

ศิลปะ การสื่อสาร และการท่องเที่ยว

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร

การศึกษาเรื่องเล่าจากแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

Tourist Attraction Management in the Learning Area of Immigration Hawk at Khao Din Sor, Chumphon Province the Narrative Approach from Education Attraction

อธิป จันทรสุรีย์¹

ฐิติวัจน์ ทองแก้ว²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร 2) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษา ดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ศึกษาเหยี่ยวอพยพและค้นพบพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ ผู้บุกเบิกเขาดินสอผู้ก่อสร้างจุดชมวิวเขาดินสอ และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลบางสน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาเรื่องเล่า โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร เดิมเป็นเพียงภูเขารธรรมดาดูกหนึ่ง จนมีผู้ร่วมบุกเบิกเขาดินสอ ลงพื้นที่สำรวจ แล้วสร้างเป็นจุดชมวิวเขาดินสอ ด้วยกระแสการดูเหยี่ยวอพยพตำบลท่ายาง จังหวัดชุมพร และการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพตำบลท่ายาง ทำให้มีการค้นหาพื้นที่ใหม่สำหรับดูเหยี่ยวอพยพ และได้สร้างเป็นศูนย์ศึกษารธรรมชาติเขาดินสอมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยการจัดการเพื่อเป็นพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ และการพัฒนารักษาพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว นักดูนก นักถ่ายภาพ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ ส่งผลต่อการการปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ และรถรับ-ส่งในช่วงเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ รวมทั้งการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ในด้านที่พักทางเทศบาลตำบล บางสนมีการจัดจุดกางเต็นท์จำนวน 2 จุด สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืน ด้านกิจกรรม เน้นกิจกรรมสำหรับเยาวชนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในด้านการจัดการพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ เนื่องจากพื้นที่เขาดินสอ เป็นพื้นที่สาธารณะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหลายภาคส่วน ซึ่งต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน อย่างไรก็ตามการจัดการงานเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ ก็ยังคงได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้การจัดการงานเทศกาลและการบริหารจัดการพื้นที่ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่าปัญหาป้ายสื่อความหมาย ในพื้นที่ยังไม่เพียงพอในการให้ข้อมูลที่เสริมสร้างการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม และขาดเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชน ควรร่วมการวางแผน ดำเนินการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพิ่มมากขึ้น หรือจัดเจ้าหน้าที่สำหรับให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดูเหยี่ยวอพยพ และตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย

คำสำคัญ : การจัดการแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร

¹ อาจารย์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

² นักวิเคราะห์นโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Abstract

The Objectives of this research are 1) to study tourism management in the learning area of immigration hawk at Khao Din Sor, Chumpon Province and 2) to study problems and barriers in managing education attraction at Khao Din Sor, Chumpon Province. The key informants were 1) the learner and founder of the Learning Area of Immigration Hawk at Khao Din Sor, Chumpon Province who developed Khao Din Sor into Education Attraction and 2) Civil Defense volunteer of Bangson District who has a duty to take care of the common area. This research is qualitative research by using the narrative approach, In-depth interviews with a semi-structured interview method to collect the information. The statistics for analyzing was descriptive analysis.

The result found that the learning area of immigration hawk at Khao Din Sor, Chumpon Province originally just a normal hill, until there was a group of people explore, survey and developed it into a viewpoint. At the same time, the formal place of the Learning area of Immigration Hawk in Thayang district has a little problem in area changing, so the Immigration Hawk watchers try to find a new place in watching and learning Immigration Hawk. They chose Khao Din Sor, Chumpon Province because it was one of the Asian immigration routes of Hawk and they developed it into Natural Education Center of Khao Din Sor until now. Natural Education Center of Khao Din Sor is one of the most important Learning Area of Immigration Hawk with the best managing in area development and forest conservative which attract a lot of tourists and Immigration Hawk watchers from everywhere. They improved the road to access the area, prepared public taxi for tourists and Immigration Hawk watchers when it had an Immigration Hawk Festival. Moreover, they created and built various facilities to facilitate the tourists and Immigration Hawk watchers, such as toilet and tents area for staying overnight. For the activities, they focused on activities for youth to enhance their learning with their parents. For problems and barriers, most of the problems were about area managing because Khao Din Sor is public area which under the control of many sectors, Department of Forestry, Chumpon Province and Bangson district, that mean it had a lot of process in doing everything. However, every sector will join and have a great participate when it had Immigration Hawk Festival which made the festival and area managing continues to perform steadily each year.

Suggestions from the research showed that there were not enough 1) interpretation signs to provide the information for tourists and 2) information officers therefore, government agencies, private sectors, stakeholders and local community should participate in planning process and increase number of interpretation signs and also information officers. As a result, the tourists would gain knowledge and understanding on bird watching technique. Along with the awareness of immigration hawks conservation.

Keywords: *Tourist Attraction Management, Educational Attraction, Learning area of immigration Hawk at Khao Din Sor, Chumpon Province*

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยส่งผลให้คนไทยสามารถศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการหาข้อมูลการเดินทางได้ง่ายขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้คนไทย มีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปตามความพร้อมและความต้องการของแต่ละบุคคล (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนจะเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย จนกลายเป็นพลังในการสร้างฐานความรู้สำหรับการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน และต้องใช้ทุนทางสังคมต่างๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน, 2554)

การส่งเสริมท่องเที่ยวไทย ปี 2559 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) ได้นำเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับกลุ่มครอบครัว เยาวชน และกลุ่มศักยภาพ ด้วยการสร้างกระแสการเรียนรู้ให้สนุกทั้งครอบครัว และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนกับสถาบันการศึกษา เพื่อปลูกฝังให้คนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทั้งนี้ยังส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว Green Tourism ในกลุ่มนักท่องเที่ยวกระแสหลักเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในวิถีการท่องเที่ยวที่ช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการสื่อสารการตลาดและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร เป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหาร และเป็นแหล่งพักของนกเหยี่ยวอพยพเป็นจำนวนมาก

พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร นับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นักดูนก นักถ่ายภาพ และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้เข้ามาสัมผัสกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพเหมาะสำหรับการถ่ายภาพ จดบันทึก และศึกษาจำนวนนกเหยี่ยวที่อพยพเข้ามา รวมทั้งการเป็นศูนย์เรียนรู้ของนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ตลอดจนเป็นจุดชมวิวยอดนิยมที่สวยงามเหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชอบเก็บภาพถ่าย พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร เป็นความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติหนึ่งเดียวที่จังหวัดชุมพรได้รับการยอมรับว่าเป็นจุดที่สามารถเฝ้าดูเหยี่ยวอพยพได้ดีที่สุดในระดับประเทศและในระดับโลก เพราะความโดดเด่นของจังหวัดชุมพรที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรปลายทำให้มีความหนาแน่นของเหยี่ยวที่บินอพยพผ่านมาเป็นจำนวนมาก เขาตินสอจึงได้กลายเป็นจุดดูเหยี่ยวอพยพถาวรของจังหวัดชุมพรมาจนถึงปัจจุบัน ที่ผ่านมามีนักดูนก นักถ่ายภาพ และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจมุ่งมั่นที่จะเฝ้าดูและถ่ายภาพปรากฏการณ์ดังกล่าวตลอดทั้งวัน เพราะนกเหยี่ยว หรือนกเหยี่ยวอพยพที่บินเข้ามาจะอยู่ในระดับสายตา จึงสามารถดูได้ใกล้ชิดกว่าสถานที่อื่น ซึ่งองค์กรด้านการอนุรักษ์นก (Royal Society for the Protection of Birds) ได้ตีพิมพ์ลงหนังสือ Migration Hotspots ; The World's Best Migration Sites โดยยืนยันว่า บริเวณเขาตินสอ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดชุมพร เป็นจุดดูนกเหยี่ยวที่ดีที่สุดในโลก (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2558)

จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จนได้รับการยอมรับเป็นจุดดูนกเหยี่ยวที่ดีที่สุดในโลก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เรียนรู้ ที่สำคัญของนักดูนก นักถ่ายภาพ รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี โดยเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยจัดขึ้นในโครงการ 12 เดือน 7 ดาว 9 ตะวัน อย่างไรก็ตามพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพรก็ยังคงประสบปัญหาด้านการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะป้ายสื่อความหมายในการให้ข้อมูล ความรู้ด้านการดูนก รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ โดยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร การศึกษาเรื่องเล่าจากแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร ที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น อันจะนำไปสู่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในระดับสากลอย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัย

เรื่องเล่าการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายชูเกียรติ นวลศรี ปลัดตำบลนาทุ่ง ผู้ศึกษาอุทยานห้วยอพยพและค้นพบพื้นที่อุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ นายจำรัส ทิพย์มงคล รองนายกเทศมนตรีตำบลบางสน ทีมผู้บุกเบิกเขาดินสอ การสร้างจุดชมวิวเขาดินสอ และนายสมาน บัวทอง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลบางสน

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาเอกสาร (documentary research) โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร
2. ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) จากการสัมภาษณ์ นายชูเกียรติ นวลศรี ปลัดตำบลนาทุ่ง นายจำรัส ทิพย์มงคล รองนายกเทศมนตรีตำบลบางสน และนายสมาน บัวทอง อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลบางสน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการวางแผนและกำหนดแนวคำถามไว้พอประมาณแบบหลวม (loosely structure) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured interview) ที่กำหนดแนวคำถามเพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาไว้พอประมาณ ตามกรอบแนวคิดที่ต้องการศึกษา โดยผู้ศึกษายึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยประเด็นคำถาม จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ และ 2. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ

ก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเอกสาร (documentary research)

เป็นขั้นตอนแรกในการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด เพื่อนำมาประกอบการศึกษาการศึกษาเอกสารจากหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร จะช่วยในการกำหนดประเด็น เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยคำนึงถึงบริบทของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์เนื้อหาแล้ว ได้ข้อมูลเพียงพอที่สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด และกำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวคำถามที่ใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต่อผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured interview) ที่มีแนวคำถามที่สอดคล้องกับประเด็นในการศึกษา แต่สามารถมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ในการวิเคราะห์ผลข้อมูลผู้วิจัยใช้หลักการอุปมาน (Inductive Approach) โดยอาศัยการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้นโดยการวิเคราะห์ ทำการแยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ และจุดเด่นหรือจุดที่สำคัญของข้อมูล ส่วนการสังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความ (Interpretation) และแปรผลเพื่อให้ได้อรรถาธิบายใหม่ ทราบความหลากหลายของข้อมูล ความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับแนวคิดหรือทฤษฎี

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ด้วยรูปแบบวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ทำการศึกษา บรรยายเป็นเรื่องราวเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาหาประเด็นที่โดดเด่น และมีน้ำหนักมาอธิบายเหตุผลสนับสนุนโดยอิงกับข้อมูลประเภทเอกสารและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Investigator Triangulation) ดังนี้

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัยได้มาจากแหล่งต่างๆ นั้นถูกต้องหรือไม่โดยวิธีตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ใช้วิธีการจดบันทึกการบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและตรงกัน

ผลการวิจัย

ภาพที่ 1 จุดชมวิเขาดินสอ

ที่มา : อธิป จันทรสุรีย์ (2559)

จากการลงพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร เป็นการศึกษาเรื่องเล่าของผู้ที่บุกเบิกพื้นที่เขาตินสอ ในระยะแรก จนสร้างเป็นจุดชมวิวเขาตินสอ และเป็นศูนย์ศึกษารธรรมชาติเขาตินสอในปัจจุบัน และศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร โดยอาศัยองค์ประกอบ 5A ดังนี้ คือ 1. ความดึงดูดใจของพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ (Attraction) 2. ความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ (Accessibility) 3. สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ (Amenity) 4. ที่พักในพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ (Accommodation) 5. กิจกรรมในพื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ (Activity) และสภาพปัญหา อุปสรรคการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร โดยผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอแบบเรื่องเล่าตามประเด็นของการศึกษา ดังนี้

ครั้งยังเป็นภูเขาหัวโล้น

ที่มาของชื่อ เขาตินสอ โดยผู้ข้อมูลกล่าวว่า “สาเหตุที่เรียกว่าเขาตินสอนั้นเดิมมีชื่อเรียก คือ เขาตินสอพอง แต่หลักฐานการค้นพบดินสอพองหรือการทำดินสอพองนั้น ยังไม่พบหลักฐานที่แน่ชัด” แต่เดิมนั้นเขาตินสอ เป็นเพียงภูเขาธรรมดาสูงหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเล 400 เมตร จนวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532 ได้ถูกพายุไต้ฝุ่นเกย์ ซึ่งเป็นพายุหมุนเขตร้อนที่มีความรุนแรง สร้างความเสียหายในพื้นที่ของจังหวัดชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ โดยมีน้ำท่วมและดินถล่มในหลายพื้นที่ พัดถล่มจนทำให้เขากลายเป็นภูเขาหัวโล้น เนื่องจากต้นไม้หักโค่นและถูกความรุนแรงของพายุไต้ฝุ่นเกย์ทำลายจนหมด หลังจากผ่านพายุไต้ฝุ่นเกย์ เขาตินสอ ก็กลับคืนสภาพความเป็นธรรมชาติ ใช้เวลาประมาณ 3 ปี ในการฟื้นฟูตัวเองของธรรมชาติ เริ่มมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมยอดเขาอีกครั้ง

เริ่มต้นบุกเบิกเขาตินสอ สู่การสร้างจุดชมวิวเขาตินสอ

ในปี พ.ศ. 2546 ผู้ให้ข้อมูลเป็นหนึ่งในคณะผู้บุกเบิกเขาตินสอ ได้ให้ข้อมูลว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางสน ร่วมกับปลัดอำเภอ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตชุมพร และอาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร ได้เข้ามาสำรวจพื้นที่ร่วมกัน กำหนดเส้นทางในการสำรวจเขาตินสอ และเริ่มมีการก่อสร้างศาลาชมวิวขนาดเล็ก จำนวน 2 หลัง และปรับสภาพเส้นทางขึ้นเขาเป็นถนนลูกรัง ทั้งนี้ ดร.โรเบิร์ต เดอ คานติโด นักวิจัยนกอพยพชาวอเมริกันเริ่มเข้ามาในพื้นที่เขาตินสอ เพื่อจำแนกชนิดห้วยอพยพ

ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 พื้นที่เขาตินสอแห่งนี้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนตำบลบางสนใน การเข้าร่วมดูแลพื้นที่ร่วมกันเทศบาลตำบลบางสน ประกอบกับขณะนั้นเริ่มมีนักดูเหยี่ยวเข้ามาในพื้นที่เพื่อสังเกตเหยี่ยวที่อพยพเข้ามาในพื้นที่เขาตินสอ จึงได้เริ่มกำหนดเป็นจุดชมวิวเขาตินสอที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นช่วงที่จังหวัดชุมพรเข้ามาดูพื้นที่และจัดสรรงบประมาณ 4 ล้านบาท เพื่อสร้างอาคารจุดชมวิว หอขนานน้ำ รวมถึงปรับเส้นทางขึ้นเขาตินสอให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น

จากจุดชมวิวเขาตินสอ สู่พื้นที่ศึกษาอุทยานห้วยอพยพ และศูนย์ศึกษารธรรมชาติเขาตินสอ

กระแสดูเหยี่ยวอพยพในจังหวัดชุมพร

ภาพที่ 2 ศูนย์ศึกษารธรรมชาติเขาตินสอ

ที่มา : อธิป จันทร์สุริย์ (2559)

ในปี พ.ศ. 2544 ในช่วงเดือนตุลาคมเริ่มมีการเตรียมความพร้อมในการดูแลเหยี่ยวอพยพ ณ พื้นที่ตำบลท่ายาง โดยมี นายชูเกียรติ นวลศรี รักราชการที่ตำบลท่ายาง (ในสมัยนั้น) ร่วมปรึกษากับคุณสุธี ศุภรัฐวิกร อดีตนายกสมาคมอนุรักษ์นก และธรรมชาติแห่งประเทศไทย และอาจารย์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา และคุณสุรัชย์ รุ่งคุณากร และทีมเว็บไซต์ save bird ร่วมเป็นผู้สังเกตและกำหนดพันธุ์เหยี่ยวที่อพยพเข้ามาในจังหวัดชุมพร และมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัด เพื่อเชิญชวนเหล่าบรรดานักถ่ายภาพ นักดูนก และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปี พ.ศ. 2546 ดร.โรเบิร์ต เดอ คานติโด นักวิจัยเหยี่ยวอพยพชาวอเมริกัน เริ่มเข้ามาในพื้นที่ตำบลท่ายางเพื่อ จำแนกชนิดเหยี่ยวอพยพ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับนายชูเกียรติ นวลศรี มาโดยตลอด เมื่อผลการวิจัยสำเร็จทำให้ ทราบว่าและได้การยืนยันเส้นทางพื้นที่อพยพเหยี่ยว ซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางอพยพเหยี่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปี พ.ศ. 2547 จากการย้ายส่วนงานของนายชูเกียรติ นวลศรี รักราชการที่ตำบลท่ายาง (ในสมัยนั้น) ต้องไปประจำ อยู่ในพื้นที่ตำบลนาทุ่งแทน ทำให้การจัดงานดูแลเหยี่ยวอพยพ ตำบลท่ายาง เริ่มประสบปัญหาการจัดการพื้นที่ดูเหยี่ยว ทั้งการ เคลื่อนย้ายสถานที่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่ของเอกชน มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ อาทิ ปาล์ม ยางพารา เป็นต้น การเดินสายไฟ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนลดน้อยลง ทำให้ทัศนวิสัยในการดูนกไม่เหมาะสม แต่ นายชูเกียรติ นวลศรี ก็ยังคงช่วยเหลืองานดูแลเหยี่ยวอพยพที่ตำบลท่ายางต่อมา

ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2549 หลังจากเริ่มประสบปัญหาพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพ ตำบลท่ายาง จึงเริ่มมีการหาพื้นที่ใหม่ ที่มีความเหมาะสมต่อการสังเกตพฤติกรรมเหยี่ยวอพยพในระยะยาว ซึ่งในระหว่างการหาพื้นที่ที่มีการส่งข้อมูลให้กับผู้ศึกษา ดูเหยี่ยวควบคู่กันไป โดยเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพ จะต้องเป็นพื้นที่ที่มีเหยี่ยวมาอพยพเป็นประจำ และสามารถ มองเห็นได้ในระยะใกล้ จากการเดินทางค้นหาพื้นที่ใหม่ในการดูแลเหยี่ยวอพยพในระหว่างนั้น ได้เดินทางมาพบกับภูเขาสูงหนึ่ง ซึ่งเป็นภูเขาที่จัดไว้สำหรับเป็นจุดชมวิวประกอบกับผลจากงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และการผลักดันอย่างต่อเนื่อง นั่นก็คือ เขาตินสอ การสำรวจหาพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพจึงเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง โดยมีการเก็บข้อมูล 2 – 3 ปี เพื่อยืนยันว่า ในช่วงเดือนตุลาคมนั้น มีเหยี่ยวอพยพเข้ามาใกล้บริเวณเขาตินสอ นายชูเกียรติ นวลศรีและทีมผู้ร่วมดูเหยี่ยว ได้ทำการเผ่าดูที่ จุด 250 บนเขาตินสอ จุดบันทึก และสังเกต จนแน่ใจว่ามีเหยี่ยวอพยพ โดยยึดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ 4 ประการ คือ 1. มีเหยี่ยวอพยพบินผ่านในช่วงเดือนตุลาคมแน่นอน 2. เหยี่ยวอพยพบินเข้าใกล้บริเวณจุดที่สังเกตได้ 3. มีพันธุ์เหยี่ยวอพยพ ที่หายาก 4. พื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพเป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่มีเจ้าของครอบครอง เพียงแต่อยู่ในการดูแลของกรมป่าไม้ จาก หลักเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ ทำให้ทีมค้นหาพื้นที่ตัดสินใจเลือกเขาตินสอซึ่งเดิมเป็นจุดชมวิวเขาตินสอ เป็นพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพ เขา ตินสอ

ปี พ.ศ. 2550 หลังจากการลงพื้นที่สำรวจเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ นายชูเกียรติ นวลศรี ได้เริ่มพูดคุยเรื่องการจัดดู เหยี่ยวอพยพที่เขาตินสอ กับนายจารึก โกสินทร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านแหลมยาง ตำบลบางสน (ในสมัยนั้น) และเริ่มดำเนินการ วางตำแหน่งจุดชมเหยี่ยวแต่ละจุด โดยทุกจุดหันไปทางทิศเหนือ เพื่อเผ่าดูพฤติกรรมเหยี่ยวอพยพได้อย่างชัดเจน (ผลจากการ บันทึกเส้นทางกรอพยพของเหยี่ยว)

ปี พ.ศ. 2551 ช่วงปีแรกของการจัดงานเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ ยังมีลักษณะเป็นการจัดงานแบบเรียบง่าย ไม่มีรายละเอียดที่ซับซ้อน (ในขณะนั้นยังคงจัดที่ตำบลท่ายางควบคู่กันไปด้วย แต่ในระยะ 2 ปีหลังการจัดงานก็เริ่ม หายไป) ซึ่งในช่วงแรกนี้ทางขึ้นเขาตินสอยังไม่ได้ปรับปรุง (การปรับปรุงทางเดินรถและทางเดินขึ้นเขาดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดงานเทศกาลทุกปี)

ปี พ.ศ. 2552 – 2553 เริ่มมีการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณ นายชูเกียรติ นวลศรี จึงได้จัดทำแผนและเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรในสมัยนั้น ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรได้เห็นความสำคัญและ บรรจุแผนดังกล่าวลงในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดชุมพรเพื่อของงบประมาณ ส่งผลให้ได้งบประมาณในการพัฒนาพื้นที่เขาตินสอ ในปี พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2555

ปี พ.ศ. 2553 เริ่มออกแบบอาคารศูนย์ศึกษารัฐธรรมนูญชาติเขาดินสอ โดยการออกแบบของช่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางสน รูปปั้นเหยี่ยว ออกแบบโดยคุณกุลพัฒน์ ศรีลัมภ์ และโลโก้ศูนย์ศึกษารัฐธรรมนูญชาติเขาดินสอ ออกแบบโดยคุณเวทิดา พงษ์พานิช ส่วนการออกแบบป้ายต่างๆ ในพื้นที่เขาดินสอนั้น ได้รับแรงบันดาลใจมาจาก hawk mountain ใน Pennsylvania ส่วนการให้ข้อมูลในป้ายสื่อความหมาย เกี่ยวกับข้อมูลนกชนิดต่างๆนั้น ได้รับข้อมูลจากนายชูเกียรติ นวลศรี

ปี พ.ศ. 2554 – 2555 ได้รับงบประมาณจากจังหวัดชุมพร ในการสร้างศูนย์ศึกษารัฐธรรมนูญชาติเขาดินสอ

ปี พ.ศ. 2554 – 2558 ดำเนินโครงการสวมห่วงขานกกล้าเหยื่อในประเทศไทยที่เขาดินสอ เพื่อรวบรวมจำนวน ทำเครื่องหมาย และเป็นการติดตามพฤติกรรมของนกกล้าเหยื่อ

ปี พ.ศ. 2557 เริ่มร่างข้อบังคับมูลนิธิศึกษารัฐธรรมนูญชาติเขาดินสอ “The fly way foundation” จัดทำข้อมูลทะเบียนนกชนิดต่างๆ จนได้ก่อตั้งเป็นมูลนิธิจนสำเร็จ ซึ่งในระหว่างการทำดำเนินงานช่วงนี้ เริ่มมีงานวิชาการเข้ามารองรับการศึกษา พฤติกรรมของเหยี่ยวอพยพ เพิ่มมากขึ้น

และในปี พ.ศ. 2558 ได้รับโอกาสเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ The Asian Raptor Research Conservation Network (ARRCN) 9th ARRCN Symposium Chumphon, Thailand 2015 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 21-25 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ณ โรงแรมโนโวเทล และพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพเขาดินสอ จังหวัดชุมพร ซึ่งในการนี้มีนักดูนกและนักวิจัยจากต่างประเทศให้ความสนใจในการประชุมและแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการกับนักดูนกและนักวิจัยชาวไทย จนทำให้องค์กรด้านการอนุรักษ์นก (Royal Society for the Protection of Birds) ได้ตีพิมพ์หนังสือ Migration Hotspots ; The World's Best Migration Sites โดยยืนยันว่า บริเวณเขาดินสอ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เป็นจุดดูนกกล้าเหยื่อที่ดีที่สุดจุดหนึ่งของโลก

สิ่งดึงดูดใจของพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ

พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ โดยสภาพพื้นที่เอื้อต่อการอพยพของเหยี่ยว เป็นคอคอดที่ถูกขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยและอันดามัน ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านการอพยพ พื้นที่เป็นภูเขาสูงโล่ง มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร ซึ่งเหยี่ยวแต่ละสายพันธุ์จะกินอาหารที่แตกต่างกัน เช่น เหยี่ยวก็ง่าสิด่าก็กินตักแตนเป็นอาหาร เหยี่ยวผึ้งก็กินรังผึ้งเป็นอาหาร เหยี่ยวหน้าเทาหรือเหยี่ยวชิกาก็กินนกตัวเล็ก หรือกินงู เป็นต้น ซึ่งจำนวนนกที่อพยพผ่านเขาดินสอยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับฝั่งอเมริกาใต้ ซึ่งในประเทศไทยตลอดฤดูกาล จะมีจำนวนนกเหยี่ยวอพยพประมาณ 4 แสนตัว แต่ในประเทศไทยจะได้เปรียบในเรื่องความหลากหลายของสายพันธุ์มากกว่าประเทศในแถบประเทศอินเดีย และประเทศเนปาล โดยแบ่งพื้นที่เขาดินสอแบ่งออกเป็น 1) ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติเขาดินสอ 2) จุดชมวิวเขาดินสอ 3) จุดดูเหยี่ยวอพยพเขาดินสอ

ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาตินอกจากเหยี่ยวอพยพแล้ว ยังมีสัตว์ชนิดอื่นบนพื้นที่เขาดินสอ เช่น ผีเสื้อ ชนิดต่างๆ ค่างแว่นถิ่นใต้ ลิงกัง เก้ง เป็นต้น และพันธุ์ไม้นานาชาติ อาทิ ต้นลำต้น ต้นกะทู้ ต้นโครงเครง ต้นมะขามป้อม ต้นเคี่ยม

“นับเป็นความมหัศจรรย์ทางธรรมชาติหนึ่งเดียวที่จังหวัดชุมพรได้รับการยอมรับว่าเป็นจุดที่สามารถเฝ้าดูเหยี่ยวอพยพได้ดีที่สุดทั้งในระดับประเทศและในระดับโลกเป็นเพราะความโดดเด่นของจังหวัดชุมพรที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรปลายทำให้มีความหนาแน่นของเหยี่ยวที่บินอพยพผ่านมาเป็นจำนวนมาก”

(ชูเกียรติ นวลศรี, 2559)

ปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งดึงดูดใจของพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ

เนื่องจากพื้นที่เขาดินสอ เป็นพื้นที่สาธารณะอยู่ภายในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้ แต่มีผู้ใหญ่บ้านที่มีอำนาจในการดูแลพื้นที่ และฝ่ายท้องถิ่นดูแลสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ดังนั้น ในการใช้พื้นที่จัดเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ จึงต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน ตามลำดับ ซึ่งถ้าเกิดข้อผิดพลาดอาจถูกเพิกถอนสิทธิ์ในการจัดเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพได้

ความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

การเดินทางไปยังพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ หากเริ่มจากตัวเมืองชุมพรรวมระยะทาง 20 กิโลเมตร โดยเดินทางตามถนนเส้นหลักไปอำเภอปะทิว การเดินทางเข้าถึงพื้นที่เขาตินสอนั้นเนื่องจากเส้นทางขึ้นเขาตินสอค่อนข้างลาดชันจากเดิมที่เป็นเพียงถนนลูกรัง ซึ่งได้มีการปรับปรุงให้เป็นถนนลาดยาง เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ทั้งนี้มีการวางแผนและปรับปรุงเส้นทางมาโดยตลอด จึงทำให้การเข้าถึงการเดินทางขึ้นเขาตินสอมีความสะดวก และไม่ยากลำบากสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งระยะทางลาดชันในช่วงแรกประมาณ 900 เมตร ก็จะถึงศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ จากนั้นเดินขึ้นตามเส้นทางบนเขาตินสอระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร มีจุดที่เฝ้าดูและถ่ายภาพจำนวน 3 จุด จุดที่ 1 ระยะทาง 330 เมตร จุดที่ 2 ระยะทางอีก 600 เมตร และจุดที่ 3 ระยะทาง 100 เมตร เดินแยกไปทางซ้ายมือ เป็นอาคารหอสูงแปดเหลี่ยม มองวิวได้รอบ 360 องศา

ปัญหาและอุปสรรคด้านความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เรื่องของรถขนน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภคของนักท่องเที่ยว จำนวน 2 จุด ซึ่งยังมีความยากลำบากอยู่บ้าง ทั้งนี้การบริหารจัดการด้านการคมนาคม ในช่วงที่มีเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพจะบริหารจัดการโดยไม่อนุญาตให้นำรถขึ้นจอดบริเวณจุดชมวิวหรือพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ แต่จะมีรถกระบะคอยรับส่งนักท่องเที่ยวแทน ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณจำนวนรถ และลดจำนวนที่จอดรถไม่เพียงพอ

สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

ป้ายสื่อความหมาย ในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายที่ให้ข้อมูลได้แก่ ป้ายเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในการเดินศึกษาธรรมชาติและชมวิวเขาตินสอ ป้ายข้อมูลศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ ป้ายข้อมูลกระแสนมบริเวณเขาตินสอ ป้ายข้อมูลท่าไม้กล่าเหยื่อต้องอพยพย้ายถิ่น และป้ายวิธีการสังเกตเงาร่าง รูปทรง และสัดส่วนของนกกล่าเหยื่อ เป็นต้น

ห้องน้ำ มีจัดให้บริการกับนักท่องเที่ยว 2 จุด คือ บริเวณด้านบนศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ และบริเวณลานโล่งสำหรับกางเต็นท์ก่อนขึ้นศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ โดยสามารถเป็นห้องอาบน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องค้างคืน

ที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอมีบริการเก้าอี้สำหรับนั่งพักแก่นักท่องเที่ยว และบนเขาตินสอยังมีศาลาและที่นั่งตามจุดต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน หรือนั่งพักจากความเมื่อยล้าจากการเดินทางศึกษาธรรมชาติ

ลานจอดรถ มีการจัดบริการลานจอดรถไว้ 3 จุด คือ จุดที่ 1 บริเวณด้านล่างก่อนทางขึ้นเขาตินสอ จุดที่ 2 บริเวณลานโล่งก่อนขึ้นศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ และจุดที่ 3 บริเวณลานจอดด้านบนศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ

เจ้าหน้าที่ ในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพจะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความเรียบร้อย ความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว ตั้งแต่เวลา 6.00 – 19.00 น. เท่านั้น หากนักท่องเที่ยวต้องการที่จะพักค้างคืน และต้องการให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย สามารถแจ้งความประสงค์ได้กับเทศบาลตำบลบางสน

รถรับส่งสำหรับนักท่องเที่ยว (เฉพาะช่วงเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพเท่านั้น) โดยไม่อนุญาตให้นำรถขึ้นจอดบริเวณจุดชมวิวหรือพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ แต่จะมีรถกระบะคอยรับส่งนักท่องเที่ยวแทน

ถึงขยะ มีการจัดเตรียมถังขยะไว้บริการนักท่องเที่ยวตามจุดต่างๆ ทั้งด้านบนศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ และบริเวณลานโล่งก่อนขึ้นศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ

เต็นท์และจุดกางเต็นท์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน ทางเทศบาลตำบลบางสนมีการจัดเตรียมเต็นท์เข้าไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยคิดราคาเช่าหลังละ บาท และจัดให้มีจุดกางเต็นท์บริเวณลานจอดรถด้านล่าง และบริเวณอาคารศูนย์ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติเขาตินสอ ทั้งนี้หากนักท่องเที่ยวต้องการให้จัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม สามารถแจ้งความจำนงกับเทศบาลตำบลบางสนโดยจะมีคนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดบริการอาหารและเครื่องดื่มให้

ปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

ปัญหาผู้บุกรุก ก่อถนน ทำลาย และขโมยสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากในช่วงแรกนั้นเขาตินสอไม่ได้กำหนดระยะเวลาเปิด-ปิด จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเข้ามาในยามวิกาล และบางกลุ่มได้ทำลายทรัพย์สิน เช่น คอมพิวเตอร์ เก้าอี้ห้องน้ำ เป็นต้น รวมถึงขโมยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ปืนน้ำ เป็นต้น

ปัญหาสิ่งก่อสร้างที่ไม่กลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น หลักกิโลเมตรสำหรับถ่ายรูปรูป ที่นั่งพัก และถังขยะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบินในระยะใกล้ของเหยี่ยวอพยพ

ปัญหาห้องน้ำ ที่มีน้ำให้บริการที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากพื้นที่เป็นภูเขาสูงอาจทำให้การขนส่งน้ำทำได้ค่อนข้างล่าช้า

ปัญหาป้ายสื่อความหมาย ในพื้นที่ยังไม่เพียงพอในการให้ข้อมูลที่เสริมสร้างการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม เช่น ป้ายอธิบายพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ป้ายอธิบายข้อมูลวิธีการดูเหยี่ยวอพยพ เป็นต้น

ที่พักในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

พื้นที่เขาตินสอ มีการจัดจุดกางเต็นท์สำหรับสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืนเพื่อถ่ายภาพวิวทิวทัศน์ในตอนเช้า ซึ่งทางพื้นที่เขาตินสออนุญาตให้นักท่องเที่ยวเลือกพื้นที่กางเต็นท์เองได้ โดยมีการจัดเตรียมไว้ให้ คือบริเวณลานจอดรถด้านล่าง และบริเวณอาคารศูนย์ศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติเขาตินสอ หรือนักท่องเที่ยวสามารถเลือกพักรีสอร์ทใกล้เคียงในพื้นที่เขาตินสอได้

อนาคตมีแนวทางที่จะกำหนดจุดตั้งเต็นท์ให้อยู่บริเวณด้านล่างเท่านั้น เนื่องจากหากตั้งเต็นท์ด้านบนอาคาร อาจกีดขวางนักท่องเที่ยวที่มาชมวิวในตอนเช้าบริเวณจุดชมวิวดังกล่าว

ปัญหาและอุปสรรคด้านที่พักในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

ข้อจำกัดในการกางเต็นท์คือ ทางเขาตินสอไม่มีเวรยามรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง (จะมีพนักงานดูแลตั้งแต่ 6.00 – 19.00 น. เท่านั้น) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องยอมรับในข้อจำกัดดังกล่าว โดยทางเขาตินสอมีการจัดเตรียมไฟ และน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคไว้ให้เรียบร้อยแล้ว

กิจกรรมในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ

การจัดกิจกรรมในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ นั้นได้มีการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เดือนตุลาคมของทุกปี โดยได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกปีจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานชุมพร อันได้แก่ กิจกรรม Raptor Kids ประกวดภาพถ่ายระบายสีรูปเหยี่ยวสำหรับเด็ก ซึ่งจะมีการจัดรูปภาพเหยี่ยวชนิดต่างๆ ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย สีเทียน และสีไม้ สำหรับให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะงานศิลปะผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ

กิจกรรมประกวดภาพถ่าย โดยเทศบาล ตำบลบางสนจัดให้มีการประกวดภาพถ่าย เช่น ภาพเหยี่ยวอพยพ ภาพนกคุนุก หรือภาพวิวทิวทัศน์บนเขาตินสอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

กิจกรรมปั่นจักรยานพิชิตเขาตินสอ เทศบาล ตำบลบางสนจัดให้มีการปั่นจักรยานพิชิตเขาตินสอ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร แหล่งดูนกเก่าแก่ นกเหยี่ยวอพยพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนได้ออกกำลังกาย โดยใช้เส้นทางปั่นจักรยาน รวมระยะทาง 17 กิโลเมตร

กิจกรรมศึกษาเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางบนเขาตินสอระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร มีจุดที่เฝ้าดูและถ่ายภาพจำนวน 3 จุด จุดที่ 1 ระยะทาง 330 เมตร จุดที่ 2 ระยะทางอีก 600 เมตร และจุดที่ 3 ระยะทาง 100 เมตร เดินแยกไปทางซ้ายมือ เป็นอาคารหอดูสูงแปดเหลี่ยม มองวิวได้รอบ 360 องศา ตลอดระยะทางมีพันธุ์ไม้ที่น่าสนใจ สัตว์ชนิดต่างๆให้ได้เรียนรู้และศึกษา

กิจกรรมดูเหยี่ยวอพยพ โดยเทศบาล ตำบลบางสนจัดบริการกล้องสองตาสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการดูเหยี่ยวอพยพ พร้อมทั้งการอธิบาย สาธิต แนะนำวิธีการดูเหยี่ยวอพยพ ชนิดของเหยี่ยวอพยพของเจ้าหน้าที่ **ปัญหาและอุปสรรคด้านกิจกรรมพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ**

กิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ ซึ่งในความเป็นจริงควรจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการศึกษาดูเหยี่ยว และอนุรักษ์พันธุ์เหยี่ยว แต่กลายเป็นกิจกรรม Rally ปั่นจักรยาน ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับเทศกาล ทำให้กิจกรรมไม่สามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ด้านการศึกษาดูเหยี่ยวอพยพได้ ทั้งนี้ยังมีปัญหาจากการแบ่งส่วนอำนาจการดูแลพื้นที่ และการดูแลกิจกรรมซึ่งแยกส่วนกัน ส่งผลให้กิจกรรมเพื่อการศึกษาเรียนรู้ที่แท้จริงไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปัญหาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบต่อเนื่อง ซึ่งการตอบรับกิจกรรมจากส่วนท้องถิ่นที่มีต่อมูลนิธิยังไม่เป็นไปในทางเดียวกัน

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ พื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ จังหวัดชุมพร

สิ่งดึงดูดใจของพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ

พื้นที่เขาดินสอเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพมาก ทั้งบรรยากาศ ทิวทัศน์ รวมถึงทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ชนิดต่างๆ ดังนั้นอาจมีแนวทางในการจัดทำเป็น Package ท่องเที่ยวหรือทำการส่งเสริมการตลาด เพื่อพัฒนาแผนการท่องเที่ยวให้กับชุมชน ทั้งนี้ต้องผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบก่อน (เป็นการรวมภาพรวมของท้องถิ่นผนวกกับศักยภาพที่มีอยู่ของพื้นที่) ทั้งนี้ชุมชนอาจต้องร่วมกันวางแผนการใช้ศักยภาพพื้นที่ให้เต็มที่ตลอดทั้งปี ซึ่งปัญหาอาจเกิดจากขาดคนให้ความรู้ในพื้นที่ ทั้งนี้อาจพิจารณาหาแนวทางการสร้างเขตพื้นที่การศึกษา โดยการวางแผนประสานกับสถานศึกษาในการนำนักเรียนนักศึกษาเข้ามาชมพื้นที่ และจัดหาวิทยากรที่มีความรู้คอยให้ความรู้แก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชม

ความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ

ควรจัดรถให้บริการจากตัวเมืองเดินทางมาเขาดินสอ เนื่องจากการเดินทางมีรถตู้เพียงสายเดียวที่ผ่านเขาดินสอ และควรมีการกำหนดเวลาเปิด-ปิด และซ่อมแซมประตูใหญ่บริเวณทางขึ้นเขาดินสอ เพื่อป้องกันการเข้าพื้นที่ในเวลาที่ไม่อนุญาต และการปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น

สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาดินสอ

1. การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องปรับปรุงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เนื่องจากต้องการควบคุมและคงความเป็นธรรมชาติให้พื้นที่มากที่สุด โดยมีแนวทางปรับปรุงเพียงร้อยละ 30 และคงความเป็นธรรมชาติไว้ร้อยละ 70 เนื่องจากเหยี่ยวเป็นสัตว์ที่ช่างสังเกต หากมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความไม่ธรรมชาติเกิดขึ้น อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการอพยพของเหยี่ยวขึ้นได้ ดังนั้น ก่อนการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกจึงต้องมีการศึกษาข้อจำกัดทางธรรมชาติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเหยี่ยวอย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง

2. เพิ่มลานจอดรถบริเวณด้านล่างจุดชมวิว

3. ปรับสภาพภูมิทัศน์ เช่น ปรับแต่งต้นไม้ในระยะ 100 เมตร จากบันไดทางขึ้นเดิมและลานจอดรถด้านบน เพื่อให้ไม่บดบังทัศนียภาพทะเล ซึ่งจะช่วยให้จุดชมวิวสามารถมองเห็นวิวทะเลได้ 360 องศา รวมถึงสามารถเห็นอ่าวบางสนและเกาะไขได้ อย่างชัดเจน

4. ปรับปรุงป้ายข้อมูล ป้ายแจ้งระยะทาง และป้ายชื่อสถานที่ในจุดต่างๆ ให้ทันฤดูกาลดูเหยี่ยวอพยพในครั้งหน้า

5. การปรับพื้นที่ทางเดินบนเขา ลดพื้นที่ความชัน (ทำเป็นบันได) ซึ่งมีขนาดความชันของแต่ละชั้นทางเดิน ตั้งแต่ 17 ซม. แต่ไม่เกิน 20 – 30 ซม. เพื่ออำนวยความสะดวกให้เด็กและผู้สูงอายุ

6. ปัญหาผู้บุกรุก ควรเร่งดำเนินการแก้ไข ด้วยการตีรอกบฏเกณฑ์ในการเข้าพื้นที่ การจัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (ซึ่งอาจจะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณเกิดขึ้นได้) หรืออาจสร้างสัมปทานให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลพื้นที่ เป็นต้น

ที่พักในพื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ

ควรมีกำหนดจุดกางเต็นท์ให้ชัดเจน หรือให้อยู่บริเวณด้านล่างเท่านั้น เนื่องจากหากตั้งเต็นท์ด้านบนอาคาร อาจเกิดขวางนักท่องเที่ยวที่มาชมวิวนอนเช้าบริเวณจุดชมวิวดูได้ ทั้งนี้ควรสร้างความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่มากางเต็นท์ เช่น จัดเวรยามหรือเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก

กิจกรรมพื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกัน เพื่อสร้างข้อตกลงกับท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในกิจกรรมที่จะจัดในเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ เพื่อให้กิจกรรมและวัตถุประสงค์ของงานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ให้กับคนต่างชาติ เนื่องจากกิจกรรมการศึกษาอุทยานเยียวอพยพนั้นได้รับความสนใจจากชาวต่างชาติเพิ่มขึ้น ดังนั้น ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ต้องตรวจสอบให้มีความถูกต้องด้วยนั่นเอง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร เดิมเป็นเพียงภูเขารธรรมดาลูกหนึ่ง จนมีผู้ร่วมบุกเบิกเขาตินสอ ลงพื้นที่สำรวจ แล้วสร้างเป็นจุดชมวิวเขาตินสอ ด้วยกระแสการอุทยานเยียวอพยพ ตำบลท่ายาง จังหวัดชุมพร และการย้ายสถานที่ทำงานของผู้สร้างกระแสการอุทยานเยียวอพยพ ในจังหวัดชุมพร และการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อุทยานเยียวอพยพตำบลท่ายาง ทำให้มีการค้นหาพื้นที่ใหม่สำหรับอุทยานเยียวอพยพ และได้สร้างเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติเขาตินสอ มาจนถึงปัจจุบัน ด้วยการจัดการเพื่อเป็นพื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ และการพัฒนา รักษาพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว นักดูนก นักถ่ายภาพ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ ส่งผลต่อการการปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ และรถรับ-ส่งในช่วงเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ รวมทั้งการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ป้ายสื่อความหมาย ห้องน้ำ จุดนั่งพัก ศาลา ลานจอดรถ และจุดกางเต็นท์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ในด้านที่พัก ทางเทศบาลตำบลบางสนมีการจัดจุดกางเต็นท์จำนวน 2 จุด สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้างคืน ด้านกิจกรรม ในช่วงเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ การจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชน เช่น กิจกรรม Raptor Kids ประกวดภาพถ่ายระบายสีรูปเหยี่ยว หรือกิจกรรมประกวดภาพถ่ายอุทยานเยียวอพยพ วิวทิวทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในด้านการจัดการพื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ เนื่องจากพื้นที่เขาตินสอ เป็นพื้นที่สาธารณะอยู่ภายในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้ แต่มีผู้ใหญ่บ้านที่มีอำนาจในการดูแลพื้นที่ และฝ่ายท้องถิ่นดูแลสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ดังนั้น ในการใช้พื้นที่จัดงานเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ จึงต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน ตามลำดับ ทำให้การดำเนินการในด้านการจัดการอาจเกิดความล่าช้า แต่อย่างไรก็ตามการจัดงานเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ ก็ยังคงได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้การจัดงานเทศกาลและการบริหารจัดการพื้นที่ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร มีการจัดกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเทศกาลอุทยานเยียวอพยพหรือพื้นที่ศึกษาอุทยานเยียวอพยพ โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกัน เพื่อสร้างข้อตกลงกับท้องถิ่นเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในกิจกรรมที่จะจัดในเทศกาลอุทยานเยียวอพยพ เพื่อให้กิจกรรมและวัตถุประสงค์ของงานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งออสเตรเลีย (2554) กล่าวว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ สร้างความประทับใจ มีความซาบซึ้งในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน โดยได้รับประสบการณ์ตรงจากแหล่งท่องเที่ยว เป็นการศึกษาธรรมชาติของชุมชนอย่างแท้จริง ยังสอดคล้องกับ ประโยชน์

ส่งกลิ่น (2558) ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นมา ซึ่งหมายถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวจะได้พบหรือได้รับการเมื่อเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งหมู่บ้านชะจอมก็ได้มีการบริหารจัดการทั้ง 3 ด้านนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีฐานขององค์ความรู้ที่ถูกต้อง มีการสนับสนุนจากภาคีต่างๆที่เหมาะสม และมีคณะกรรมการที่ร่วมกันทำงานอย่างทุ่มเท และสอดคล้องกับอธิป จันทรสุริย์ (2559) ศึกษาเรื่อง ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพรมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณค่าของกิจกรรมที่ได้เข้าร่วม ดังนั้น จึงเป็นแนวทางสำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานชุมพร เทศบาลตำบลบางสน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องวางแผนการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพเขาตินสอ จังหวัดชุมพร เพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูนก ชนิดของนกล่าเหยื่อ และเส้นทางดูนกในจังหวัดชุมพร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ปัญหาป้ายสื่อความหมาย ในพื้นที่ยังไม่เพียงพอในการให้ข้อมูลที่เสริมสร้างการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม เช่น ป้ายอธิบายพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ ป้ายอธิบายข้อมูลวิธีการดูเหยี่ยวอพยพ เป็นต้น และขาดเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล ส่งผลต่อการเรียนรู้ การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่ลดน้อยลง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชน ควรร่วมกันวางแผน ดำเนินการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพิ่มมากขึ้น หรือจัดเจ้าหน้าที่สำหรับให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเยาวชนและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดูเหยี่ยวอพยพ และตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากผลการศึกษาที่ได้รับแล้วนั้น ผู้ศึกษาได้พบประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปขยายเพื่อเป็นประเด็นศึกษาต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่ศึกษาดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร
2. ควรมีการศึกษาการประเมินศักยภาพของพื้นที่ดูเหยี่ยวอพยพ เขาตินสอ จังหวัดชุมพร เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2558). **การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว**. มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย THAILAND

TOURISM STANDARD

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2558**.

กลุ่มสถิติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). **การส่งเสริมท่องเที่ยวไทย ปี 2559**. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559 เข้าถึงได้จาก :

<http://www.tatreviewmagazine.com/>

การท่องเที่ยวแห่งออสเตรเลีย. (2554). **มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว**. ออสเตรเลีย. การท่องเที่ยวแห่งออสเตรเลีย.

ประชาชาติธุรกิจ. (2558). **ได้เวลาอุ่นเครื่องเรื่องดูเหยี่ยวอพยพ**. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม 2558. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.oknation.net/blog/>

ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2558). **การจัดการการท่องเที่ยวท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการท่องเที่ยว บ้านชะจอม**

อ. โขเจียม จ. อุบลราชธานี. **วารสารการเมืองการปกครอง**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- วัชรเวศิน จิรวารชยาภูกุล. ออนไลน์. (2553). **ประเภทการท่องเที่ยว**. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559
เข้าถึงได้จาก : <http://www.tourismindustrydpu004kench>.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2554). **อพท.สื่อเพื่อ
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2, 15** (กรกฎาคม)
- อธิป จันทร์สุริย์. (2559). “ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดูเหยี่ยวอพยพ
เขาดินสอ จังหวัดชุมพร.” **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**
- Ceballos-Lascurain, Hector. (1998). **Properties Opinion on Ecotourism: A case study of the
Roxz Bau, Sydney Australia. Journal of Ecotourism Research** 60, 4 : 248-A.
- Cohen, E. (1979). **A Phenomenology of Tourist Experience. Sociology** 13, : 179-201.
- Dickman, C.R. (1996). **Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna.**
Australian Nature Conservation Agency, Canberra.

**ความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวตามโครงการ
ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558**
**The Needs of Tourism Personnel in Developing Tourism Potential by Tourism
for All 2015 Scheme of Department of Tourism**

ประเสริฐ โยธินันท์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 2) ศึกษาวิธีการดำเนินการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว 3) ศึกษาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว และ 4) ศึกษาแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว จำนวน 728 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของบุคลากรจำแนกตามโครงการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา พบว่า โครงการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการฝึกอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการมาตรฐาน ASEAN Spa Standard วิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า วิธีการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในการปฏิบัติงาน เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากร พบว่า เนื้อหาความรู้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า แนวทางการสนับสนุนที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีนโยบายที่ชัดเจน การติดตามประเมินผล และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร

คำสำคัญ: ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว บุคลากรทางการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ประจำปี 2558 มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย

Abstract

The objectives of this study were to examine the needs of tourism personnel in developing tourism potential by Tourism For All 2015 scheme of Department of Tourism, investigate the implementation in developing tourism potential of tourism personnel, investigate the knowledge of Thailand tourism standards in developing tourism potential of tourism personnel and investigate the guidelines to support the development of tourism potential of tourism personnel. The instrument was the close-ended questionnaire and measured 728 participants from the Tourism For All 2015 scheme of Department of Tourism. Percentage, mean score and standard deviation were utilized to analyze the data. The results revealed that: the needs of tourism personnel in developing tourism potential by training / conference / seminar found that the average maximum was the training program/workshop by

¹ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

the ASEAN Spa Standard ; the implementation in developing tourism potential of tourism personnel found that the average maximum was training to increase the knowledge, skills and attitude to work ; the knowledge of Thailand tourism standards in developing tourism potential of tourism personnel found that the average maximum was the standards of tourism activities and the guidelines to support the development of tourism potential of tourism personnel found that the average maximum should set out a more clear-cut policies and plans. Monitoring and Evaluation and supporting an environment favorable to the development of tourism personnel should be done continuously.

Keywords: *the needs of tourism potential development, tourism personnel, Tourism For All 2015 scheme, Thailand tourism standards*

บทนำ

กรมการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ได้แก่มาตรฐานบริการเพื่อการท่องเที่ยว อาทิ มาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว มาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายสินค้าของที่ระลึก (สินค้าทั่วไป) และมาตรฐานการให้บริการเรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว อาทิ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น มาตรฐานกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว อาทิ มาตรฐานกิจกรรมเดินป่า มาตรฐานกิจกรรมปีนหน้าผา และมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่ง เป็นต้น มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว อาทิ มาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยวแบบที่พำนักระยะยาว และมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทโรงแรมระดับ 5 ดาว เป็นต้น มาตรฐานท่องเที่ยวอาเซียน อาทิ มาตรฐาน ASEAN Green Hotel Standard มาตรฐาน ASEAN Spa Service Standard และมาตรฐาน ASEAN Community Based Tourism Standard เป็นต้น และมาตรฐานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ต้องมีในอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย กรมการท่องเที่ยวได้เล็งเห็นความสำคัญต่อนโยบายการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานและพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังกล่าว ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ให้สามารถจัดทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้โดยปราศจากอุปสรรค จึงได้จัดทำมีการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ สาขาบริการโรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจจัดนำเที่ยว ธุรกิจสปา ฯลฯ เป็นธุรกิจบริการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งได้รับผลกระทบต่อการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าวมีกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ ทั้งในกลุ่มอาเซียนและยุโรป อีกทั้งยังมีกลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรฐานการบริการที่ดีในระดับสากล ผู้ใช้บริการย่อมคาดหวังความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ โดยผู้ประกอบการและผู้ให้บริการท่องเที่ยวในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องมาตรฐานการให้บริการ การทำการตลาด และการให้บริการที่เหมาะสมกับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว หากมีการพัฒนาที่ดีนั้นจะทำให้เกิดความประทับใจ และนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

ดังนั้นเพื่อให้ก้าวทันบริบทด้านการท่องเที่ยวของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่องของการให้บริการที่มีมาตรฐาน การเรียนรู้วัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน ซึ่งจะส่งผลต่อการแข่งขันและความได้เปรียบกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน จึงต้องพัฒนาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวให้แก่กลุ่มผู้ให้บริการในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวดังกล่าว

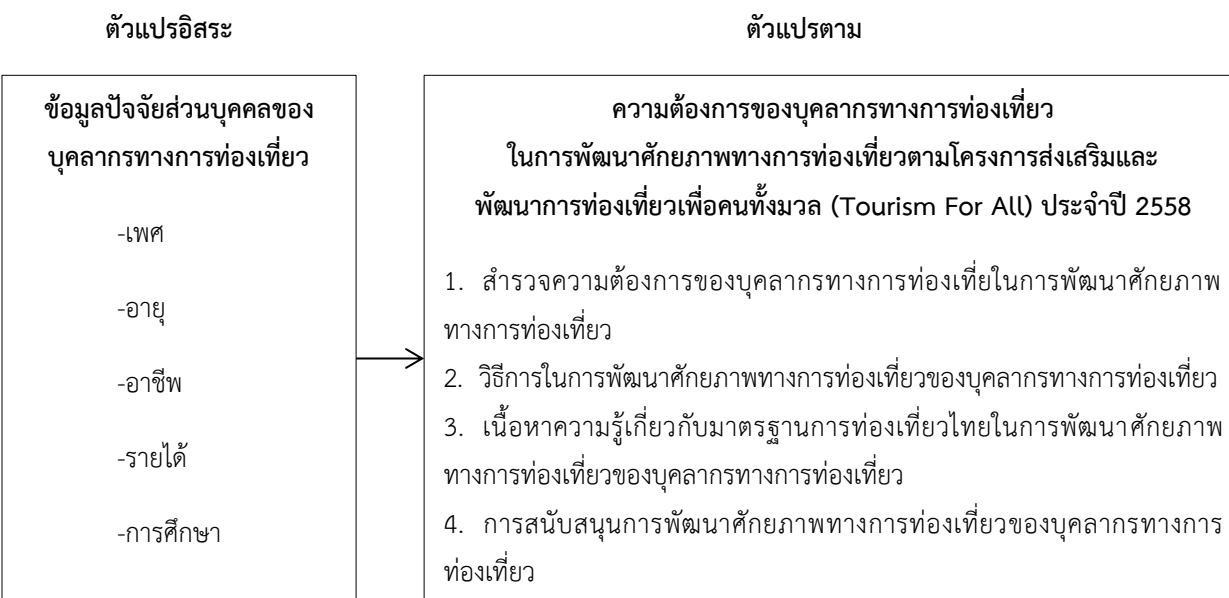
ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องศึกษาความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษานี้ได้ดำเนินการศึกษาภายใต้ขอบเขตของการฝึกอบรมและการประชุมชี้แจงตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ที่มีกรมการท่องเที่ยวเป็นเจ้าภาพ และคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ดำเนินงานเพื่อได้ทราบข้อมูลนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเป็นการยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว จำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558
2. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว
3. เพื่อศึกษาเนื้อหา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว
4. เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาศักยภาพบุคคล แนวคิดสมรรถนะบุคคล แนวคิดมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ของกรมการท่องเที่ยว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษา สามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาครั้งนี้ จำแนกตามโครงการที่ดำเนินงาน โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ซึ่งมีกรมการท่องเที่ยวเป็นเจ้าภาพ และคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นผู้ดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 24 กันยายน – 21 ธันวาคม 2558 มีพื้นที่ดำเนินโครงการ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต เชียงใหม่ ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม กระบี่ และหนองคาย โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายหรือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ บุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการในภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวในสาขาบริการที่พัก บริการร้านอาหาร บริการร้านขายของที่ระลึก บริการขนส่งทางบก ทางน้ำ และบริการจัดนำเที่ยว และผู้ที่สนใจจำนวน 866 คน และได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 728 คน คิดเป็นร้อยละ 84.06 ของบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1) สอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และการศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2) สอบถามความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ประกอบด้วย (1) สำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 (2) วิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว (3) เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว และ (4) การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการมาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการน้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

การอภิปรายผลการศึกษาของลักษณะแบบสำรวจที่ใช้มาตรวัดระดับข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) นำไปแปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ของ วัน เดชพิชัย (2532) ซึ่งแบ่งคะแนนเป็นช่วงๆ มีความหมาย ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย (Means)	ระดับความต้องการ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ทั้งนี้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นได้มีการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Test) โดยการขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นของหัวข้อการวิจัยดังกล่าว ได้ตรวจสอบและให้ความคิดเห็นในความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิได้นำมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความถูกต้องและเหมาะสม และมีการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือด้วยวิธีของครอนบาร์คแอลฟา (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าระดับความเชื่อมั่น 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการศึกษารูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา สามารถนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการ

บุคลากรทางการท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 79.2 เพศชาย ร้อยละ 20.8 ส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.3 มีอายุ 20 – 30 ปี ร้อยละ 25.5 มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 24.2 มีอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 8.8 ไม่ระบุอายุ ร้อยละ 3.4 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 3 และมีอายุต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 0.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อายุชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 32.9 เป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 27.9 มีอาชีพอื่นๆ ได้แก่ มัคคุเทศก์อิสระ ข้าราชการบำนาญ ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่สมาคมธุรกิจ เป็นต้น ร้อยละ 21.4 เป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ร้อยละ 9.1 และเป็นนักศึกษา ร้อยละ 8.7 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 34.2 มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท/เดือน จำนวน ร้อยละ 30.2 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 18.5 และมีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท/เดือน ร้อยละ 17.1 ตามลำดับ และส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.7 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 32.4 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 12.8 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนากองการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและสากล จำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนากองการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาตามรายโครงการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา พบว่า โครงการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือโครงการฝึกอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการมาตรฐาน ASEAN Spa Standard ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ โครงการฝึกอบรม/สัมมนา ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว สำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.68) และโครงการทัศนศึกษาให้กลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.59) และโครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานการจัดบริการในสถานประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ ส่วนโครงการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ โครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สินค้าอัญมณี) มาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สินค้าทั่วไป) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ โครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้าน

มาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.64) และโครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานการให้บริการรถตู้เพื่อการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว จำแนกตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558

โครงการฝึกอบรม/สัมมนา/ประชุม	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. โครงการฝึกอบรม/สัมมนาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย	4.34	0.68	มาก
2. โครงการฝึกอบรม/สัมมนามัคคุเทศก์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย	4.28	0.75	มาก
3. โครงการฝึกอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการมาตรฐาน ASEAN Green Hotel	4.28	0.66	มาก
4. โครงการฝึกอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการมาตรฐาน ASEAN Spa Standard	4.40	0.55	มาก
5. โครงการประชุมชี้แจงฯ ด้านมาตรฐานการจัดบริการในสถานประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4.31	0.63	มาก
6. โครงการประชุมชี้แจงฯ ด้านมาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สินค้าอัญมณี และ สินค้าทั่วไป)	4.14	0.77	มาก
7. โครงการประชุมชี้แจงฯ ด้านมาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว	4.22	0.64	มาก
8. โครงการประชุมชี้แจงฯ ด้านมาตรฐานเรือรับจ้างนำเที่ยว	4.14	0.77	มาก
9. โครงการประชุมชี้แจงฯ ด้านมาตรฐานการให้บริการรถตู้เพื่อการท่องเที่ยว	4.25	0.65	มาก
10. โครงการทัศนศึกษาให้กลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้	4.34	0.59	มาก
รวม	4.27	0.66	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว

ส่วนนี้เป็น การวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว พบว่า วิธีการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ การสำรวจวิจัยและจัดทำชุดองค์ความรู้/หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรในด้านต่างๆ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.58) และการศึกษาดูงานในประเทศ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.81) การศึกษาต่อในประเทศ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.74) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.65) และการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลวิชาการการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ ส่วนวิธีการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ การศึกษาต่อต่างประเทศ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.75) รองลงมา คือ การประชุมสัมมนาทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.61) และการจัดประชุมสรุปบทเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.66) และการศึกษาดูงานต่างประเทศ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

วิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ	4.25	0.70	มาก
2. การประชุมสัมมนาทางวิชาการ	3.97	0.61	มาก
3. การจัดประชุมสรุปบทเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.02	0.66	มาก
4. การศึกษาดูงานในประเทศ	4.08	0.81	มาก
5. การศึกษาดูงานต่างประเทศ	4.02	0.78	มาก
6. การศึกษาต่อในประเทศ	4.08	0.74	มาก
7. การศึกษาต่อต่างประเทศ	3.88	0.75	มาก
8. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.08	0.65	มาก
9. การเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลวิชาการการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว	4.08	0.61	มาก
10. การสำรวจวิจัยและจัดทำชุดองค์ความรู้/หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรในด้านต่างๆ	4.11	0.58	มาก
รวม	4.05	0.68	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 พบว่าโดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาตามรายชื่อของเนื้อหาความรู้ในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า เนื้อหาความรู้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานที่พัก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.70) และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.65) และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.63) และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานท่องเที่ยวอาเซียน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านเนื้อหาความรู้ในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทยในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานที่พัก	4.25	0.70	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว	4.25	0.65	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	4.28	0.57	มาก
4. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว	4.20	0.63	มาก
5. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานท่องเที่ยวอาเซียน	4.20	0.67	มาก
รวม	4.23	0.64	มาก

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาตามรายแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า แนวทางการสนับสนุนที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว มีนโยบาย/แผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตามโครงการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวในประเทศไทย ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.59) การติดตามประเมินผลภายหลังการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) และการส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีและมีบริการสืบค้นหาข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ การมีงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.59) และการส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ ส่วนแนวทางการสนับสนุนที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.53) และการวางระบบฐานข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.58) รองลงมา คือ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.49) และการมีวิสัยทัศน์ที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.54) และการส่งเสริมผู้ประกอบการให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ปรากฏดังตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว

การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว มีนโยบาย/แผนงานที่ชัดเจนตามโครงการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวในประเทศไทย	4.40	0.59	มาก
2. ผู้ประกอบการให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.28	0.51	มาก
3. มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	4.20	0.53	มาก
4. มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	4.22	0.49	มาก
5. มีงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ	4.37	0.59	มาก
6. มีวิสัยทัศน์ที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ	4.22	0.54	มาก
7. มีการติดตามประเมินผลภายหลังการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.40	0.55	มาก
8. มีการวางระบบฐานข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.20	0.58	มาก
9. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างทั่วถึง	4.31	0.58	มาก
10. สภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีและมีบริการสืบค้นหาข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ	4.40	0.55	มาก
รวม	4.30	0.55	มาก

สรุปและอภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่ได้จากผลการศึกษา จะนำมาอภิปรายเพื่อสรุปให้ทราบถึงข้อเท็จจริงความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 โดยมีการนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงสนับสนุน ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาสำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว จำแนกตามโครงการฝึกอบรม/สัมมนา/ประชุม ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายโครงการ พบว่า โครงการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือโครงการฝึกอบรม/สัมมนาเชิงปฏิบัติการมาตรฐาน ASEAN Spa Standard รองลงมา คือ โครงการฝึกอบรม/สัมมนาผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย และโครงการทัศนศึกษาให้กลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ และโครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานการจัดบริการในสถานประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามลำดับ ในขณะที่โครงการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ โครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยด้านมาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สินค้าอัญมณี) มาตรฐานการให้บริการในสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก (สินค้าทั่วไป) รองลงมา คือ โครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานบริการอาหารเพื่อการท่องเที่ยว และโครงการประชุมชี้แจงเพื่อเตรียมความพร้อมผู้ประกอบการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ด้านมาตรฐานการให้บริการรถตู้เพื่อการท่องเที่ยว การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวต่างตระหนักถึงความสำคัญของความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นอนาคตและมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นสำคัญ โดยมองว่ากิจกรรมสปาเป็นผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม และมีความเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยที่มีความโดดเด่นในระดับสากล ทั้งยังสามารถสร้างคุณภาพบริการให้ประจักษ์แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ซึ่งเป็นผลมาจากกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก มีผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวและระบบการจัดการการท่องเที่ยว ในการหารูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative tourism) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional tourism) แบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ในขณะเดียวกันยังให้ความสนใจและมุ่งเน้นการบริการการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) เพื่อให้ก้าวทันต่อบริบทด้านการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป ที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนทั้งมวลหรือนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทั้งคนพิการและผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล สอดคล้องกับการศึกษาของ กรมการท่องเที่ยว (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) กล่าวว่า เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอาเซียนให้เป็น Single Destination อาเซียนจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน ปี 2554 – 2558 (ASEAN Tourism Strategic Plan 2011 - 2015) ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันคือ แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน ปี 2559 – 2568 (ASEAN Tourism Strategic Plan 2016 - 2025) เพื่อส่งเสริมการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอาเซียน โดยมียุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในอาเซียนให้มีความใกล้เคียงกันและมีความเป็นสากลมากขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยจึงควรเร่งพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพธุรกิจของตนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน ซึ่งมีมาตรฐานบริการสปาอาเซียน (ASEAN Spa Service Standard) เป็นหนึ่งในมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียนที่จัดทำขึ้นนี้ โดยให้ความสำคัญองค์ประกอบของมาตรฐาน อาทิ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านการบริการด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านอุปกรณ์ด้านการบริหารจัดการ และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พวงแก้ว กิจธรรม (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคู่มือการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวคนพิการและผู้สูงอายุกล่าวว่า การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อรองรับผู้สูงอายุทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และกลุ่มคนพิการ จะเป็นการขยายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในทิศทางที่สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตลาดสำหรับผู้บริโภคที่มีอยู่มากมายทั่วโลก มีคุณภาพมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวสูงหรือกำลังซื้อสูงกว่าคนทั่วไป เนื่องจากมีฐานะมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งสำคัญประการหนึ่ง คือ “สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล” เมื่อผนวกกันกับคุณภาพบริการรวมทั้ง

ความสามารถอันหลากหลายของคนไทย เป็นปัจจัยหลักที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ ให้เกิดการท่องเที่ยวทั้งแบบ “ไทยเที่ยวไทย” และ “ทั่วโลกเที่ยวไทย” พร้อมทั้งนำประเทศไทยไปสู่การเป็นการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น แหล่งท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว และการท่องเที่ยวแบบครอบครัว เป็นต้น จะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ พัฒนารัฐกิจการท่องเที่ยว เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน นำรายได้มาสู่ประเทศไทย สร้างงาน กระจายรายได้ และพัฒนาไปสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) นอกจากนี้ การจัดสถานที่ท่องเที่ยวให้ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล นอกจากแสดงถึงความรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในการให้บริการทุกกลุ่มคนอย่างเสมอภาคบนฐานของสังคมสิทธิแล้ว ยังแสดงถึงวิสัยทัศน์ในการเตรียมการเพื่อรองรับเปลี่ยนแปลง ได้แก่การให้บริการแก่คนทุกคนที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุในอนาคต และผู้ที่อาจจะเกิดความพิการในวันใดวันหนึ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มการเติบโตทางการตลาดสูง

2. จากผลการศึกษาวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จำแนกตามวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความสนใจหรือต้องการให้มีในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อวิธีการในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่าวิธีการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ การสำรวจวิจัยและจัดทำชุดองค์ความรู้/หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรในด้านต่างๆ และการศึกษาดูงานในประเทศ การศึกษาต่อในประเทศ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลวิชาการการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ในขณะที่วิธีการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก คือ การศึกษาต่อต่างประเทศ รองลงมา คือ การประชุมสัมมนาทางวิชาการ และการจัดประชุมสรุปบทเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงานต่างประเทศ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวต่างตระหนักและให้ความสำคัญว่ากิจกรรมการพัฒนาบุคลากรสำหรับองค์การการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาที่มุ่งเน้นการนำความรู้ และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานทันที ซึ่งต่างจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการที่เน้นเนื้อหาวิชาการมากกว่าทักษะการนำไปฝึกปฏิบัติใช้ในสายอาชีพ ทั้งนี้ ยังให้ความสำคัญมากกว่าการสำรวจวิจัย และจัดทำชุดองค์ความรู้/หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรในด้านต่างๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาที่เป็นการมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาองค์การในอนาคต ในขณะที่การศึกษาดูงานในประเทศ การศึกษาต่อในประเทศ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เป็นการจัดกิจกรรมการพัฒนาเพื่อมุ่งเน้นการเตรียมการสำหรับอนาคตเช่นเดียวกัน และนอกจากนั้น คุณภาพบริการผนวกกันกับอรรถาธิบายมิติ น้ำใจและมารยาทที่งดงามนุ่มนวล รวมทั้งความสามารถอันหลากหลายของคนไทย ต่างเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยวด้วยวิธีการศึกษาต่ออย่างต่างประเทศ หรือการศึกษาดูงานต่างประเทศ จึงเป็นประเด็นหรือวิธีการในการพัฒนาที่ถูกพิจารณาความสำคัญในลำดับรองลงมา สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริรัตน์ มีเดช (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการฝึกอบรมค่อนข้างมาก โดยต้องการฝึกอบรมในเรื่องทักษะด้านบุคคลมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเรื่องที่ต้องการฝึกอบรมจำแนกตาม เพศ อายุ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และรายได้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ในขณะที่ พัชรินทร์ กิรติวินิจกุล และคณะ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรธุรกิจโรงแรมในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรธุรกิจโรงแรม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรกคือ ด้านทัศนคติ รองลงมาคือ ด้านความรู้ และด้านทักษะ อยู่ในระดับมาก และแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรธุรกิจโรงแรม คือ ธุรกิจโรงแรมควรจัดให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสายงานที่ปฏิบัติ อาทิเช่น การฝึกอบรมการเรียนรู้การให้บริการที่ดี การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการฝึกอบรมการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น หรือจัดหาวิทยากร/ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่พนักงานในโรงแรม

จัดให้พนักงานร่วมคิดร่วมจัดกิจกรรมตามความถนัดของตน และมีการจัดส่งไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลหลังจากที่ส่งไปอบรมหรือสัมมนาอย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการศึกษาด้านเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จำแนกตามเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความสนใจหรือต้องการให้มีในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อของเนื้อหาความรู้ในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า เนื้อหาความรู้ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว รองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานที่พัก และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว และความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานท่องเที่ยวอาเซียน ตามลำดับ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวต่างตระหนักว่าการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมักจะต้องการพบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ ไม่จำเจ เป็นการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวลและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสร้างสรรค์ อีกทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวยังสามารถเปิดโอกาสให้มีการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านแหล่งท่องเที่ยวตลอดเวลาการเดินทาง ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลสำรวจความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จำแนกตามโครงการฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนาตั้งที่กล่าวมาข้างต้น ที่ผลการศึกษาปรากฏว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวต่างให้ความสนใจโครงการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสปา ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวไทยที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและระดับสากล สำหรับที่พักแรมก็เช่นเดียวกัน นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งในการเดินทางท่องเที่ยว จึงควรมีการพัฒนา รูปแบบของโรงแรมและที่พักให้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ในขณะที่คุณภาพการบริการและแหล่งท่องเที่ยวของไทย ต่างเป็นที่รับรู้และยอมรับในคุณภาพการบริการและความสวยงามและหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวไทยทั้งในระดับประเทศและสากล และในส่วนมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียนนั้น มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยเองก็ได้มีการศึกษาและดำเนินการจัดทำอยู่ก่อนแล้ว และโดยภาพรวมได้มีการศึกษาและดำเนินการครอบคลุมมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียนและนำมาปฏิบัติตามข้อกำหนดร่วมกันของภาคีประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นการนำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ นำมารังสรรค์ต่อยอด เพิ่มมูลค่า คิดสร้างสรรค์หาจุดที่แตกต่าง จะก่อเกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและประเทศ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไทยในยุคโลกาภิวัตน์ที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของ กรมการท่องเที่ยว (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย มาตรฐานการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม กล่าวว่า การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ ไม่จำเจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การจัดทำมาตรฐานการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย สร้างความพึงพอใจ ความมั่นใจ และความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียต่อไป

4. จากผลการศึกษาศักยภาพการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จำแนกตามแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความสนใจหรือต้องการให้มีในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายการแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว พบว่า แนวทางการสนับสนุนที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว มีนโยบาย/แผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรตามโครงการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวในประเทศไทย การติดตามประเมินผลภายหลังการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เช่น การส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีและมีบริการสืบค้นหาข้อมูล/ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยวด้านต่างๆ รองลงมา คือ การมีงบประมาณที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ และการส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง ในขณะที่แนวทางการสนับสนุนที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และการวางระบบฐานข้อมูลด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร รองลงมา คือ การดำเนินการพัฒนาศักยภาพ

บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการมีวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเพียงพอ และการส่งเสริมผู้ประกอบการให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะว่าบุคลากรทางการท่องเที่ยวต่างตระหนักในความสำคัญของวงจรการบริหารงานอย่างมีคุณภาพเพื่อรองรับการจัดการการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรคสำหรับคนทั้งมวล คือ การมีนโยบาย/แผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงาน การติดตามประเมินผลภายหลังการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ได้แก่ งบประมาณการดำเนินงาน เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร และการสนับสนุนจากผู้ประกอบการ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ช่อเพชร สีทอง (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรธุรกิจเอกชน: กรณีศึกษาสมาคมการบริหารงานบุคคล จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า องค์กรควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ชัดเจน องค์กรควรตระหนักว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ควรสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการและวิธีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยดังที่ปรากฏ ทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยว ตามโครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับ กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของบุคลากร อีกทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ และการบริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยคำนึงถึงการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลเป็นสำคัญ ทั้งนี้ การจัดการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพดังกล่าวนี้ ต้องคำนึงถึงการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยว ต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะตามมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย และการนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงานตามสายงานหรือธุรกิจท่องเที่ยวของบุคลากร พร้อมทั้งมีแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบจากสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันบริบทด้านการท่องเที่ยวของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการยกระดับภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการศึกษาความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวตามโครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ดังที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ควรจัดโครงการดังกล่าวนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะจะเป็นประโยชน์และกระตุ้นให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ โดยก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเจ้าบ้านในแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรจัดโครงการให้ครอบคลุมมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ของกรมการท่องเที่ยวที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจสถานประกอบการเชิงสุขภาพธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจการเดินทางในประเทศและระหว่างประเทศ เป็นต้น บูรณาการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ
3. ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ให้ครอบคลุมทุกมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย ของกรมการท่องเที่ยว
4. ควรศึกษารูปแบบและวิธีการการพัฒนาคุณภาพบุคลากรตามสายงานปฏิบัติหรือธุรกิจท่องเที่ยวตามมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย

5. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว ที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการและผู้ให้บริการในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ที่ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558 ครั้งนี้ และความสำเร็จของโครงการนี้จะเกิดขึ้นมิได้ หากปราศจากความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ประกอบการและผู้ให้บริการในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ที่ได้เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในเวทีต่างๆ ของโครงการ ตัวแทนจากสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ขอขอบพระคุณภาคส่วนต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2556). **มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย มาตรฐานการจัดกิจกรรมค่ายพักแรม**. เข้าถึงเมื่อ 16 มกราคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/>
- _____. (2558). **มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)**. เข้าถึงเมื่อ 16 มกราคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/>
- _____. (2558). **โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism For All) ประจำปี 2558**. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.
- ช่อเพชร สีทอง. (2546). **แนวทางการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรธุรกิจเอกชน: กรณีศึกษาสมาคมการบริหารงานบุคคล จังหวัดสมุทรปราการ**. ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พวงแก้ว กิจธรรม. (2551). **คู่มือการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวคนพิการและผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ยิ้มสู้ มูลนิธิคนพิการไทย (โดยคนพิการ).
- พัชรินทร์ กิรติวินิจกุล, นิตยา ทวีชีพ และวรรณวิภา จัตุชัย. (2554). “ความต้องการการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรธุรกิจโรงแรมในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร.” **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์** 7, 11: 11-21.
- วัน เดชพิชัย. (2532). “แบบประเมินตนเองสำหรับผู้บริหาร.” **วารสารศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี** 5, 13: 1-12.
- ศิริรัตน์ มีเดช. (2549). “ความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” **วารสารวิทยบริการ** 17, 3: 12-28.

แนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ
Guidelines for Developing Employees in MICE Industry Based on
Conceptual Framework of Competencies

ธนพล รุ่งเรือง¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Methodology) ด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าหากพิจารณาเฉพาะแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ที่มีระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีความสอดคล้องกันเองภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในระดับสูงมาก พบว่า สามารถจำแนกแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะได้ออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ จำแนกตามองค์ประกอบด้านความรู้ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ประกอบด้วย (1) การสอนงาน (Coaching) (2) การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting) (3) การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training) จำแนกตามองค์ประกอบด้านทักษะ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ประกอบด้วย (1) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) (2) การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training) จำแนกตามองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ประกอบด้วย (1) กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process) (2) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) (3) กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)

คำสำคัญ: การพัฒนาบุคลากร อุตสาหกรรมไมซ์ สมรรถนะ

Abstract

The purpose of this research aims to study guidelines for developing employees in MICE Industry based on conceptual framework of competencies by using mixed research methodology with EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) technique which uses in-depth interview and questionnaire as a tool in data collecting and determines expert amount 5 persons as a sampling group for the study. The research results revealed considering only the guidelines for developing employees in MICE Industry which have high comment level of experts as well as accord with the expert group at high level showed that can distinguish the guidelines for developing employees in MICE Industry are 3 elements as following; by element of knowledge showed the guidelines for developing employees in MICE Industry including (1) Coaching (2) Informal Meeting (3) Self Training, by element of skill showed the guidelines for developing employees in MICE Industry including (1) Job Rotation (2) On the job training, by element of attribute showed the guidelines for developing employees in MICE Industry including (1) Recruitment and Selection Process (2) Mentoring (3) Organizational Culture Activities

Keywords: Developing employees, MICE Industry, Competencies

¹ โครงการจัดตั้งภาควิชาอุตสาหกรรมบริการและนวัตกรรมภาษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศปีละนับแสนล้านบาทและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2552, 2554) การท่องเที่ยวช่วยสร้างการหมุนเวียนเงินตราต่างประเทศในระบบ ทำให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพและมีรายได้ (เกศรา สุขเพชร, 2553) ประเทศไทยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและประสบความสำเร็จจนกลายเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก อีกทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีความหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดการประชุมหรือสัมมนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น (อรรถิกา พังงา, 2553; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2554)

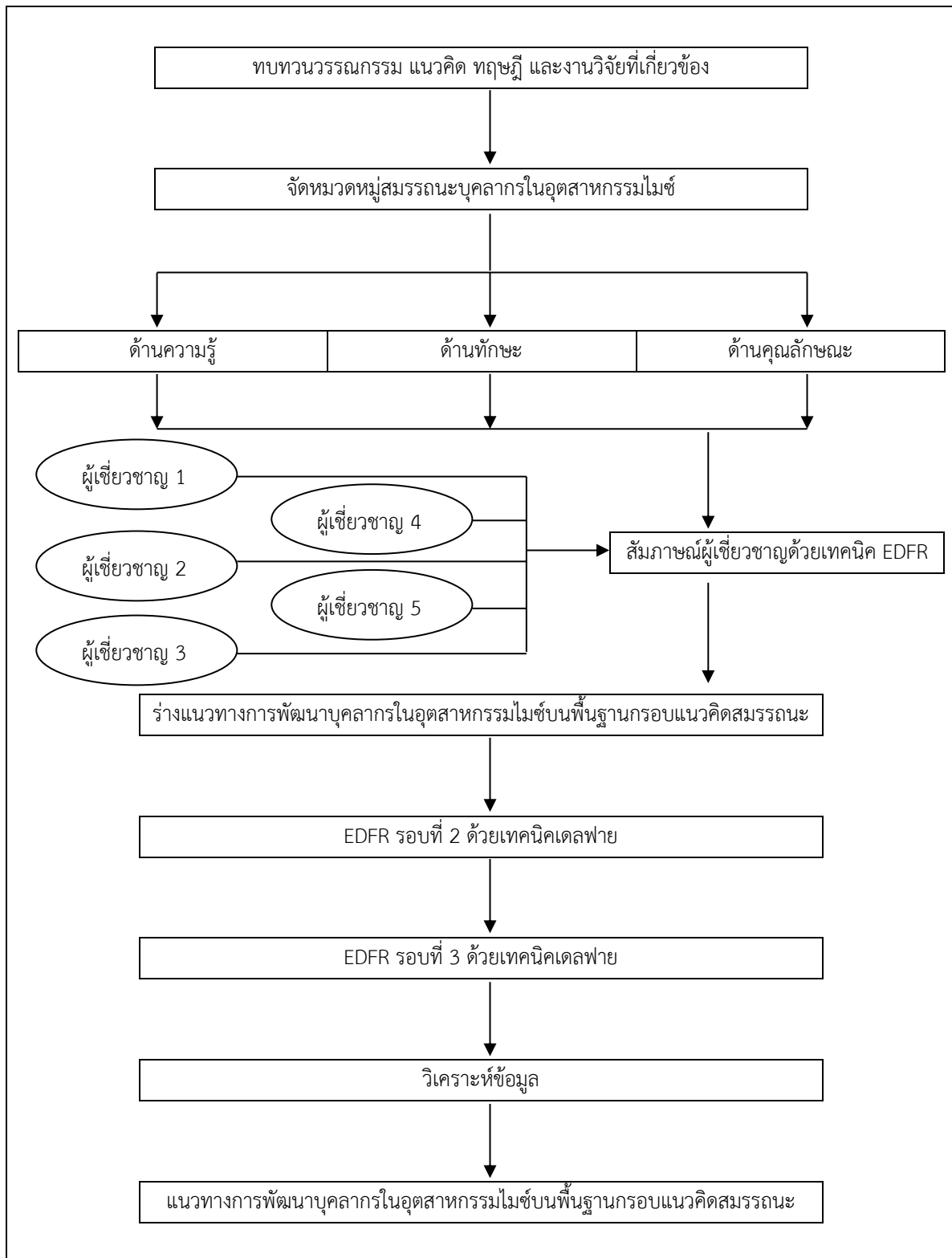
การพัฒนาการท่องเที่ยวนำมาซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและรายได้อย่างมหาศาล เช่นเดียวกับในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดการประชุมหรือสัมมนาองค์กร การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การท่องเที่ยวเพื่อการจัดการประชุมหรือสัมมนาในระดับชาติหรือนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อการจัดการแสดงสินค้าหรือนิทรรศการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวพิเศษ เรียกรวมกันว่าอุตสาหกรรมไมซ์ (Meeting, Incentive Travel, Convention, Exhibition or Event: MICE) เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มไมซ์ มีเป้าหมายเฉพาะทางธุรกิจ นักท่องเที่ยวมีอำนาจในการซื้อสูงและมีความต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ทั้งอาหารและเครื่องดื่ม สายการบิน โรงแรม ธุรกิจการขนส่งสินค้า การเดินทางในประเทศ เป็นต้น ทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของกลุ่มไมซ์สูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปประมาณ 2-3 เท่า (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2554) อุตสาหกรรมไมซ์มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการระดมเงินทุนและแรงงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจต่างๆ และเนื่องจากอุตสาหกรรมไมซ์เป็นอุตสาหกรรมบริการประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้คนในการให้บริการจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์มีความจำเป็นและไม่สามารถมองข้ามไปได้ (ปราโมชน์ รอดจรรย์ส, 2553; สุวีร์ณัฐย์ โสภณศิริ, 2554; ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2556)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์จึงเริ่มต้นขึ้นภายใต้การศึกษาขีดความสามารถหรือสมรรถนะบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) เพื่อเป็นการยกระดับขีดความสามารถและผลักดันให้เกิดมาตรฐานขึ้นภายในอุตสาหกรรมไมซ์ โดยใช้กรอบการพัฒนาขีดความสามารถหรือสมรรถนะภายใต้ฐานการพัฒนาความรู้ (Knowledge) การพัฒนาทักษะ (Skill) และการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) (ณรงค์วิทย์ แสันทอง, 2547; สุรัชย์ พรหมพันธุ์, 2554) จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ในการก้าวสู่ความเป็นสากลของอุตสาหกรรมไมซ์ไทย สอดคล้องกับนโยบายการขยายตัวของอุตสาหกรรมไมซ์ตามแผนการพัฒนาของสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Methodology) ด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 2 เดือน (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2559) รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักวิชาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือด้านอุตสาหกรรมไมซ์ ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไมซ์ ซึ่งทำหน้าที่ในการคัดเลือกแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อาศัยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรผู้เชี่ยวชาญ (Expert Choice Sampling) ดังกล่าวจำนวน 5 ท่านจากการศึกษาของ Macmillan (1971 อ้างใน อาทิตยา ดวงมณี, 2540) พบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.70 และการเปลี่ยนแปลงสุทธิที่ระดับ 0.50 ดังตารางที่ 1 เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณจึงสามารถทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างได้เพียง 5 ท่าน อย่างไรก็ตามอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนที่เหมาะสมควรอยู่ที่ระดับ 0.50 และการเปลี่ยนแปลงสุทธิคงที่ที่ระดับ 0.02 ซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป กล่าวคือ ควรจะมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 ท่านขึ้นไป

ตารางที่ 1 การลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ (Panel Size)	การลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error Reduction)	การเปลี่ยนแปลงสุทธิ (Net Change)
1 - 5	1.20 - 0.70	0.50
5 - 9	0.70 - 0.58	0.12
9 - 13	0.58 - 0.54	0.04
13 - 17	0.54 - 0.50	0.02
17 - 21	0.50 - 0.48	0.02
21 - 25	0.48 - 0.46	0.02
25 - 29	0.46 - 0.44	0.02

ที่มา: Macmillan อ้างใน อาทิตยา ดวงมณี, 2540: 33.

โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

- 1) เป็นนักวิชาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือด้านอุตสาหกรรมไมซ์ในระดับอุดมศึกษา หรือมีผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรืออุตสาหกรรมไมซ์
- 2) เป็นผู้บริหารในสายงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรืออุตสาหกรรมไมซ์และมีประสบการณ์การทำงานในสายงานดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี
- 3) เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับงานวิจัยด้วยความเต็มใจ ยินยอมสละเวลาจนกระทั่งงานวิจัยเสร็จจุล่ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีรายนาม ดังนี้

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย สุเวชวัฒนกุล
ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธริยา หลีกเพ็ชร
ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการธุรกิจไมซ์

3) คุณชัยภัทร ไพศาลสกุลวงศ์
ตำแหน่งผู้จัดการแผนกพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์) บริษัท เอ็น.ซี.
ซี. แมนเนจเม้นท์ แอนด์ ดิเวลลอปเม้นท์ จำกัด, บริษัท เอ็น.ซี.ซี. เอ็กซิซิชั่น ออกาไนเซอร์ จำกัด, บริษัท เอ็น.ซี.ซี. อิมเมจ
จำกัด, บริษัท เอฟ แอนด์ บี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด

4) คุณพิมพ์ทิพย์ วิจารณ์
ตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายขาย โรงแรม เดอะ แกรนด์ โฟร์วิงส์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

5) คุณกุสุมา เทาะเหิน
ตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัท ปักหมุด ฮอไลเดย์ จำกัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก EDFR รอบที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure interview) คือ มีการเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าบางส่วน โดยคำถามมุ่งประเด็นแนวทางการพัฒนาบุคลากร
ในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ

2.2 การเก็บข้อมูลโดยการทำ EDFR รอบที่ 2 ด้วยเทคนิคเดลฟาย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือใน
การวิจัย โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามถูกสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์
ประเด็นต่างๆ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการทำ EDFR รอบที่ 1

2.3 การเก็บข้อมูลโดยการทำ EDFR รอบที่ 3 ด้วยเทคนิคเดลฟาย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ
ในการวิจัย โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบประเมินค่า 5 ระดับ จะมีข้อความเหมือนกับแบบสอบถามในรอบที่ 2
ทุกประการ ซึ่งจะเพิ่มเติมในส่วนของการแสดงค่าสถิติ เพื่อแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคำตอบที่คำนวณได้จาก
คำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เห็น
คำตอบของกลุ่มมีความสอดคล้องกันอย่างไร หากไม่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบหรือยืนยัน
คำตอบเดิมได้

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
(Interquartile Range) ดังนี้

3.1 ค่ามัธยฐาน (Median) จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกล ให้นำหนักคะแนน
เป็น 5 ระดับ (5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 4 หมายถึง เห็นด้วย, 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ, 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย, 1 หมายถึง
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ ดังนี้

ค่ามัธยฐานระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าแนวทางการ
พัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์มีความเหมาะสม

ค่ามัธยฐานระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าแนวทางการพัฒนา
บุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์มีความเหมาะสม

ค่ามัธยฐานระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าแนวทางการพัฒนา
บุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์มีความเหมาะสม

ค่ามัธยฐานระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยว่าแนวทางการพัฒนา
บุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์มีความเหมาะสม

ค่ามัธยฐานระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไม่มีความเหมาะสม

3.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interguartile Range) เป็นการพิจารณาความสอดคล้องกันของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์แสดงค่าความสอดคล้อง ดังนี้

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระหว่าง 0.00 – 0.50 หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสูงมาก

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระหว่าง 0.51 – 1.99 หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันปานกลาง

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ระหว่าง 2.00 – 2.99 หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันต่ำ

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สูงกว่า 3.00 หมายถึง ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่มีความสอดคล้องกัน

การพิจารณาดังกล่าวเพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไม่ซับซ้อนพื้นฐานรอบแนวคิดสมรรถนะที่เหมาะสม จะใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าน้อยกว่า 0.51 ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสูงมาก

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไม่ซับซ้อนพื้นฐานรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเทคนิค EDFR รอบที่ 1

ความรู้	ทักษะ	คุณลักษณะ
การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)
ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	บทบาทสมมติ (Role Play)	การปฐมนิเทศ (Orientation)
การสอนงาน (Coaching)	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)
คู่มือ (Manual)	การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)	การสอนงาน (Coaching)	การประเมิน (Evaluation)
การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)
การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)
การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)		
การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)		
การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)		

จากตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยเทคนิค EDFR รอบที่ 1 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ จำแนกตามกรอบแนวคิดสมรรถนะ ดังนี้

1. ด้านความรู้ได้แก่

- 1.1 การจัดการความรู้ (Knowledge Management)
- 1.2 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 1.3 การสอนงาน (Coaching)
- 1.4 คู่มือ (Manual)
- 1.5 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)
- 1.6 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)
- 1.7 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- 1.8 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)
- 1.9 การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)
- 1.10 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)

2. ด้านทักษะ ได้แก่

- 1.1 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 1.2 บทบาทสมมุติ (Role Play)
- 1.3 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)
- 1.4 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
- 1.5 การสอนงาน (Coaching)
- 1.6 การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)
- 1.7 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)

3. ด้านคุณลักษณะได้แก่

- 1.1 กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)
- 1.2 การปฐมนิเทศ (Orientation)
- 1.3 กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)
- 1.4 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 1.5 การประเมิน (Evaluation)
- 1.6 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)
- 1.7 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)

**ตารางที่ 3 แสดงฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐาน
กรอบแนวคิดสมรรถนะ ด้านความรู้ โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3**

ลำดับ ที่	แนวทางฯ	แสดงค่า					
		คะแนน	มัธยฐาน	แปลค่า	ฐานนิยม	พิสัยระหว่าง ควอไทล์	แปลค่า
ความรู้							
1	การสอนงาน (Coaching)	25	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้อง สูงมาก
2	การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)	24	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้อง สูงมาก
2	การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)	24	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้อง สูงมาก
3	การจัดการความรู้ (Knowledge Management)	23	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	1	สอดคล้อง ปานกลาง
3	การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)	23	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	1	สอดคล้อง ปานกลาง
4	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	18	3	ไม่แน่ใจ	5	2	สอดคล้องต่ำ
5	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)	15	3	ไม่แน่ใจ	2	1	สอดคล้อง ปานกลาง
6	การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	14	3	ไม่แน่ใจ	3	1	สอดคล้อง ปานกลาง
7	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	12	2	ไม่เห็นด้วย	2	0	สอดคล้องสูง มาก
7	คู่มือ (Manual)	12	2	ไม่เห็นด้วย	2	0	สอดคล้องสูง มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3 ด้วยเทคนิคเดลฟายเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ด้านความรู้ดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านความรู้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ได้แก่

- 1.1 การสอนงาน (Coaching)
- 1.2 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)
- 1.3 การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านความรู้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่

- 2.1 การจัดการความรู้ (Knowledge Management)
- 2.2 การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing)

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านความรู้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันต่ำ ได้แก่

3.1 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)

4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านความรู้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่

4.1 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)

4.2 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

5. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านความรู้ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ได้แก่

5.1 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)

5.2 คู่มือ (Manual)

ตารางที่ 4 แสดงฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ ด้านทักษะ โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3

ลำดับที่	แนวทางฯ	แสดงค่า					
		คะแนน	มัธยฐาน	แปลค่า	ฐานนิยม	พิสัยระหว่างควอไทล์	แปลค่า
ทักษะ							
1	การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
1	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
2	การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)	23	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	สอดคล้องปานกลาง
3	บทบาทสมมติ (Role Play)	22	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1	สอดคล้องปานกลาง
4	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	16	3	ไม่แน่ใจ	3	0	สอดคล้องสูงมาก
4	การสอนงาน (Coaching)	15	3	ไม่แน่ใจ	2	1	สอดคล้องปานกลาง
5	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	11	2	ไม่เห็นด้วย	1	1	สอดคล้องปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะโดยวิธีการEDFR รอบที่ 3 ด้วยเทคนิคเดลฟายเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ได้แก่

- 1.1 การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)
- 1.2 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)
2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่
 - 2.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
 - 2.2 บทบาทสมมุติ (Role Play)
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ได้แก่
 - 3.1 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
4. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่
 - 4.1 การสอนงาน (Coaching)
5. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านทักษะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่
 - 5.1 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)

ตารางที่ 5 แสดงฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ ด้านคุณลักษณะ โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3

ลำดับที่	แนวทางฯ	แสดงค่า					
		คะแนน	มัธยฐาน	แปลค่า	ฐานนิยม	พิสัยระหว่างควอไทล์	แปลค่า
คุณลักษณะ							
1	กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
1	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
2	กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)	24	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
3	การปฐมนิเทศ (Orientation)	23	4	เห็นด้วย	3	1	สอดคล้องปานกลาง
4	การประเมิน (Evaluation)	19	4	เห็นด้วย	3	1	สอดคล้องปานกลาง
5	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)	14	2	ไม่เห็นด้วย	2	1	สอดคล้องปานกลาง
6	การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	11	2	ไม่เห็นด้วย	1	1	สอดคล้องปานกลาง

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3 ด้วยเทคนิคเดลฟาย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ด้านคุณลักษณะดังนี้

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านคุณลักษณะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก ได้แก่

- 1.1 กระบวนการสรรหาและคัดเลือก(Recruitment and Selection Process)
- 1.2 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 1.3 กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านคุณลักษณะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่

- 2.1 การปฐมนิเทศ (Orientation)
- 2.2 การประเมิน (Evaluation)

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ ด้านคุณลักษณะ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันปานกลาง ได้แก่

- 3.1 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)
- 3.2 การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)

ตารางที่ 6 แสดงฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เฉพาะแนวทางๆที่มีระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูง โดยวิธีการ EDFR รอบที่ 3

ลำดับที่	แนวทางฯ	แสดงค่า					
		คะแนน	มัธยฐาน	แปลค่า	ฐานนิยม	พิสัยระหว่างควอไทล์	แปลค่า
ความรู้							
1	การสอนงาน (Coaching)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
2	การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)	24	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
2	การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)	24	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
ทักษะ							
1	การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
1	การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก
คุณลักษณะ							
1	กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)	25	5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้องสูงมาก

ลำดับ ที่	แนวทางฯ	แสดงค่า					
		คะแนน	มัธยฐาน	แปลค่า	พิสัยระหว่าง ควอไทล์	แปลค่า	
1	ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)	25	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้อง สูงมาก
2	กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)	24	5	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	5	0	สอดคล้อง สูงมาก

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ และมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงมาก จำแนกตามกรอบแนวคิดสมรรถนะ ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่
 - 1.1 การสอนงาน (Coaching)
 - 1.2 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)
 - 1.3 การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)
2. ด้านทักษะ ได้แก่
 - 2.1 การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)
 - 2.2 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)
3. ด้านคุณลักษณะ ได้แก่
 - 3.1 กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)
 - 3.2 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
 - 3.3 กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)

สรุปและอภิปรายผล

ตามที่มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้ประสานงาน และผู้วางแผนปฏิบัติการไมซ์ (ไทย) (Nuttapong Jotikasthira, Seree Wangpaichitr, Apiramon Ourairat, Ichayaporn Chuaychoo, Danupawan Shoowong, Nabthong Wetsanarat, Suebsanti Bhutipunthu, and NuchanartChookongka, 2014) ได้ระบุขีดความสามารถหรือสมรรถนะหลักของบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ไว้ประกอบด้วย 18 สมรรถนะหลัก ดังนี้ (1) ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านคุณลักษณะ ต้นทุน และการมีไว้ใช้ (2) ความรู้เกี่ยวกับลูกค้า วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมไมซ์ ความต้องการ เป้าหมายเชิงธุรกิจ ปัจจัยความสำเร็จหลัก และกระบวนการตัดสินใจ (3) ข่าวกองทางการตลาด: แนวโน้มทางการตลาด และข่าวรองเกี่ยวกับสถานการณ์การแข่งขัน (4) ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศ (5) ทักษะการคิดเป็นตรรกะ การทำความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ และการพิจารณา (6) ทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน กระชับ และมีตรรกะ (7) ทักษะการทำงาน และการวางแผนเป็นหมู่คณะ (8) ทักษะการนำเสนอที่ชัดเจน และมีตรรกะ (9) ทักษะต้นทุนกำไรเบื้องต้น (10) ทักษะการประสานงาน (11) สมรรถนะทางภาษาอังกฤษระดับสูง (12) ทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (13) เชาวนปัญญา (14) ความมีเกียรติในตนเอง (15) ทักษะคิดเชิงบวกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน (16) ความช่างสังเกตและใส่ใจรายละเอียด (17) ความมีจิตบริการ (18) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจัดทำขึ้นโดยการสนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนาของกองทุนส่งเสริมการจัดประชุมนานาชาติ (CPF) ร่วมมือกับองค์กรรัฐและหน่วยงานส่งเสริมอุตสาหกรรมไมซ์ อันได้แก่ สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติไทย (TICA) สมาคมการแสดงสินค้าไทย (TEA) สมาคมธุรกิจสร้างสรรค์การจัดงาน (EMA) และสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) (TCEB) ซึ่งสมรรถนะหลักชุดดังกล่าวถูกจัดทำขึ้นตามมุมมองด้านอุปทาน

ต่อมามีการศึกษาสมรรถนะบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์และความภักดีของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (ธนพล รุ่งเรือง และ โชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2558) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องทั้งมุมมองด้านอุปสงค์และมุมมองด้านอุปทาน ซึ่งแทนค่าความภักดีของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นมุมมองด้านอุปสงค์ โดยชี้ให้เห็นถึงสมรรถนะหลักที่แท้จริงของบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ พบว่าสมรรถนะบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย (1) ความรู้เกี่ยวกับลูกค้า วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมไมซ์ ความต้องการ เป้าหมายเชิงธุรกิจ ปัจจัยความสำเร็จหลัก และกระบวนการตัดสินใจ (2) ช่องทางการตลาด: แนวโน้มทางการตลาด และข่าวรองเกี่ยวกับสถานการณ์การแข่งขัน (3) ทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (4) ทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน กระชับ และมีตรรกะ (5) ทักษะการประสานงาน (6) ทักษะต้นทุนกำไรเบื้องต้น (7) ความมีจิตบริการ (8) ทักษะคิดเชิงบวกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน (9) เชาวนปัญญา โดยการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ว่าสมรรถนะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้สามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะหลักทั้ง 9 สมรรถนะ มีความจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับแรก

และจากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ครั้งนี้ กล่าวคือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยการนำเอาสมรรถนะหลักทั้ง 9 สมรรถนะนั้นจัดแบ่งกลุ่มตามกรอบแนวคิดสมรรถนะผ่านกระบวนการศึกษาด้วยเทคนิค EDFR และหากพิจารณาเฉพาะแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ที่มีระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และมีความสอดคล้องกันเองภายในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในระดับสูงมาก พบว่าสามารถจำแนกแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะได้ออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. จำแนกตามองค์ประกอบด้านความรู้ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ประกอบด้วย
 - 1.1 การสอนงาน (Coaching)
 - 1.2 การประชุมแบบไม่เป็นทางการ (Informal Meeting)
 - 1.3 การฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self Training)
2. จำแนกตามองค์ประกอบด้านทักษะ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ประกอบด้วย
 - 2.1 การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)
 - 2.2 การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the job training)
3. จำแนกตามองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ พบว่ามีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์ประกอบด้วย
 - 3.1 กระบวนการสรรหาและคัดเลือก (Recruitment and Selection Process)
 - 3.2 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring)
 - 3.3 กิจกรรมวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture Activities)

ดังนั้น จากแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะนำไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักทั้ง 9 สมรรถนะ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับแรก (ธนพล รุ่งเรือง และ โชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2558)

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการพัฒนาคนถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์จึงมีความสำคัญในลำดับต้นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) ในฐานะหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำหลักสูตรระยะสั้น สำหรับบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมไมซ์แต่ยังขาดองค์ความรู้ด้านไมซ์ และหลักสูตรระยะยาว สำหรับบุคคลที่มีความต้องการเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมไมซ์ในอนาคต จากนั้นเผยแพร่หลักสูตรดังกล่าวไปยังภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะ โดยแบ่งเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของสมรรถนะ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำ

แนวทางฯดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีการในการฝึกอบรมหรือพัฒนาบุคคลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานทั้งในระดับองค์กร ระดับประเทศ และระดับภูมิภาคต่อไป เพื่อเป็นการสอดรับนโยบายการขยายตัวของอุตสาหกรรมไมซ์ตามแผนการพัฒนารองของสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการศึกษา เพื่อให้อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนคงที่ที่ระดับ 0.02 และไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์บนพื้นฐานกรอบแนวคิดสมรรถนะไปทดลองใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแนวทางฯ

เอกสารอ้างอิง

- เกศรา สุขเพชร. (2553). การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรด้านโลจิสติกส์: กรณีศึกษาพนักงานขับรถสำหรับสาขาขนส่งสินค้าและขนส่งโดยสารในเขตภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. (2556). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). มารู้อีก Competency กันเถอะ. กรุงเทพฯ: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.
- ชนพล รุ่งเรือง และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล. (2558). “สมรรถนะบุคลากรในอุตสาหกรรมไมซ์และความภาคภูมิใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม.” วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ 11, 2.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2554). ธุรกิจไมซ์ ธุรกิจการจัดประชุมขององค์กร ธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล ธุรกิจการจัดประชุมระดับนานาชาติ ธุรกิจการจัดแสดงสินค้า. กรุงเทพฯ: เพ็ชรน้ำหลวงพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปราโมชน์ รอดจรรย์ส. (2553). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรัชย์ พรหมพันธุ์. (2554). ข้าทะเลสมรรถนะเพื่อการพัฒนา Competency. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สุวีร์ณัฐโสภณศิริ. (2554). การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: อินทนิล.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2552). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสำรวจสถิติการจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการจัดแสดงสินค้า/นิทรรศการนานาชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2554). อุตสาหกรรมไมซ์ในภูมิภาคเอเชีย. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
- _____. (2557). ความรู้เบื้องต้นอุตสาหกรรมไมซ์ โอกาสการต่อยอดธุรกิจของผู้ประกอบการไทยสู่อุตสาหกรรมไมซ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
- อรรธิกา พังงา. (2553). การจัดการและการปฏิบัติงานส่วนหน้า. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- อาทิตยา ดวงมณี. (2540). การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาการของสาขาวิชาทางการศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Nuttapong Jotikasthira, and others. 2014. MICE working standard manual for MICE Coordinator and MICE Operation Planner (Thailand). Bangkok: Thailand Incentive and Convention Association (TICA).

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหารจังหวัดกาญจนบุรี ของนักท่องเที่ยวชาวไทย Military Tourism Promotions in Kanchanaburi of Thai Tourists.

พุทธชาติ สุ่มประเสริฐ¹

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวในเขตทหารนับเป็นสินค้าใหม่ของตลาดการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวแนวผจญภัย รูปแบบการฝึกทางทหารงานวิจัยนี้ศึกษาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ โดยมุ่งเน้นความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการในการปรับปรุงกิจกรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหารใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 357คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวต้องการความแปลกใหม่ของกิจกรรม ราคาค่าใช้จ่ายในการเล่นกิจกรรมมีความคุ้มค่า การติดต่อขอรับบริการที่มีความสะดวก และการให้บริการข้อมูลที่ต้องการและมีความรวดเร็ว รวมถึงต้องการบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการที่มีมารยาทและสุภาพในการให้บริการ มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้บริการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมและต้องการแหล่งท่องเที่ยวมีบรรยากาศที่ดีต่อการจัดกิจกรรมสามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมและบริการเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรีให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวมาใช้บริการกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในเขตทหาร กาญจนบุรี

Abstract

Tourism in the military camps is the new tourism product that can meet the needs of the special interest group of the tourist who expect the adventure experience. The research on Military Tourism Promotions in Kanchanaburi of Thai Tourist is focus only at Military Station 9th Infantry Division (Surasi Military Camp). The study on the Thai Tourist demand will lead to the guideline of Military tourism improvement and promotion. This research was the quantitative analysis of 357 sampling group of Thai tourists by using statistical software. The result showed that the sampling group like the new experience of the tourist activities with the reasonable cost. The activities reservation was fast, easy with the accurate information provided by the expert and polite officers. Moreover, the sampling group were satisfied with good physical atmosphere of the camp. This study can be the guideline of activities improvement and military tourism promotion to increasing the number of Thai tourists in the future.

Keywords: Tourism, Tourism Promotions, Military Tourism, Kanchanaburi

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมการให้บริการที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท อันก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้ภาคประชาชนเป็นจำนวนมาก รวมถึงการกระจายรายได้สู่ประชาชนในภูมิภาคท้องถิ่นของ

¹ วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา

ประเทศอย่างกว้างขวาง การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นดังนั้นในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลจะนำมาใช้เพื่อดึงดูดเงินตราต่างประเทศให้เข้าสู่วงจรเศรษฐกิจของไทยผ่านทางนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นคนไทยให้เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น(วรรณมา วงษ์วานิช 2546 : 40)

นับตั้งแต่สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของประเทศถดถอยเมื่อปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา “ทหาร” โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพบก ได้แสดงบทบาท ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติตามแนวคิดของรัฐบาล ที่ให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ การท่องเที่ยวในเขตทหารได้เริ่มต้นขึ้น โดยมีแนวความคิดที่จะให้ทหารเปิดค่ายทหารที่มีศักยภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนได้เข้ามาพักผ่อนที่สวนสถานที่ต่าง ๆ และได้ทำการจัดตั้ง “สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก” ขึ้น การท่องเที่ยวในเขตทหารนับเป็นสินค้าใหม่ของตลาดการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวแนวผจญภัยรูปแบบการฝึกทางทหาร ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญ (สำนักงานการท่องเที่ยวกองทัพบก, 2544)

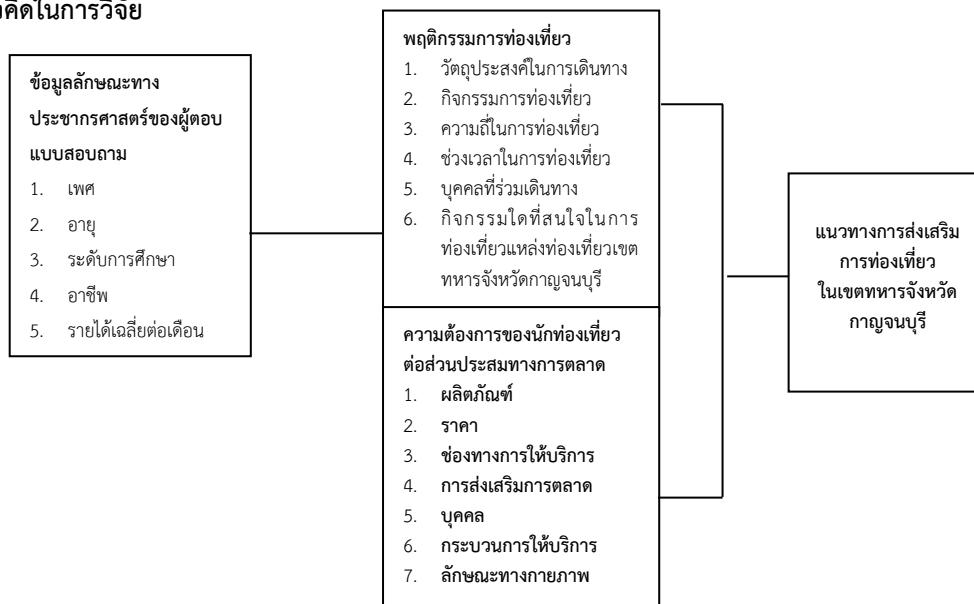
จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติรวมถึงอาเซียนเข้ามาเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีจำนวนมากขณะนี้กาญจนบุรีได้ผลักดันการพัฒนาสนามบินกองพลทหารราบที่ 9 เพื่อให้เป็นสนามบินพาณิชย์ โดยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวระดับบนที่มีรายได้สูงให้เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2558) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการท่องเที่ยวในเขตทหารจะมีจุดแข็งอยู่ที่การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายไว้ในพื้นที่เดียว แต่ด้วยสภาพที่ตั้งของหน่วยทหารที่มีการกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ยากต่อการควบคุมคุณภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตทหารให้มีมาตรฐานนอกจากจะช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารสามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียง ภาพลักษณ์และเกียรติยศ ให้ประชาชนเกิดความรัก ความศรัทธาจึงควรมีการกำหนดการบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้หน่วยทหาร ปรับปรุงคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การที่แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีกิจกรรมนันทนาการที่เป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว นั้น จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเพิ่มขึ้นในอนาคตได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องนำมาปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี ให้เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านบริการต่าง ๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการให้บริการ การส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ทั้งนี้เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรีเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวมาใช้บริการกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่อส่วนประสมทางการตลาด 7ps ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เลือกท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อให้สามารถนำเสนอข้อมูลเป็นแนวทางการปรับปรุงกิจกรรม การบริการให้กับสถานที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสำรวจพฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล อ้างอิงจากข้อมูลทางสถิติของสำนักงานท่องเที่ยวและวัฒนธรรมรักษาดินแดน แสดงให้ทราบถึงจำนวนประชากรของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ.2557 จำนวนทั้งสิ้น 5,000 คน จึงสามารถนำมาหากกลุ่มตัวอย่าง โดยยอมรับความคลาดเคลื่อนที่ 5% หรือ 0.05 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตร (วรณีย์ แกมเกตุ 2551, หน้า 283)

$$n = \frac{\chi^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + \chi^2 p(1-p)}$$

- n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- N = ขนาดของประชากร
- e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้
- χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($\chi^2=3.841$)
- p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p = 0.5)

และกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 357 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่และร้อยละ อธิบายความถี่และร้อยละของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลความหมาย เพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยของทัศนคติความ ต้องการของนักท่องเที่ยว และสรุปความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ จัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ช่วงได้ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 57.40 และชาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.60 อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 ลำดับถัดมามีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 27.77 สถานภาพ พบว่าโสด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 79.80 ลำดับถัดมาสมรส จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 อาชีพ พบว่าเป็นนักเรียน/ นักศึกษาจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ลำดับถัดมารับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ลำดับถัดมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70

ผลการวิจัยตอนที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 ลำดับถัดมาเพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ความถี่ในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวไม่เกิน 1 ครั้ง/ ปี จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60 มาเที่ยว 2 - 3 ครั้ง/ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 70.60 มาในวันจันทร์ – ศุกร์ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 บุคคลที่ร่วมเดินทางส่วนใหญ่มากับเพื่อน จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 มากับครอบครัว/ญาติพี่น้อง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10 กิจกรรมที่สนใจส่วนใหญ่สนใจการกระโดดหอดสูง จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 ลำดับถัดมายิงปืนหุนล้มลูก จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30

ผลการวิจัยตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี ในเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านส่วนประสมทางการตลาด

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	4.23	0.00	มากที่สุด
2.	ด้านราคา	4.51	0.06	มากที่สุด
3.	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.28	0.13	มากที่สุด
4.	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.61	0.14	มากที่สุด
5.	ด้านบุคลากร	4.57	0.04	มากที่สุด
6.	ด้านกระบวนการให้บริการ	4.84	0.09	มากที่สุด
7.	ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	4.54	0.16	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.51	0.06	มากที่สุด

ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 (S.D.= 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านกระบวนการให้บริการมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.84 (S.D.= 0.09) ลำดับถัดมาด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 (S.D.= 0.14) ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 (S.D.= 0.04) ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 (S.D.= 0.16) ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 (S.D.= 0.06) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (S.D.= 0.13) และด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (S.D.= 0.00) ตามลำดับ โดยมีความคิดเห็นในรายละเอียดแต่ละด้านดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ความน่าสนใจของกิจกรรม	4.29	0.00	มากที่สุด
2.	อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรม นันทนาการที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสม	4.29	0.45	มากที่สุด
3.	อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรม นันทนาการที่มีความแข็งแรง สมบูรณ์ ปลอดภัย	3.96	0.52	มาก
4.	ความแปลกใหม่ของกิจกรรม	4.43	0.49	มากที่สุด
5.	ความหลากหลายของกิจกรรม	4.19	0.39	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.23	0.00	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีความต้องการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$ S.D.= 0.00) โดยมีความต้องการในเรื่องความน่าสนใจของกิจกรรม และอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสม มากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านราคา

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	มีการแสดงอัตราค่าบริการที่ชัดเจน	4.50	0.50	มากที่สุด
2.	อัตราค่าบริการมีความเหมาะสมกับกิจกรรม	4.58	0.50	มากที่สุด
3.	ราคาค่าใช้จ่ายในการเล่นกิจกรรมมีความคุ้มค่า	4.68	0.47	มากที่สุด
4.	ราคาค่าใช้จ่ายเดินทางเข้าพื้นที่มีความเหมาะสม	4.57	0.50	มากที่สุด
5.	มีราคาสินค้าและบริการไม่แตกต่างจากสถานที่อื่นๆ	4.22	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.51	0.06	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านราคา มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$ S.D.= 0.06) โดยมีความต้องการในเรื่อง ราคาค่าใช้จ่ายในการเล่นกิจกรรมมีความคุ้มค่า มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	มีการจัดโปรแกรมการขายที่เหมาะสม	4.14	0.34	มาก
2.	มีการจัดโปรแกรมกิจกรรมแบบเหมาจ่ายรายวัน	4.13	0.63	มาก
3.	การติดต่อขอรับบริการที่มีความสะดวก	4.53	0.60	มากที่สุด
4.	มีช่องทางการจำหน่ายที่สะดวกและชัดเจน	4.41	0.49	มากที่สุด
5.	มีช่องทางการติดต่อกับแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย	4.18	0.37	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.28	0.13	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$ S.D.= 0.13) โดยมีความต้องการในเรื่อง การติดต่อขอรับบริการที่มีความสะดวก มากที่สุด

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านการส่งเสริมการตลาด

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมนันทนาการให้บุคคลภายนอกทราบ	4.71	0.46	มากที่สุด
2. การให้บริการด้านข้อมูลที่ถูกต้องและมีความรวดเร็ว	4.73	0.44	มากที่สุด
3. ป้ายอธิบายความเป็นมาของสถานที่ต่างๆที่ติดตั้งไว้อย่างชัดเจน	4.34	0.78	มากที่สุด
4. มีการโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	4.70	0.46	มากที่สุด
5. มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของการท่องเที่ยว	4.54	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.61	0.14	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านช่องทางการส่งเสริมการตลาด มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$ S.D.= 0.14) โดยมีความต้องการในเรื่อง การให้บริการด้านข้อมูลที่ถูกต้องและมีความรวดเร็ว มากที่สุด

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านบุคลากร

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความรู้ความสามารถ	4.41	0.49	มากที่สุด
2. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนเพียงพอต่อการบริการ	4.44	0.50	มากที่สุด
3. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	4.53	0.50	มากที่สุด
4. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและสุภาพในการให้บริการ	4.80	0.40	มากที่สุด
5. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.67	0.47	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.57	0.04	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านบุคลากร มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ S.D.= 0.04) โดยมีความต้องการในเรื่อง บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและสุภาพในการให้บริการ มากที่สุด

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านกระบวนการให้บริการ

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. มีป้ายหรือสัญลักษณ์บอกเส้นทางในการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยว	4.80	0.40	มากที่สุด
2. มีจุดให้บริการท่องเที่ยวในการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว	4.72	0.45	มากที่สุด
3. มีผู้ให้บริการคอยแนะนำกิจกรรมที่เหมาะสม	4.87	0.33	มากที่สุด
4. มีผู้เชี่ยวชาญให้บริการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม	4.95	0.22	มากที่สุด
5. มีความปลอดภัยขณะเข้าร่วมกิจกรรม	4.87	0.33	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.84	0.09	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านกระบวนการให้บริการ มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$ S.D.= 0.09) โดยมีความต้องการในเรื่อง มีผู้เชี่ยวชาญให้บริการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม มากที่สุด

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านองค์ประกอบทางกายภาพ

ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.48	0.50	มากที่สุด
2.	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพียงพอต่อความต้องการ	4.30	0.68	มากที่สุด
3.	ห้องน้ำมีความสะอาด และเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว	4.62	0.25	มากที่สุด
4.	พื้นที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย	4.39	0.49	มากที่สุด
5.	แหล่งท่องเที่ยวมีบรรยากาศที่ดีต่อการจัดกิจกรรม	4.94	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.54	0.16	มากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีความต้องการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$ S.D.= 0.16) โดยมีความต้องการในเรื่อง แหล่งท่องเที่ยวมีบรรยากาศที่ดีต่อการจัดกิจกรรมมากที่สุด

ผลการวิจัยตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรีจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ดังนี้

จากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 385 ชุดมีนักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี จำนวน 30 คน คิดเป็น 8% ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

- นักท่องเที่ยวจำนวน 9 คน คิดเป็น 30% ให้ความคิดเห็นว่า กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านสถานที่และกิจกรรมที่หลากหลายแหล่งท่องเที่ยวมีบรรยากาศดีตามธรรมชาติ ใกล้บริเวณชายฝั่งแม่น้ำแคว
- นักท่องเที่ยวจำนวน 8 คน คิดเป็น 27% ให้ความคิดเห็นว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ และไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร
- นักท่องเที่ยวจำนวน 4 คน คิดเป็น 13% ให้ความคิดเห็นว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์การรบของชาติไทย
- นักท่องเที่ยวจำนวน 3 คน คิดเป็น 10% ให้ความคิดเห็นว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ง่าย มีการคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว
- นักท่องเที่ยวจำนวน 3 คน คิดเป็น 10% ให้ความคิดเห็นว่ามีสภาพอากาศที่ร้อน เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลางแจ้ง
- นักท่องเที่ยวจำนวน 2 คน คิดเป็น 7% ให้ความคิดเห็นว่า พิพิธภัณฑสถานและกิจกรรมต่างๆอยู่ในช่วงอิมตัว ทำให้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นน้อยมาก
- นักท่องเที่ยวจำนวน 1 คน คิดเป็น 3% ให้ความคิดเห็นว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปจนความสามารถในการรองรับสำหรับช่วงวันหยุด

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์เป็นการแสดงรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-34 ปี ร้อยละ 28.60 และมีอายุต่ำกว่า 15 ปี ร้อยละ 27.77 ซึ่งใกล้เคียงกันแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ซึ่งมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรีตามลำดับ มีอาชีพเป็นนักเรียนนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ เนื่องจาก กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทยแห่งหนึ่ง จึงทำให้โรงเรียนในจังหวัดใกล้เคียงพานักเรียนมาทัศนศึกษาเป็นจำนวนมาก และด้วยการที่มีกิจกรรมผจญภัยให้เลือกอย่างหลากหลาย จึงทำให้กลุ่มข้าราชการและรัฐวิสาหกิจเลือกที่จะมาจัดกิจกรรมแรนส์ต่าง ๆ ขององค์กรที่นี้

2. ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์นั้น จะเห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์มาเพื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ รองลงมาคือเพื่อการท่องเที่ยว อย่างที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้สรุปถึงการศึกษาถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยวก็เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพอใจซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจท่องเที่ยวหมายถึง ปฏิกริยาของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับหรือการใช้บริการทางการท่องเที่ยว แต่จากกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนค่อนข้างน้อยที่เดินทางมาเพื่อเล่นกิจกรรมผจญภัย หรืออาจจะเป็นเหตุผลมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เดินทางมากับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา จึงเหมือนเป็นการถูกกำหนดการเดินทางในครั้งนี้จากโรงเรียนแล้วว่าต้องมาเพื่อเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เพราะจริง ๆ แล้วกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจคือ การกระโดดหอสูง รองลงมาคือยิงปืนหุ่นล้มลุก และการปีนหน้าผาจำลอง ตามลำดับซึ่งกิจกรรมนั้น ๆ ล้วนเป็นกิจกรรมผจญภัยทั้งสิ้น โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์นั้น ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อนรองลงมาคือครอบครัว/ญาติพี่น้อง โดยไม่มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวคนเดียวเลย ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว ดังนั้นนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่ม เป้าหมายจึงประกอบด้วยบุคคลหลายวัย ทั้งเด็ก วัยรุ่น และวัยทำงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายช่วงวัย กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์จึงต้องมีแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเหมาะสม ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และส่งผลให้มีการบอกต่อความประทับใจที่ได้รับ

3. ผลจากการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านกระบวนการให้บริการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นั่นหมายถึงนักท่องเที่ยวต้องการกระบวนการให้บริการที่มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้บริการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม จึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อเพิ่มทักษะความรู้และประสบการณ์ ดังที่ อาชญญา รัตนอุบล (2540, หน้า 8) ได้กล่าวว่าการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะคิด ค่านิยม และทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการที่กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ มีบุคลากรมีความเชี่ยวชาญจะช่วยยกระดับทางการบริการการท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งตอนนี้กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ก็มีเจ้าหน้าที่ทหารคอยให้บริการและดูแลนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องอยู่แล้ว ดังนั้น ถ้ามีการเพิ่มทักษะความรู้ด้านกระบวนการให้บริการเข้าไปก็ยิ่งถือเป็นการเสริมการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลำดับถัดมาด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการการให้บริการด้านข้อมูลที่ถูกต้องและมีความรวดเร็ว จะเห็นได้ว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา มาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ดังนั้นเพื่อให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงต้องมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้สามารถนำความรู้ที่ถูกต้องกลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในด้านข้อมูลข่าวสารนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์มากยิ่งขึ้น สิ่งที่เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่งคือด้านของบุคลากร โดยนักท่องเที่ยวต้องการบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและสุภาพในการให้บริการ ดังที่ เจษฎา แซ่มประเสริฐ (2534) ได้กล่าวว่า ผู้ให้บริการจะต้องตระหนักตนเองว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดความพึงพอใจในการบริการของผู้รับบริการ โดยในการกำหนดกระบวนการดำเนินงาน การกำหนดรูปแบบ ในการบริการจะต้องคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ ทั้งแสดงพฤติกรรมบริการและเสนอบริการที่ลูกค้าต้องการด้วยความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการดังนั้น กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ต้องมีการจัดบุคลากรที่ดีมาให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจในด้านองค์ประกอบทางกายภาพ นักท่องเที่ยวต้องการแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศดีต่อการจัดกิจกรรมดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในส่วนขององค์ประกอบต่างๆทางกายภาพ ทั้งสถานที่ สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก โดยจะต้องมีการดึงเอาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านสถานที่และกิจกรรมที่หลากหลายท่ามกลางบรรยากาศอันร่มรื่นตามธรรมชาติ ใกล้บริเวณชายฝั่งแม่น้ำแคว มาเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และเป็นสิ่งแรกที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ จึงต้องมีการส่งเสริมให้เหมาะสม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถการรองรับของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรา สวัสดิ์ผล

(2552) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการและออกแบบพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบก โดยศึกษาความพร้อมของพื้นที่ในหน่วยทหารทุกภูมิภาคทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้งและรูปแบบอาคารของสิ่งอำนวยความสะดวก มีการวิเคราะห์จากพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวแบบกลุ่ม ในกิจกรรมที่มีความท้าทาย และต้องการบรรยากาศที่สมจริง เพื่อเสริมความรู้และทักษะได้ดี เช่น การเดินป่าผจญภัย การเดินป่าเชิงอนุรักษ์ อีกทั้งมีความต้องการให้หน่วยทหารร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ข้อเสนอจากการวิจัยสะท้อนว่า แนวทางการออกแบบและบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบกเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะเขตกำหนดกิจกรรมภายใต้โครงการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์เชิงบูรณาการ โดยแนวทางดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ นำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างทหารกับชุมชน เมื่อมีกลไกที่ทำหน้าที่ประสานงานเป็นหน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเครื่องมือ การแบ่งปันลูกค้า และการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน

4. ผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเขตทหาร กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรีจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวสรุปได้ดังนี้ กองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านสถานที่และกิจกรรมที่หลากหลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์การรบของชาติไทย รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการจัดทัศนศึกษาให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษารวมถึงกลุ่มอบรมสัมมนาซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถตอบสนองได้ครอบคลุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้ง่าย มีการคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางไปได้ภายในวันเดียวมีสนามบินกองพลทหารราบที่ 9 ที่พร้อมจะพัฒนาเป็นสนามบินเพื่อการพาณิชย์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นจำนวนมากและอยู่ไม่ไกล ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว เมืองครุและสถาบันการศึกษาภายนอกเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และมีจำนวนไม่เพียงพอหรือไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ดังนั้นที่พิพิธภัณฑ์และกิจกรรมต่างๆอยู่ในช่วงอิมตัว ทำให้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นน้อยมาก

ดังนั้น จึงมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังนี้ 1) ควรเพิ่มทักษะความรู้ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมแก่บุคลากรในเรื่องการบริหารจัดการและการประกอบกิจกรรมผจญภัยต่าง ๆ รวมทั้งจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันและยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรอีกด้วย 2) การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนด้านองค์ความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงด้านงบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 3) มีการส่งเสริมให้มีศูนย์กลางในการสืบค้นข้อมูล หรือค้นคว้าหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เอกสารต่างๆ รวมถึงคอมพิวเตอร์ที่รวบรวมข้อมูลของกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์และมีการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าให้กับเจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอก 4) ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอโดยใช้ช่องทางต่าง ๆ ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ทางเฟซบุ๊ก หรือตั้งกระหู่ผ่านทางเว็บไซต์ รวมทั้งพูดคุยสื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยตรงเพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว รวมถึงทัศนคติที่มีต่อกองพลทหารราบที่ 9 ค่ายสุรสีห์ 5) สนับสนุนให้มีการทำงานวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาผลการวิจัยให้ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการทำการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ ให้เข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพอใจ
- 2) ควรมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ สามารถกระจายนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย
- 3) ควรมีการร่วมมือกับสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนเดินทางมาร่วมจัดกิจกรรมและทัศนศึกษาซึ่งจะทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น
- 4) ควรมีการร่วมมือเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว พล.9**.
- กองนโยบายและแผน กรมกิจการพลเรือนทหารบก.(2545). **เอกสารประกอบการประชุม เชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวในหน่วยทหารสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล**. กรุงเทพฯ: กรมกิจการพลเรือนทหารบก.
- เจษฎา แซ่มประเสริฐ(2534). **รายงานโครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (ล่องแก่ง พายเรือแคนู/คายัค และปีนหน้าผา)**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นิโรธ ฉายะกุล, พันเอก. (2548). **การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยทหารบกพิเศษ พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี**. ภาคนิพนธ์ รม.ม., ลพบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิศา ชัชกุล. (2547). **การจัดการการท่องเที่ยวผจญภัย**. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- นิออน ศรีสมยง (2548). “**ตรารับรองสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การรับรองและส่งเสริมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.**” **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2551: 30-31.**
- คู่ย ชุมสาย, มล. (2527). **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภัสสร ศรีภักดี. (2548). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการและกิจกรรมนันทนาการของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารเขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์
- บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์
- วรรณมา วงษ์วานิช (2546) : **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรรณณี แกมเกตุ (2551) : **วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรา สวัสดิผล. (2552) : “**แนวทางการบริหารจัดการและออกแบบพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในหน่วยทหารของกองทัพบก.**” **วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร 15, 3 : 215-231**
- สำนักงานการท่องเที่ยวของกองทัพบก. (2544). **แผนแม่บทการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร พ.ศ.2544-พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวกองทัพบก.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). **เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ทอส 513 กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2549). **เอกสารประกอบการสอนวิชา นโยบายและการปฏิบัติงานการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรชัย พิศาลบุตร และนฤมล สมิตินันท์. (2526). **แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- อุดม เขยกิจวงศ์; และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- อชาญญารัตนอุบล. (2540). **แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมและการพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์

Relationships between Awareness of the Accommodation Business Impact and Sustainable Tourism Development: a Case Study of Phu Tab Berk, Phetchabun Province.

สุวิมล จันททัย¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมในเขตตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 54 แห่ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปได้ว่าเมื่อผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมเกิดความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม แสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพิ่มสูงขึ้นในระดับปานกลางโดยเฉพาะด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักแรม องค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น หรือองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับประเทศ ควรเข้ามาสนับสนุนชุมชนโดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมมากยิ่งขึ้น และจัดหาวิทยากรจากภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาให้ความรู้ หรือมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการที่พักแรมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผลกระทบที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภูทับเบิก

Abstract

The purpose of this study to analyze of relationship between awareness of the accommodation business impacts and the development of sustainable tourism. Data were collected from 54 places accounting of group accommodation business entrepreneur on Wang Ban Subdistrict, Lom Kao District, Phetchabun Province. Whilst of technique was applied to analyze the collected data as Correlation Analysis. The results showed that awareness of the accommodation business impacts were positively correlated with sustainable tourism development. The result conclude that when entrepreneur awareness of the business accommodation impacts, responsible for problems and realized to the impact that occurred, accordingly sustainable tourism development increased moderately, especially on the economic of accommodation business impacts and the social and cultural of accommodation business impacts. The community in Subdistrict Administrative Organization of Wan Ban and organization involved in tourism, They should be advised the accommodation business entrepreneur, such as guideline for increasing awareness of the accommodation business impacts to the entrepreneur. Invite lecturer for

¹ โครงการจัดตั้งภาควิชาอุตสาหกรรมบริการและนวัตกรรมภาษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

giving knowledge to the group accommodation business entrepreneur about how to creation of knowledge and understanding about the accommodation impact through creative activity for developing their sustainable tourism.

Keywords: Awareness of the accommodation impacts, Sustainable tourism development, Phu Tab Berk.

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวไทย เป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ก่อให้เกิดการลงทุนการจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557)

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ได้สร้างความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการค้าบริการเชิงธุรกิจ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและยากที่จะปรับคืนสู่สภาพเดิมได้ จึงทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถูกจับตามองว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทั้งของแหล่งท่องเที่ยว และวัฒนธรรมชุมชนมากกว่าผลตอบแทนที่ได้รับมา (พิมพ์ระวี ไรจันรุ่งสัจย์, 2553: 24-26) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนารากฐานของชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะตามมา อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (ทิพวรรณ พุ่มมณี, 2545: 183-184)

จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างแวดล้อมไปด้วยพื้นที่ป่าเขาเขียวขจี ภูมิประเทศมีทัศนียภาพสวยงาม รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวให้ความนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น น้ำตกสองนาง อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง ภูทับเบิก อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว เขาค้อ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความมีศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้นสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงมีแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนอย่างเป็นระบบ รวมถึงการพัฒนาอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ซึ่งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน ซึ่งถือเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์, 2555)

ภูทับเบิก แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,768 เมตร นับเป็นจุดที่สูงที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ สร้างความตื่นตาตื่นใจกับผู้ที่ไปเยือนได้เป็นอย่างมาก จนกลายเป็น 1 ใน อันซีนไทยแลนด์ (Unseen Thailand) จุดเด่นที่สุดของภูทับเบิก คือ การชมวิวดูได้รอบทิศ 360 องศา เห็นอภรรดาเมฆหมอกที่ลอยอยู่รอบๆ มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี และปลูกแต่กะหล่ำปลีทั่วทั้งหุบเขา

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไปดื่มด่ำบรรยากาศบนยอดภูทับเบิก ความต้องการในด้านที่พักที่สะดวกสบาย จึงเพิ่มตามไปด้วย ก่อให้เกิดการสร้างห้องพักเพื่อสนองความต้องการ จนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้หน้าตาของภูทับเบิกในวันนี้ เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ในพื้นที่เดิมไปด้วยการก่อสร้างห้องพักแน่นขนัด จนมีการเรียกกันว่า “ภูเขาลูกกวาด” เพราะห้องพักที่ก่อสร้างมีสีสัน รูปแบบหลากหลายคละกันให้เห็นอย่างชัดเจน จนกินเนื้อที่ของทุ่งกะหล่ำปลีที่เคยสุดลูกหูลูกตา และกลายเป็นจุดขายของภูทับเบิกไปแล้ว และนับวันจะขยายขยายกินเนื้อที่ตั้งแต่ยอดภูไล่ระดับลงมาจนถึงไหล่เขา ซึ่งปัญหาจากการสร้างธุรกิจที่พักแรมจำนวนมากบนภูทับเบิก โดยปัญหาที่พบนั้นไม่ใช่แค่ทัศนียภาพที่เปลี่ยนไป แต่ได้กระทบไปถึงสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนด้วยเช่นกัน ซึ่งผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนยังขาดความตระหนักถึงผลกระทบจากการพัฒนาการธุรกิจที่พักแรมที่จะตามมา รวมถึงยังขาดแนวทางการจัดระเบียบที่ดินบนภูทับเบิก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหานายทุนมาซื้อที่ดินจำนวนมากไปประกอบธุรกิจที่พักแรมที่ไม่ได้มาตรฐาน และการใช้ที่ดินผิด

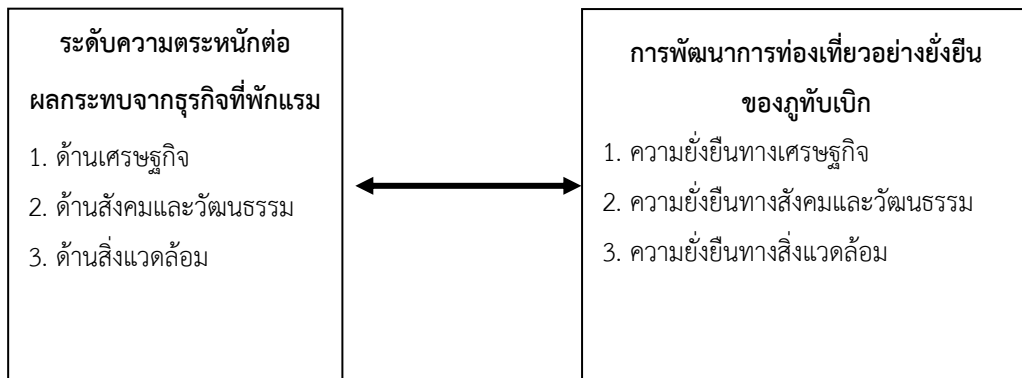
วัตถุประสงค์ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อส่งผลให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางที่เหมาะสมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อจัดระเบียบที่ดินบนภูทับเบิกให้กลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนที่เสน่ห์ขุนเขาแห่งนี้จะเลือนหายไป หรือก่อนที่จะมีอันตรายเกิดขึ้นจากอาคารที่พักที่ก่อสร้างโดยไม่ได้มาตรฐาน จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในหลายพื้นที่ แต่ยังไม่สามารถนำไปให้ชุมชนประยุกต์ใช้ได้ เนื่องจากขาดการสร้างความตระหนักต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากธุรกิจที่พักแรมให้กับชุมชนที่จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

ดังนั้นการคำนึงถึงเงื่อนไขดังกล่าว จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิกให้เกิดความยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่การศึกษาความพร้อมของกลุ่มผู้ประกอบการที่พักแรมในประเด็นของการสร้างให้กลุ่มผู้ประกอบการที่พักแรมเกิดความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม เพื่อให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมอันนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากจากธุรกิจที่พักแรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิกในทัศนะของชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากจากธุรกิจที่พักแรม ที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเป็นการศึกษาประเมินข้อมูลจากแบบสอบถาม ตลอดจนการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์ รายละเอียดดังนี้

1. ประชากร

ประชากรสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมในเขตตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 54 แห่ง (จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า องค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล, 2558) ได้แก่ BBM รีสอร์ท, Chillland Resort หล่มเก่า, Heaven Hill หรือภูสวรรค์, กอดภูทับเบิก รีสอร์ท, กี่อู้ รีสอร์ท, คานาอันภูทับเบิกรีสอร์ท, ช้างทอง Country Home, ซากุระ โฮมสเตย์, ทะเลหมอก โฮมสเตย์, ทับเบิกภูพาน รีสอร์ท, ทับเบิกรีสอร์ท, ทับเบิกโลคีสอร์ท, ทับเบิกฮิลล์, ธิดาออย โฮมสเตย์, บ้าน 360 ภูทับเบิก, บ้านชมดาว, บ้านช่อมะรุ๊ก โฮมสเตย์, บ้านพัก อบอุ่น, บ้านพักเจษฎา, บ้านพักโยธา ภูทับเบิก, บ้านริมธาร-ภูทับเบิก, บ้านอรุณสวัสดิ์, ประชา รีสอร์ท,

ภูกระต๊อบเงิน โสมสเดย์, ภูการ์เด็นทะเลหมอก รีส์อร์ท, ภูซากระ, ภูทับเบิกซัวร์ รีส์อร์ท, ภูทับเบิกอิงเจริญ, ภูทับเบิกวิว, ภูน้ำดาวโสมสเดย์, ภูสวยรีส์อร์ท, ภูสานฝัน, ยี่งเจริญรีส์อร์ท, ริมผาภูทับเบิก, โรงเตี้ยมภูทับเบิก, ไร่ต้นมุก รีส์อร์ท, ไร่ตายาย, ไร่เพียงฟ้า ภูทับเบิก, ไร่ภูข้าวฟ่างทับเบิก, ไร่ภูทะเลหมอกทับเบิก, ไร่ภูแม่คะนึ่ง, ไร่มะลิหอม ภูทับเบิก, ไร่ลุงทั้งภูทับเบิก, ไร่สุวิทย์ ภูทับเบิก, ลานกางเต็นท์วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิก, ลุงท้ายโสมสเดย์, วังนะโสมสเดย์ (ข้าง ยง), วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิก, ศิลาภูทับเบิก โสมสเดย์, สเตชั่นภูทับเบิก รีส์อร์ท บ้านแคปซูลชุมชนชั้น, สถานี ออานามัยทับเบิก, สมบุญบ้านพัก, หมอนไม้วิว ภูทับเบิก, อิงฟ้าภูทับเบิก โดยการเลือกประชากรกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก แรม 54 คน เนื่องจากจำกัดขอบเขตด้านพื้นที่ของธุรกิจที่พักแรมเฉพาะที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัด เพชรบูรณ์ ซึ่งมีธุรกิจที่พัก จำนวน 54 แห่ง และทำการเลือกประชากรที่ศึกษาด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลเองโดยการรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด แล้วสร้างแบบสอบถามจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับ ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่ม ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมในเขตตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 54 แห่ง (จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า องค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล, 2558)

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัย ผล สํารวจขององค์กร ผลรายงานประจำปีขององค์กร และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม และการประเมิน ระดับความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิกในทัศนะของชุมชน โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ในการกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยจะทำการแปลความหมายของคะแนนกลุ่มประชากร เพื่ออธิบาย ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม และความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิก โดยการนำ คะแนน (Rating Scale) จัดเป็นอันตรภาคชั้น เพื่อใช้ในการแปลความดังนี้ (ชูใจ คูหารักษ์คนไชย, 2547: 7-10)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้นจะได้ช่องระหว่างชั้นเท่ากับ 0.80 คะแนน ซึ่งนำมาจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักต่อผลกระทบจากการจากธุรกิจที่แพคเกจและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยสถิติที่ใช้ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และสัมพันธ์กันอย่างไร ความสัมพันธ์อาจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรและทิศทางของความสัมพันธ์นั้น สามารถทราบได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 86)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่า r (กลยา วาณิชย์บัญชา, 2548) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ความหมาย
0.81-1.00	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.61-0.80	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.41-0.60	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
0.21-0.40	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.01-0.20	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมาก
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่แพคเกจในเขตตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 54 แห่ง ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน จำแนกตามข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลได้ดังนี้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 35-44 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ภูทับเบิกอยู่ในช่วง 21-40 ปี และส่วนใหญ่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจ

ผลการประเมินระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่แพคเกจมีความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่แพคเกจมีความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจมากที่สุด ในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่แพคเกจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่แพคเกจ โดยมีคะแนนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่แพคเกจ โดยมีคะแนนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจ

ความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่แพคเกจ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่แพคเกจ	3.28	.429	ปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่แพคเกจ	3.10	.422	ปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่แพคเกจ	3.16	.509	ปานกลาง
ภาพรวม	3.12	.599	ปานกลาง

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต

ผลการประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ตในทัศนะของชุมชน พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ตมีความยั่งยืนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ตมีความยั่งยืนมากที่สุดในด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ต

ความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูเก็ต ในทัศนะของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว	3.26	.348	ปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว	3.36	.385	ปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว	3.09	.461	ปานกลาง
ภาพรวม	3.24	.267	ปานกลาง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต

H_0 : ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต

H_1 : ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต

สถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ คือสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ในการวิเคราะห์เพื่อหาค่าและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร เพื่อที่จะอธิบายทิศทางและขนาดใดมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งจะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ก็ต่อเมื่อ ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าน้อยกว่า 0.01 และผลการทดสอบจะแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต

ความตระหนักต่อผลกระทบ จากธุรกิจที่พักแรม	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูเก็ต			
	Pearson Correlation	Sig.	ทิศทางความสัมพันธ์	ระดับ ความสัมพันธ์
ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักแรม	.300**	.000	ทิศทางเดียวกัน	ระดับปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักแรม	.311**	.000	ทิศทางเดียวกัน	ระดับปานกลาง
ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักแรม	.207**	.000	ทิศทางเดียวกัน	ระดับต่ำ
ภาพรวม	.334**	.000	ทิศทางเดียวกัน	ระดับปานกลาง

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิกสามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม ได้แก่ ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักแรมด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักแรม และด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักแรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก โดยรวมมีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและไปในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.334 จึงสรุปได้ว่า ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม ในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักแรม มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.300 ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย

ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม ในด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักแรม มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.311 ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย

ระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม ในด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักแรม มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.207 ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากการธุรกิจที่พักแรม

จากการวิเคราะห์ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมที่มีต่อความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม พบว่าผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมมีความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรม โดยด้านที่ได้รับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ

อันดับ 1 ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักแรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 เนื่องจากเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งธุรกิจที่พักที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมมีอาชีพและรายได้เพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมจึงเห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการมีธุรกิจที่พักเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรราชพร ฝูวดี (2555) พบว่า ชุมชนเห็นความสำคัญของผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจท้องถิ่นเป็นอันดับแรก เนื่องจากการเกิดธุรกิจที่พักแรมขึ้นในชุมชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เกิดการใช้จ่าย ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน และชุมชนมีโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ๆ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากเดิมที่ทำแค่เกษตรกรรมก็เปลี่ยนไปเป็นผู้ประกอบการรีสอร์ท เพราะรายได้ดีกว่า และยังส่งผลให้ปัญหาราคาที่ดินสูงขึ้น เนื่องมาจากนายทุนที่มาซื้อที่ดินต่อเพื่อนำไปประกอบธุรกิจที่พักแรมดังนั้นชุมชนจึงให้ความสำคัญและตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรกและมีค่าเฉลี่ยด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวมากกว่าด้านอื่นๆ

อันดับ 2 ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักแรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับถัดมา ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม และมีวิถีชีวิตที่คุ้นเคยกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงต่ออาชีพและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของคนในชุมชนโดยการเฉพาะเรื่องการปลูกสร้างบ้านพัก รีสอร์ท บนยอดเขาจำนวนมาก อาจทำให้ธรรมชาติถูกทำลาย ส่งผลต่อความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติ เนื่องจากไร้ซึ่งการควบคุม ทำให้ทัศนียภาพของการท่องเที่ยวในรูปแบบธรรมชาติหายไป เกิดการบุกรุกพื้นที่ทางธรรมชาติเพื่อนำมาใช้สอยประโยชน์ทางธุรกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมจึงใส่ใจให้ความสำคัญกับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพร แก้วขวัญไกร (2557) พบว่า ชุมชนมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม จึงให้ความใส่ใจกับทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ซึ่งธุรกิจที่พักแรมที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวก คือ สร้างความตระหนักให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในด้านลบ คือ เกิดปัญหามลพิษและความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เนื่องจากมีวิถีชีวิตที่อยู่ท่ามกลางทรัพยากรทางธรรมชาติและส่งผลกระทบต่อชุมชน

อันดับ 3 ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักแรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.10 อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมมองว่าถึงแม้จะมีการอำนวยความสะดวกของธุรกิจที่พักแรมจำนวนมาก แต่ในแง่ของโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคของชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ยังพบปัญหาเรื่องการแย่งแหล่งน้ำ ซึ่งทางรีสอร์ทจะสูบน้ำไปใช้ในธุรกิจ ทำให้หมู่บ้านมีน้ำใช้ไม่เพียงพอในการอุปโภค บริโภค รวมทั้งทำการเกษตร อีกทั้งการก่อสร้างรีสอร์ทที่ไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากมีเงินทุนไม่เพียงพอ มองแต่ปริมาณโดยไม่คำนึงเรื่องคุณภาพและความมั่นคงแข็งแรงโดยเฉพาะบางแห่งยังสร้างบ้านพักอยู่ในจุดเสี่ยงดินสไลด์หรือโคลนถล่มส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจที่พักที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างถิ่นจำนวนมาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แต่เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าม้ง มีเทศกาลประเพณีที่ยึดถือสืบต่อกันมา ก็ยังคงมีการสืบสานประเพณีในช่วงของเทศกาลท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธ์ธีรา ศรีประทักษ์ (2558) พบว่า ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากธุรกิจที่พักที่เกิดขึ้นมีส่วนทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเริ่มเลือนหายไป มีการรับเอาค่านิยมใหม่ๆ เข้ามา ทั้งการยึดติดวัตถุนิยม การแต่งกาย การใช้ภาษาที่เลียนแบบคนต่างถิ่น และใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยลง ซึ่งอาจทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนที่เป็นจุดดึงดูดของนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากชุมชนเป็นชุมชนที่ผูกพันกับธรรมชาติอย่างแน่นแฟ้น การรักษารัฐธรรมนูญและประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมของชุมชนก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นชุมชนมีค่าเฉลี่ยด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักน้อยที่สุด จึงควรให้ความสำคัญและสร้างจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการธุรกิจที่พักให้มากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก

จากการประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิกในทัศนะของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ในภาพรวมความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิก มีโอกาสพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนได้ทั้งความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนส่งผลให้เกิดความยั่งยืน กล่าวคือ ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนดีขึ้น แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาถึงการกระจายรายได้ที่ชุมชนได้รับถือว่ายังไม่ทั่วถึง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้โครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น กระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามากับการท่องเที่ยวมีส่วนทำให้วัฒนธรรมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงมีการฟื้นฟู อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม มีการดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในแง่ของการใช้ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้าง เกิดความแออัด ไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมชุมชนโดยรวม สอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชชัย มานิตย์ (2551) พบว่า ชุมชนควร

ตระหนักว่ารายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นจากการอนุรักษ์สืบทอดและรักษาไว้ซึ่งมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และนำมาแปลงเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนชุมชนจึงควรตระหนักไว้เป็นสำคัญและใช้สอยทรัพยากรอย่างรู้คุณค่ายังประโยชน์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูทับเบิกสามารถเกิดความยั่งยืนได้ โดยการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและการรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้คนในสังคมท่องเที่ยวด้วยความรับผิดชอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญอันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พิกแรมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก สามารถอธิบายได้ดังนี้

อันดับที่ 1 ด้านผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากจากธุรกิจที่พิกแรมคือ ด้านที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.311 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พิกแรมควรตระหนักถึงผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พิกแรมเป็นอันดับแรก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐ ขวนชม และคณะ (2556) พบว่า ธุรกิจที่พิกแรมที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณสุขในชุมชน อำนวยความสะดวกให้แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สมดุลและยั่งยืน ดังนั้นเมื่อชุมชนเห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากธุรกิจที่พิกแรมที่ส่งผลต่อด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน ช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ก็จะเกิดความเข้มแข็งของทรัพยากรและเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อันดับที่ 2 ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจจากจากธุรกิจที่พิกแรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า หากผู้ประกอบการธุรกิจที่พิกแรมตระหนักถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พิกแรม จะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับปานกลาง จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า ธุรกิจที่พิกแรมที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการกระตุ้นของเศรษฐกิจภายในชุมชน เกิดรายได้และการประกอบอาชีพใหม่ๆ ส่งผลให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว อันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ (2552) พบว่า การเกิดธุรกิจที่พิกแรมในแหล่งท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมเป็นเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามา ก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างสรรค์อาชีพเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าทำให้เกิดปัญหาค่าครองชีพและปัญหารายได้ไม่แน่นอน ซึ่งทำให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากธุรกิจที่พิกแรม อันเป็นผลต่อความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนควรตระหนักถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พิกแรมเช่นกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้สมาชิกชุมชนต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อันดับที่ 3 ด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากจากธุรกิจที่พิกแรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า หากผู้ประกอบการธุรกิจที่พิกแรมตระหนักถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พิกแรม จะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Colton (2010) พบว่า การเกิดธุรกิจที่พิกแรมในแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และยังถือเป็นปัญหาหลักที่ได้รับการแก้ไขน้อย เนื่องจากชุมชนยังขาดความใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและการสร้างจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ อาจเป็นเพราะสมาชิกชุมชนมีระดับการศึกษาน้อย ขาดการรับรู้ด้านการป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความตระหนักในผลกระทบจากการประกอบธุรกิจที่พิกแรมด้านสิ่งแวดล้อมใน

ระดับต่ำส่งผลให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไม่มีทิศทางที่ยั่งยืนดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเกิดความตระหนักต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักรวม เพื่อที่จะทำให้ชุมชนมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักรวม

1) ในผลกระทบด้านเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักรวม ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวมควรคำนึงถึงผลกระทบด้านเศรษฐกิจเนื่องจากผลการวิจัยอยู่ในระดับไม่มากนัก ควรมีการปรับปรุงโดยการทำให้เกิดคุณภาพของการพัฒนา และสร้างความตระหนักต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักรวม โดยสนับสนุนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่พักรวม แก้ไขปัญหาด้านราคาที่พัก ค่าบริการ รวมทั้งอาหาร ให้อยู่ในราคาที่ยุติธรรมเหมาะสมไม่แพงเกินจริง รวมทั้งต้องให้การบริการที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

2) ในผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักรวม ชุมชนมีความตระหนักต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจที่พักรวมในระดับปานกลาง แต่ในขณะเดียวกันเมื่อนำไปหาความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก ผลการวิจัยพบว่ายังอยู่ในระดับต่ำ จึงควรเร่งแก้ไขโดยการจัดอบรมภายในชุมชนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวม และมีกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นถึงการจัดการธุรกิจที่พักรวมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิกชุมชน นอกจากนี้ควรส่งเสริมการรักษาความสะอาดในชุมชน เช่น ผู้ประกอบการสถานที่พักรวมมีการกำหนดวันทำความสะอาดชุมชนประจำแต่ละเดือน หรือมีการจัดตั้งธนาคารขยะ โดยให้คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากขยะที่สามารถนำไปขายได้ ทำให้คนมีจิตสำนึกที่ดีมากยิ่งขึ้น รวมทั้งรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมเก็บขยะนำกลับไป โดยจะตั้งจุดแจกถุงดำไว้ให้พร้อมเพื่อเป็นการลดปัญหาขยะ และส่งผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3) ในผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักรวม ชุมชนมีความตระหนักต่อผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักรวมในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ตามควรมีการจัดตั้งโครงการต่างๆ ที่เสริมสร้างความตระหนักในแง่ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักรวมให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวมเช่น โครงการสร้างที่พักปลอดภัยใส่ใจชุมชน โดยการที่ผู้ประกอบการธุรกิจพักรวมหากต้องการก่อสร้างหรือการต่อเติมที่พักต้องมีหนังสือรับรองจาก “ศูนย์พัฒนาชาวเขาภูทับเบิก” ที่เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ และต้องนำแปลนก่อสร้างไปให้กองช่างของ อบต. วังบาล ที่ดูแลพื้นที่ช่วยตรวจสอบแบบก่อน เพื่อควบคุมเรื่องความมั่นคงแข็งแรงได้มาตรฐาน นอกจากนี้ควรสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวมเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมประเพณีเก่าแก่ที่ดั้งเดิมของชุมชนสำหรับเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทำร่วมกับคนในชุมชน อาทิ งานประเพณีปีใหม่เมือง เป็นต้น รวมถึงควรเพิ่มการนำเสนอวิถีชีวิตท้องถิ่นที่ยังคงความเป็นมั่งที่เรียบง่าย และร้อยพันประเพณีที่แสดงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของม้ง สิ่งนี้จะช่วยสืบสานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมไม่ให้สูญหายไป อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

4) ในผลการสรุปสมมติฐาน ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวมควรนำแนวคิดความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักรวมไปปฏิบัติจริง โดยให้ความสำคัญกับทุกๆ ด้าน เนื่องจากในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากธุรกิจที่พักรวม เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด จึงควรให้ กรมการป่าไม้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลวังบาลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น หรือองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับประเทศ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมโดยการจัดตั้งโครงการสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรวมให้ตระหนักถึงผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการก่อสร้างที่พักรวมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน คำนึงถึง

โครงสร้างที่แข็งแกร่งและความปลอดภัยของผู้พักอาศัยเป็นหลัก นอกจากนี้ควรมีการสืบสานและรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรมตระหนักถึงผลกระทบทางสังคมและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งต่อคนในชุมชนให้มีการเตรียมพร้อมรับมือกับการหลั่งไหลเข้ามาของจำนวนนักท่องเที่ยว อันเป็นรากฐานที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภูทับเบิก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยทำนองเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่น เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบและนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาด้านการสร้างความตระหนักต่อผลกระทบจากธุรกิจที่พักแรมแก่กลุ่มผู้ประกอบการที่พักแรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษายาทบาท หน้าที่ ขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีต่อการจัดการด้านมาตรฐานของธุรกิจที่พัก และมาตรการในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้แนวทางในการส่งเสริมให้เกิดผลกระทบจากการประกอบธุรกิจที่พักแรมในทางบวกมากที่สุด และมีมาตรการป้องกันให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด
4. งานวิจัยในอนาคตต่อไป ควรใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลในหลายรูปแบบประกอบกัน เช่น การศึกษาเชิงลึกโดยวิธีการสัมภาษณ์ โดยอาจจะขอความช่วยเหลือจากผู้ประกอบการที่พักแรมในชุมชนให้เข้ามาช่วยให้ข้อมูล เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามและได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวเดือน พฤษภาคม 2557**. เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/statistic>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จังหวัดเพชรบูรณ์. อำเภอหล่มเก่า. องค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล. 2558. **แผนพัฒนาสามปี: โครงการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2552 - 2554) ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังบาล**. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.wangban.go.th/system/showdata.asp?TID=230>
- จิรัฐ ชวนชม และคณะ. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกที่พักที่พักรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวกับการจัดการส่วนประสมทางการตลาดที่พักรีสอร์ท อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทยเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ. ทศพร แก้วขวัญไกร. (2557). **แนวทางการพัฒนาธุรกิจรีสอร์ท กรณีศึกษา: เรือนนางรองรีสอร์ท เมื่อนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2545). **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธวัชชัย มานิตย์. (2551). **ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษา: ตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าจ้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารอ้างอิง

- พัทธ์ธีรา ศรีประทักษ์. (2558). มาตรการทางกฎหมายเพื่อความปลอดภัย สุขอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการประกอบธุรกิจเพื่อการพักผ่อนที่ไม่ใช่โรงแรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งส์ตี. (2553X. การท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ. (2552). รายงานการวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาธุรกิจจัดบริการการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศ กรณีศึกษา: จังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณพร ผิวดี. (2555). การศึกษาการจัดการความเสี่ยงของธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท กรณีศึกษา: จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์. (2555). แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ (พ.ศ.2556-2558). เพชรบูรณ์: แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2558 เข้าถึงได้จาก http://www.phetchabunpao.go.th/index.php?option=com_docman&Itemid=224
- Colton, J. W. and Whitney-Squire, K. (2010). Exploring the Relationship Between Aboriginal Tourism and Community Development. *Leisure/Loisir* 34, 3 : 261-278.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introduction Analysis*. 3rded. New York: Harper & Row.

การศึกษาแบบจำลองการขยายตัวของเมืองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
The Study of CA-MARKOV Urban Growth Model Study Area:
Muang District, Samutsakorn Province

กัลป์ กลับแสง¹

วิวัฒน์ อุดมพิศิทธิ²

สุธาทิพย์ ชวนะเวสสกุล³

บทคัดย่อ

การศึกษาแบบจำลองการขยายตัวของเมืองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อเทียบความถูกต้องเชิงตัวเลขและเชิงพื้นที่ของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV กับการขยายตัวของเมืองและคาดการณ์การขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2563 โดยในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลการใช้ที่ดินซึ่งรวบรวมข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2545, 2550 และ 2555 เพื่อทำการคาดการณ์การขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2559 โดยใช้แบบจำลองทั้ง 2 ชนิด และทำการตรวจสอบความถูกต้องใกล้เคียงด้วยภาพถ่ายดาวเทียม Landsat 7 ETM พ.ศ. 2559 โดยการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากแบบจำลองกับข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2559 ด้วยตารางคำนวณค่าผิดพลาด (Error Matrix) ผลการศึกษาพบว่าแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มีค่าความถูกต้องรวม ร้อยละ 83.06 และเมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงรูปการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งหมดนอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พบว่าแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มีค่าความถูกต้องร้อยละ 81.81 และเมื่อทำการจำลองการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2563 พบว่ามีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 33.60 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อื่นๆลดลง 34.60 ตารางกิโลเมตร

คำสำคัญ : แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV การขยายตัวของเมือง

Abstract

A study CA-MARKOV Urban Growth Model Study Area: Muang District, Samutsakorn Province has an objective to compare the numerical and spatial accuracy of CA-MARKOV model in prediction of urban growth and to predict the urban growth in 2020. This study has used the Landuse data that collect from Land Development Department (2002, 2007 and 2012) to predict the urban growth in 2016 by using CA-MARKOV model and verify the accuracy of model's output by compare the landuse data of satellite image, Landsat 7 ETM (2016) and Error Matrix. The results of study found out that CA-MARKOV model has accuracy of overall landuse by 83.06 percent and the accuracy of urban area by 81.81 percent. And the simulated result of 2020 found out that urban area was increased by 33.60 km² and the others area reduced by 34.60 km²

Keywords: CA-MARKOV, Urban Growth Model

¹ บัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² รองศาสตราจารย์ ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

³ อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

ในปัจจุบันการขยายตัวของเมืองของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ความต้องการทางด้านทรัพยากรสูงขึ้นและต้องการที่อยู่อาศัยมากขึ้นเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการที่ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการจราจร ความแออัดของชุมชน

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครจึงได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของเมือง โดยเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของเมือง อีกทั้งจังหวัดสมุทรสาครมีสถิติของประชากรที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรใน พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2556 ประมาณร้อยละ 24 (ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) มีเศรษฐกิจที่เติบโตโดยสามารถวัดจากรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและจากแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครยังได้กล่าวถึงการขยายตัวของเมืองจังหวัดสมุทรสาครว่ามีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นวิเคราะห์ได้จากข้อมูลรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2545 ของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่าพื้นที่เมืองและชุมชน คิดเป็นร้อยละ 24 ของพื้นที่ทั้งหมด (110 ตารางกิโลเมตร) และ พ.ศ. 2555 คิดเป็นร้อยละ 39 (181 ตารางกิโลเมตร) เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 64 (71 ตารางกิโลเมตร)

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น การศึกษาแบบจำลองการขยายตัวของเมือง จึงเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนรองรับและจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดสมุทรสาครให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษานี้ได้ใช้แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV เนื่องจากเป็นแบบจำลองการขยายตัวของเมืองที่มีกลไกการทำงานไม่ซับซ้อน มีความแม่นยำ โดยแบบจำลองจะทำการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดขึ้น 2 ช่วงปีและจำลองการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในปีข้างหน้า แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV ต้องการปัจจัยที่สำคัญคือ รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงเวลาต่างๆ ทำให้ต้องมีการนำข้อมูลจากการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) มาใช้ร่วมด้วย เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัย และสามารถนำมาตีความด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและจำแนกเป็นรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับแบบจำลองและการศึกษาการขยายตัวของเมือง ที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในอดีตเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตและใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการทดสอบประสิทธิภาพของแบบจำลองโดยวิเคราะห์จากผลลัพธ์ที่ได้ เปรียบเทียบกับพื้นที่เมืองที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน เพื่อคำนวณค่าความแม่นยำด้วยวิธีการ Error Matrix

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเทียบความถูกต้องเชิงตัวเลขและเชิงพื้นที่ของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV กับการขยายตัวของเมืองอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อคาดการณ์การขยายตัวของเมืองปี พ.ศ. 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทำการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย
 - 1) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาการสำรวจภาคสนาม
 - 1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย
 - 1) ตำรา เอกสาร ผลงานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานต่างๆ
 - 2) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2545, 2550 และ 2555 จากกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - 3) ภาพถ่ายดาวเทียม Landsat 7 ตำแหน่ง Path/Row ที่ 129/51 ของ พ.ศ. 2559 จากเว็บไซต์ <http://www.usgs.gov/> สืบค้นวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559

4) ข้อมูลขอบเขตการปกครองจากกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา

2. การสำรวจระยะไกล

2.1 นำเข้าข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยใช้ช่วงคลื่น (Spectral) หรือข้อมูลการสะท้อน ดูดกลืน และส่งต่อพลังงานคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของวัตถุ ที่ดาวเทียมได้ทำการบันทึกไว้ มาทำการผสมสีภาพโดยกำหนดให้ช่วงคลื่นที่ 4 ให้เป็นแสงสีแดง ช่วงคลื่นที่ 5 ให้เป็นสีเขียวและช่วงคลื่นที่ 3 ให้เป็นแสงสีน้ำเงินเพื่อให้เหมาะสมกับการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุด (วสันต์, 2555)

2.2 ทำการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิต เพื่อให้ได้ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่ถูกต้อง

2.3 นำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมที่ทำการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิต และผสมสีแล้ว มาทำการจำแนกข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยวิธีการจำแนกข้อมูลแบบไม่กำกับดูแล (Unsupervised Classification) เพื่อใช้ในการสำรวจภาคสนามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำไปทำการจำแนกข้อมูลแบบกำกับดูแล (Supervised Classification) ต่อไป

2.4 ทำการสำรวจภาคสนามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงพื้นที่โดยทำการกำหนดตำแหน่งพื้นที่ตรวจสอบก่อนลงสำรวจจริง และนำผลการสำรวจมาปรับแก้ส่วนที่มีความผิดพลาดจากการแปลภาพในขั้นแรก

2.5 นำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมที่ทำการปรับแก้ความคลาดเคลื่อนเชิงเรขาคณิต และผสมสีแล้วมาทำการจำแนกข้อมูลโดยวิธีการจำแนกข้อมูลแบบกำกับดูแล (Supervised Classification) โดยทำการกำหนดพื้นที่ตัวอย่างของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทเพื่อให้คอมพิวเตอร์คำนวณและสร้างข้อมูลแผนที่จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ดินศึกษา

3. แบบจำลอง CA-MARKOV

3.1 นำเข้าข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของ พ.ศ. 2545, 2550 และ 2555 เพื่อหาแนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินของ พ.ศ. 2559 ด้วยโปรแกรม IDRISI ผลลัพธ์ที่ได้คือ ค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนแปลง (Probability of Changing) และค่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลง (Transition of Changing)

3.2 นำค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนแปลง (Probability of Changing) และค่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลง (Transition of Changing) ที่ได้มาสร้างแบบจำลองการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2559 ด้วยแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

3.3 นำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2559 ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มาทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2559 ที่ได้จากการวิเคราะห์จากการสำรวจระยะไกลในข้อ 2.5 เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้ตารางคำนวณค่าผิดพลาด (Error Matrix) ดังที่แสดงในตารางที่ 1 เพื่อคำนวณค่าความถูกต้องทั้งหมด

3.4 นำเข้าข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของ พ.ศ. 2555 และ 2559 เพื่อหาแนวโน้มการใช้ประโยชน์ที่ดินของ พ.ศ. 2563 ด้วยโปรแกรม IDRISI ผลลัพธ์ที่ได้คือ ค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนแปลง (Probability of Changing) และค่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลง (Transition of Changing)

3.5 นำค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนแปลง (Probability of Changing) และค่าสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลง (Transition of Changing) ที่ได้มาสร้างแบบจำลองการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2563 ด้วยแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

ตารางที่ 1 ตารางคำนวณค่าความผิดพลาด (Error Matrix)

	ข้อมูลอ้างอิง				ผลรวมแถว
	1	2	3	k	
ข้อมูลจากแบบจำลอง					
1	n_{11}	n_{12}	n_{13}	n_{1k}	n_{1+}
2	n_{21}	n_{22}	n_{23}	n_{2k}	n_{2+}
3	n_{31}	n_{32}	n_{33}	n_{3k}	n_{3+}
k	n_{k1}	n_{k2}	n_{k3}	n_{k4}	n_{4+}
ผลรวมสดมภ์	n_{+1}	n_{+2}	n_{+3}	n_{+4}	

ที่มา : Contgatalton and Green (1999) อ้างอิงใน วสันต์ (2555)

$$\text{Overall Accuracy} = \frac{\sum_{i=1}^n n_{ij}}{n}$$

เมื่อ i คือ แถว (Row) และ j คือ สดมภ์ (Column)
 n_{ij} คือ แถวที่ i สดมภ์ที่ i หรือแถวที่ j สดมภ์ที่ j
 n คือ ผลรวมทั้งหมด

4. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4.1 นำแผนที่การขยายตัวของเมือง พ.ศ. 2559 ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มาเปรียบเทียบกับแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องของแบบจำลองในเชิงพื้นที่

ผลการศึกษา
1. ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.1 การจำแนกรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2559 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่โดยประมาณ 460 ตารางกิโลเมตร โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจระยะไกล และการลงภาคสนาม สามารถจำแนกรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินออกได้เป็น 11 ประเภท โดยสามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2 และ รูปที่ 1

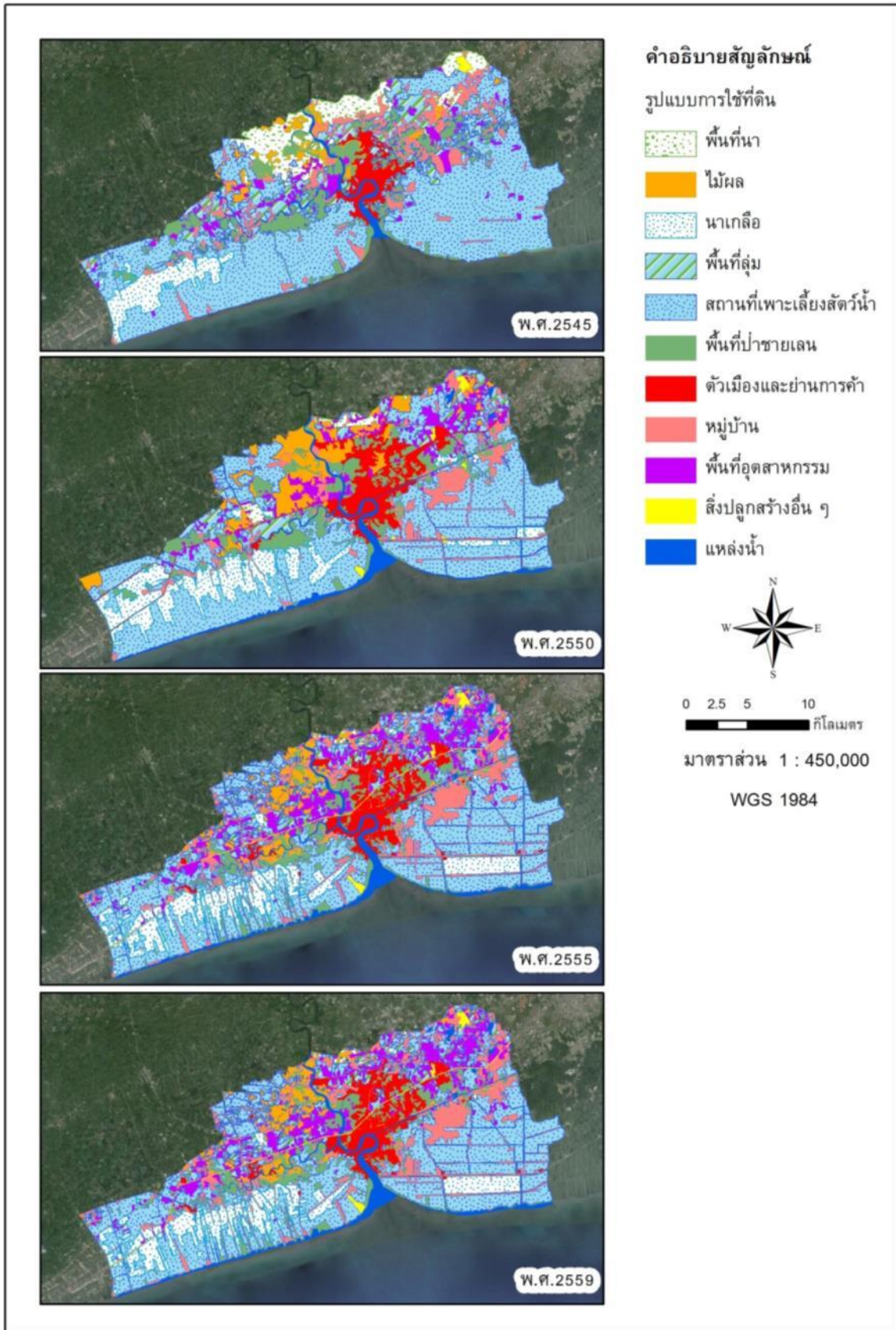
ตารางที่ 2 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2559

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่นา (A1)	1.51	945.09	0.33
ไม้ผล (A4)	18.66	11,665.57	4.06
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (A9)	175.64	109,774.31	38.16
ป่าชายเลน (F3)	35.04	21,900.84	7.61
พื้นที่ลุ่ม (M2)	29.35	18,343.66	6.38
พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ (M4)	49.64	31,022.65	10.78
ตัวเมืองและย่านการค้า (U1)	32.22	19,512.46	6.78
หมู่บ้าน (U2)	50.56	31,598.84	10.98
พื้นที่อุตสาหกรรม (U5)	37.27	23,292.25	8.10
สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ (U6)	6.13	3,830.43	1.33
แหล่งน้ำธรรมชาติ (W1)	25.26	15,785.54	5.49
รวม	460.27	287,671.63	100.00

1.2 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้วิธีการซ้อนทับข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน 4 ช่วงเวลา ได้แก่ ปี พ.ศ. 2545 2550 2555 และ 2559 โดยสามารถสรุปลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังตารางที่ 3 และรูปที่ 1

ตารางที่ 3 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ. 2545 2550 2555 และ 2559

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน	อัตราการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน							
	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2550		พ.ศ. 2555		พ.ศ. 2559	
	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ
พื้นที่นา	34.85	7.68	-29.43	-6.51	-3.90	-0.85	-0.01	-0.01
ไม้ผล	10.47	2.31	+25.47	+5.52	-16.76	-3.65	-0.51	-0.12
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	221.02	48.74	-29.53	-7.04	-12.37	-2.69	-3.48	-0.85
ป่าชายเลน	47.68	10.51	-1.90	-0.54	-9.35	-2.04	-1.39	-0.32
พื้นที่ลุ่ม	47.78	10.54	-25.41	-5.67	+8.07	+1.76	-1.09	-0.25
พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ	21.88	4.82	+30.52	+6.59	-3.76	-0.82	+1.00	+0.19
ตัวเมืองและย่านการค้า	24.69	5.44	+6.26	+1.29	+0.04	+0.01	+0.24	+0.04
หมู่บ้าน	23.75	5.24	+5.35	+1.10	+17.92	+3.90	+3.54	+0.74
พื้นที่อุตสาหกรรม	13.13	2.90	+10.60	+2.27	+11.89	+2.59	+1.64	+0.34
สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ	1.01	0.22	+0.92	+0.20	+4.15	+0.90	+0.05	+0.01
แหล่งน้ำธรรมชาติ	7.22	1.59	+12.89	+2.79	+5.14	+1.12	+0.01	+0.01

รูปที่ 1 แผนที่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ปี พ.ศ. 2545 2550 2555 2559

2. การคาดการณ์การขยายตัวของเมืองโดยใช้แบบจำลองและการเทียบความถูกต้องเชิงพื้นที่

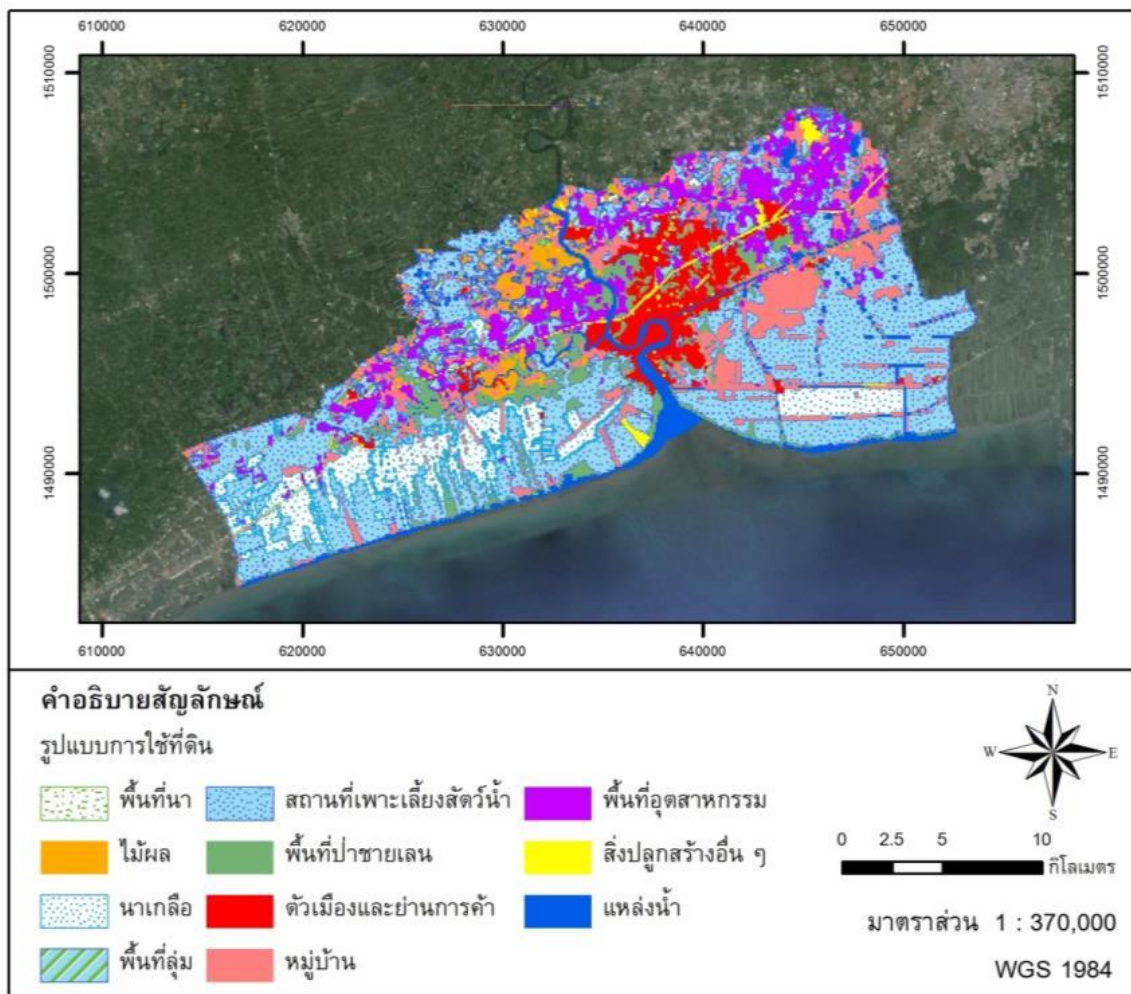
2.1 การคาดการณ์การขยายตัวของเมืองและการเทียบความถูกต้องโดยใช้แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ

CA-MARKOV

การคาดการณ์การขยายตัวของเมืองของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV โดยใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2445 2550 และ 2555 เพื่อทำการคาดการณ์การขยายตัวของเมือง พ.ศ. 2559 พบว่ามีลักษณะการขยายตัวของเมือง และการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ใกล้เคียงกับรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม โดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4 และรูปที่ 2

ตารางที่ 4 การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2559 ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่นา (A1)	0.65	408.38	0.14
ไม้ผล (A4)	15.44	9,648.09	3.36
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (A9)	168.40	105,247.40	36.67
ป่าชายเลน (F3)	32.22	20,140.53	7.02
พื้นที่ลุ่ม (M2)	27.82	17,387.41	6.06
พื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ (M4)	48.21	30,130.09	10.50
ตัวเมืองและย่านการค้า (U1)	29.90	18,689.33	6.51
หมู่บ้าน (U2)	56.30	35,187.38	12.26
พื้นที่อุตสาหกรรม (U5)	44.99	28,116.36	9.80
สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ (U6)	8.38	5,238.45	1.83
แหล่งน้ำธรรมชาติ (W1)	26.90	16,811.05	5.86
รวม	459.21	287,004.47	100

รูปที่ 2 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2559
ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

เมื่อเทียบความถูกต้องของแบบจำลองโดยใช้ตารางคำนวณค่าผิดพลาด (Error Matrix) แล้วพบว่า แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มีค่าความถูกต้องรวมร้อยละ 83.06 โดยสามารถสรุปได้ดัง

ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ร้อยละความถูกต้องของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV โดยใช้ตารางคำนวณค่าผิดพลาด (Error Matrix)

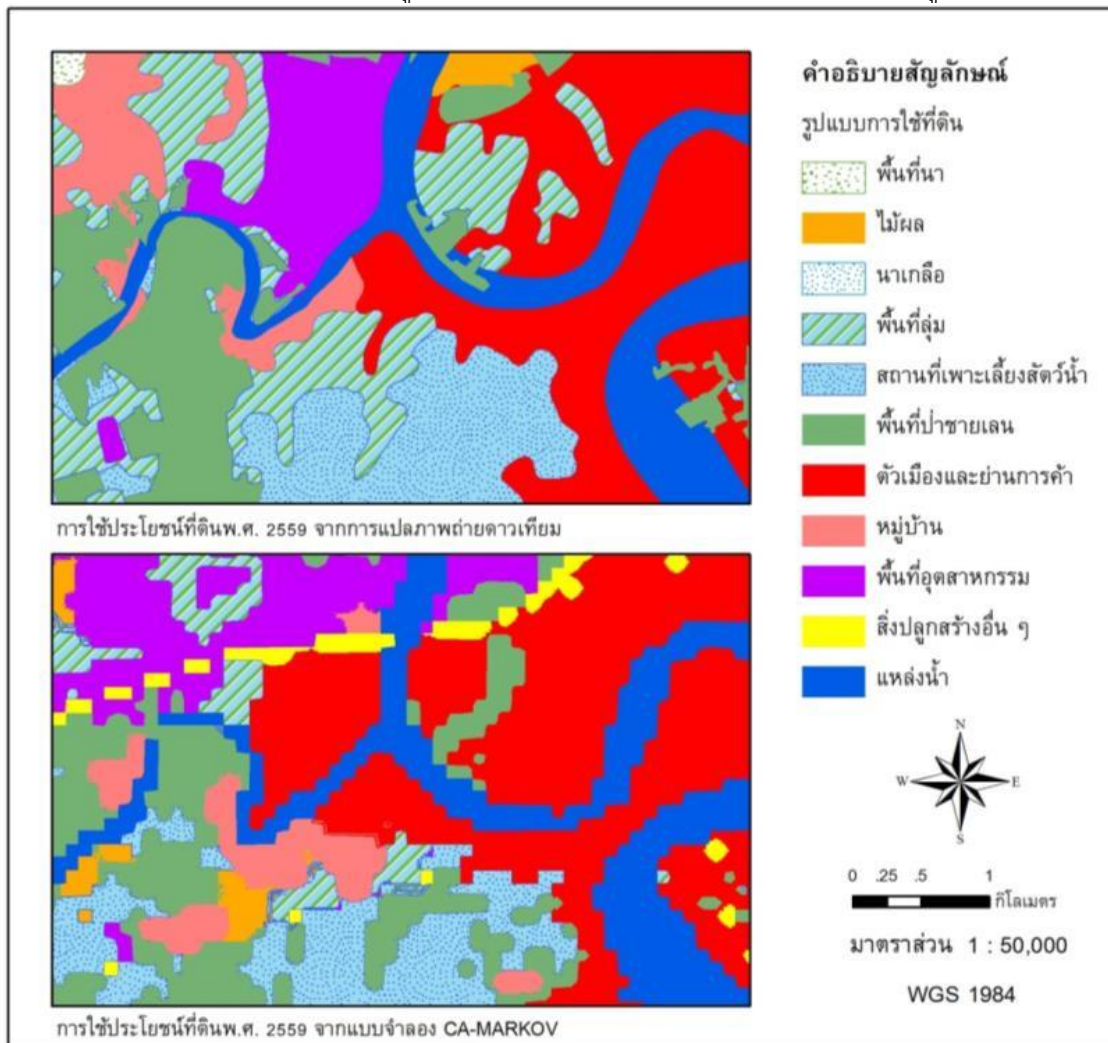
	A1	A4	A9	F3	M2	M4	U1	U2	U5	U6	W1	รวม
A1	0.6309	0.1279	0.0778	0.0006	0.2493	0.0020	0.0094	0.1936	0.1237	0.0256	0.0504	1.4912
A4	0.0038	12.1944	0.7017	0.0313	2.2054	0.0143	0.0567	1.8105	0.7459	0.3033	0.5228	18.5900
A9	0.0018	0.7697	155.6510	3.5745	0.8358	1.8616	0.2184	7.0248	2.4305	0.4416	2.5459	175.3556
F3	0.0000	1.2446	1.7321	25.0884	0.7872	0.3343	1.2339	1.9825	1.5077	0.3682	0.7312	35.0101
M2	0.0013	0.1870	1.1294	0.0476	21.1708	0.1339	0.4631	1.9986	3.4663	0.2319	0.4675	29.2974
M4	0.0000	0.0071	1.8649	0.3800	0.1448	45.0436	0.0601	1.6161	0.2294	0.1244	0.1482	49.6185
U1	0.0000	0.0929	0.2909	1.2735	0.4360	0.0058	26.6651	0.0504	0.1590	1.7961	0.4462	31.2159
U2	0.0036	0.2792	3.6771	0.3059	0.8134	0.5116	0.5037	39.1886	2.3796	0.6083	2.1088	50.3797
U5	0.0012	0.2757	1.6159	0.4321	0.8278	0.0860	0.0303	0.1372	32.7846	0.7511	0.2827	37.2245
U6	0.0003	0.0806	0.3267	0.1397	0.1639	0.0885	0.2960	0.4798	0.8197	3.5657	0.1546	6.1154
W1	0.0104	0.1778	1.3284	0.9512	0.1856	0.1267	0.3665	1.8177	0.3397	0.1654	19.4396	24.9090
รวม	0.6534	15.4369	168.3958	32.2248	27.8199	48.2081	29.9029	56.2998	44.9862	8.3815	26.8977	459.2072

ค่าความถูกต้องรวมสามารถคำนวณได้ด้วย

$$((0.6309 + 12.1944 + 155.6510 + 25.0884 + 21.1708 + 45.0436 + 26.6651 + 39.1886 + 32.7846 + 3.5657 + 19.4396) / 459.2072) \times 100 = 83.06$$

2.2 การวิเคราะห์ความถูกต้องของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV ในเชิงพื้นที่

การวิเคราะห์ความถูกต้องของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV ในเชิงพื้นที่ ทำได้โดยการเปรียบเทียบแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2559 ที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและรวบรวมข้อมูล กับแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2559 ที่ได้จากการวิเคราะห์ของแบบจำลอง มาซ้อนทับกันเพื่อหาความแตกต่างของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดขึ้นในตำแหน่งหนึ่ง จากการวิเคราะห์ พบว่า แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มีความแม่นยำเชิงพื้นที่ไม่สูงมากนัก เนื่องจากผลลัพธ์ที่ได้ยังมีการแสดงผลการใช้ประโยชน์ที่ดินผิดพลาดในบางตำแหน่ง และมีลักษณะความต่อเนื่องของรูปแบบการใช้ที่ดินที่ไม่แน่นอน โดยสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แผนที่เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2559 ที่ได้จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม และจากการสำรวจพื้นที่จริงกับ ผลลัพธ์ของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

ทั้งนี้เนื่องจากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV มีรูปแบบการวิเคราะห์ของแบบจำลองเป็นแบบพลวัต ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่รอบข้างและเวลาเป็นสำคัญ โดยที่ไม่มีการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินกับปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น ความลาดชัน เส้นทางคมนาคม ลักษณะของดิน เป็นต้น

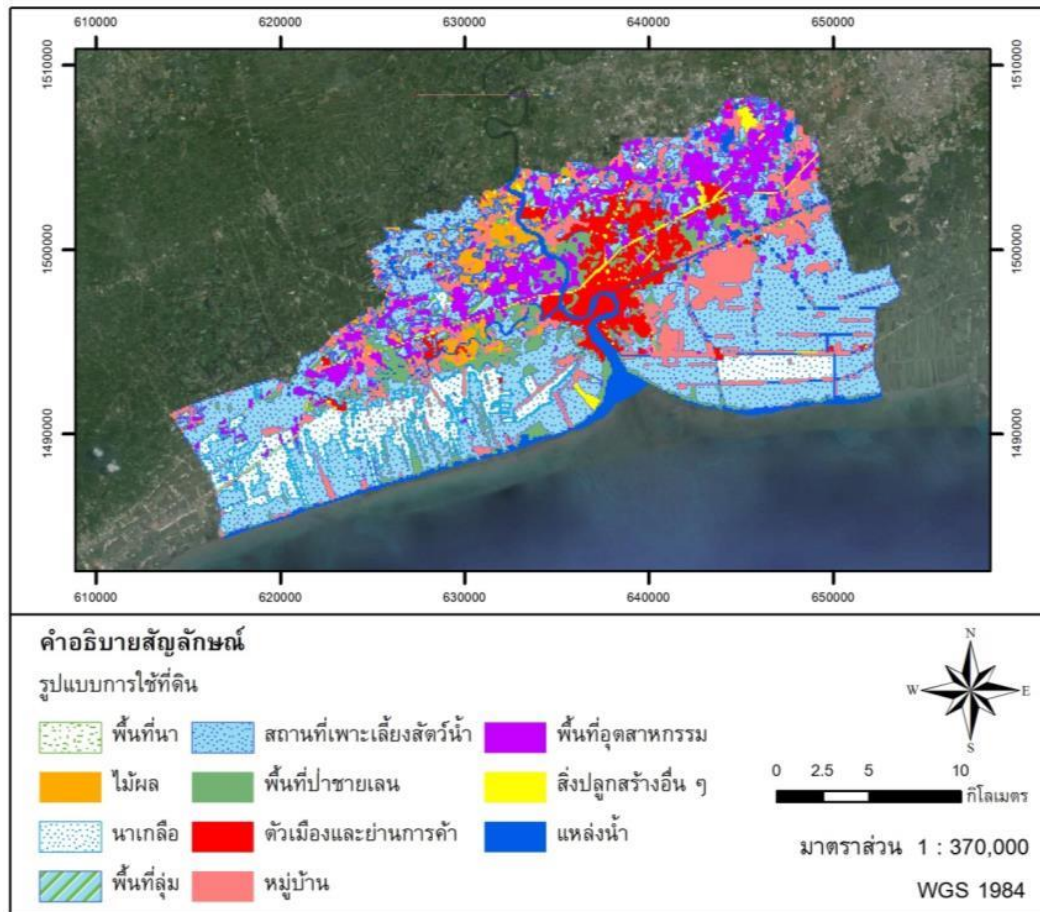
3. การคาดการณ์การขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2563

การคาดการณ์การขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2563 ด้วยแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV โดยใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน พ.ศ. 2555 และ 2559 เพื่อทำการคาดการณ์การขยายตัวของเมือง พ.ศ. 2563 พบว่ามีลักษณะการขยายตัวของเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวของเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 6 และรูปที่ 4 6

ตารางที่ 6 การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2563 ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	อัตราการเปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2559 (ตร.กม.)
พื้นที่นา (A1)	0.22	139.85	0.05	-1.29
ไม้ผล (A4)	13.60	8,501.90	2.96	-5.06
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (A9)	158.77	99,231.01	34.57	-16.87
ป่าชายเลน (F3)	28.07	17,542.75	6.11	-6.97
พื้นที่ลุ่ม (M2)	23.95	14,970.52	5.22	-5.40
พื้นที่เขตเตล็ดอื่นๆ (M4)	45.54	28,459.96	9.91	-4.10
ตัวเมืองและย่านการค้า (U1)	32.00	19,998.71	6.97	+0.78
หมู่บ้าน (U2)	64.23	40,144.81	13.99	+13.67
พื้นที่อุตสาหกรรม (U5)	52.13	32,580.02	11.35	+14.86
สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ (U6)	10.42	6,515.22	2.27	+4.29
แหล่งน้ำธรรมชาติ (W1)	30.35	18,968.92	6.61	+5.09
รวม	459.29	287,053.67	100.00	-0.98

จากตารางการใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2563 ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV จะพบว่าพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดเพิ่มขึ้นโดยประมาณ 33.60 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ ลดลง 34.60 ตารางกิโลเมตร และเมื่อพิจารณาจากรูปที่ 4 จะพบว่าพื้นที่เมืองมีความหนาแน่นมากขึ้นและขยายตัวออกไปในทิศทางรอบๆจากขอบเขตเดิม และพื้นที่ส่วนใหญ่จะขยายออกไปในทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางถนนทางหลวงหมายเลข 35 และถนนทางหลวงหมายเลข 3242 เป็นการขยายตัวเข้าใกล้กับกรุงเทพมหานครมากขึ้น ซึ่งลักษณะและรูปแบบการขยายตัวดังกล่าว มีแนวโน้มการขยายตัวที่ใกล้เคียงกับการขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2559 และสอดคล้องกับนโยบายการใช้ที่ดินซึ่งกำหนดให้พื้นที่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอ เป็นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ในบริเวณทิศตะวันตกของอำเภอเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV สามารถนำไปวิเคราะห์ วางแผนรองรับและจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดสมุทรสาครให้มีประสิทธิภาพได้

รูปที่ 4 แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครปี พ.ศ. 2563
ที่ได้จากแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแบบจำลองการขยายตัวของเมืองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครโดยใช้ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2545 2550 2555 และ 2559 สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. จากการประยุกต์ใช้แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV เพื่อคาดการณ์การขยายตัวของเมืองใน พ.ศ. 2559 พบว่าแบบจำลองสามารถคาดการณ์การขยายตัวของเมืองในปี พ.ศ. 2559 ได้โดยมีค่าความถูกต้องเชิงตัวเลขของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทตัวเมืองและย่านการค้าร้อยละ 85.42 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหมู่บ้านร้อยละ 77.79 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่อุตสาหกรรมร้อยละ 88.07 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ร้อยละ 58.31 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่นาร้อยละ 42.31 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทไม้ผลร้อยละ 65.60 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้อยละ 88.76 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทป่ายายเลนร้อยละ 71.66 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่ลุ่มร้อยละ 72.26 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ร้อยละ 90.78 มีค่าความถูกต้องของรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ 78.04

2. เมื่อพิจารณาถึงความถูกต้องของแบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV ในด้านการแสดงผลในเชิงพื้นที่แบบจำลองยังไม่สามารถให้ความถูกต้องได้มาก เนื่องจากรูปแบบการวิเคราะห์ของแบบจำลองเป็นแบบพลวัต ซึ่งเป็น การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่รอบข้างและเวลา ทำให้ไม่มีการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการขยายตัวของเมืองหรือการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น ความลาดชัน ระยะห่างจากเส้นทางคมนาคม ความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น

3. จากการประยุกต์ใช้แบบจำลองซีเอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV เพื่อคาดการณ์การขยายตัวของเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2563 พบว่าพื้นที่เมืองทั้งหมดมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 33.60 ตารางกิโลเมตร ในขณะที่พื้นที่อื่นๆเช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ลุ่ม จะลดลงทั้งหมด 34.60 ตารางกิโลเมตร และมีลักษณะการขยายตัวของเมืองออกไปในทิศทางรอบๆ จากขอบเขตเดิม โดยที่พื้นที่ส่วนใหญ่จะขยายออกไปในทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรูปแบบการขยายตัวที่คล้ายกับรูปแบบการขยายตัวของเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2559 และสอดคล้องกับนโยบายการใช้ที่ดินซึ่งกำหนดให้พื้นที่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอ เป็นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ในบริเวณทิศตะวันตกของอำเภอเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแบบจำลองการขยายตัวของเมืองอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการเปรียบเทียบมาตรฐานของแบบจำลองการขยายตัวของเมือง
2. ควรมีการศึกษาในพื้นที่เมืองอื่นๆ เพื่อให้สามารถศึกษาศักยภาพของแบบจำลองเพิ่มเติมได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2557). **จำนวนประชากรประเทศไทย, สำนักงานทะเบียนกลาง.** เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน 2558. เข้าถึงได้จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2527). **ภูมิศาสตร์เมือง.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชุตินพงศ์ ร่มสนธิ. (2551). **การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินโดยใช้ แบบจำลอง CA_MARKOV บริเวณลุ่มน้ำแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการลุ่มน้ำและสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ถ่ายเอกสาร)
- เขาวลิต ศิลปทอง. **หลักการเบื้องต้นการสำรวจข้อมูลจากระยะไกล (Remote Sensing).** สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน). เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2556. เข้าถึงได้จาก http://kmcenter.rid.go.th/kmc14/gis_km14/gis_km14%2817%29.pdf
- ฐานิตย์ วงศ์วิเศษ. (2548). **แบบจำลองเพื่อศึกษาและคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเล อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี.** ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ถ่ายเอกสาร)
- วสันต์ ออวัฒนา. (2555). **การคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดภูเก็ต.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ถ่ายเอกสาร)
- สมชาย เดชะพรหมพันธุ์. (2521). **ภูมิ. 356 :ภูมิศาสตร์เมือง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรศักดิ์ กลิ่นดาว. (2542). **ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ : หลักการเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). **สถิติประชากรจังหวัดสมุทรสาคร.** เข้าถึงเมื่อ 13 ธันวาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
- Batisani Nnyaladzi and Yarnal Brent. (2009). "Urban expansion in Centre County, Pennsylvania: Spatial dynamics and landscape transformations." **Applied Geography.** 29: 235-249
- Geospatial Innovation Facility, RS/GIS Quick Start Guides. **(Course Materials).** เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://gif.berkeley.edu/documents/Landsat%20Band%20Information>.

เอกสารอ้างอิง

- He Chunyang, and others. (2006). **Modeling urban expansion scenarios by coupling cellular automata model and system dynamic model in Beijing, China.** Disaster Prevention Research Institute. Kyoto University. Gokasho. Uji. Kyoto. Japan
- Samat Narimah. (2009). “Integrating GIS And เซลล์เอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV Model In Evaluating Urban Spatial Growth.” **Malaysian Journal of Environmental Management** 10, 1: 84-99
- Subedi Praveen, Subedi Kabiraj and Thapa Bina. (2013). “Application of a Hybrid Cellular Automaton – Markov (CA-MARKOV) Model in Land-Use Change Prediction: A Case Study of Saddle Creek Drainage Basin, Florida.” **Applied Ecology and Environmental Sciences** 1, 6: 126-132
- U.S. EPA. (2000). **Projecting Land-Use Change: A Summary of Models for Assessing the Effects of Community Growth and Change on Land-Use Patterns.** EPA/600/R-00/098. U.S. Environmental Protection Agency. Office of Research and Development. Cincinnati. OH. 260 pp.
- Vliet van Jasper, White Roger and Dragicevic Suzana. (2009). “Modeling urban growth using a variable grid cellular automaton.” **Computers, Environment and Urban Systems.** 33: 35-43
- Ye Baoying and Bai Zhongke. (2008). Simulating Land use/cover change of Nenjiang country based on เซลล์เอ-มาร์คอฟ CA-MARKOV model. **IFIP International Federation for Information Processing** 258: 321-329
- Yecui Hu, Yunmei Zheng and Xinqi Zheng. (2013). “Simulation of Land-use Scenarios for Beijing Using CLUE-S and Markov Composite Models.” **Chin. Geogra. Sci** 23, 1: 92-100
- Yu-Pin Lin, and others. (2008). “Monitoring and Predicting Land-use Changes and the Hydrology of the Urbanized Paochiao Watershed in Taiwan Using Remote Sensing Data, Urban Growth Models and a Hydrological Model.” **Sensors** 2008 8 : 658-680

การศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิม กรณีศึกษานายวินิจ พุกสวัสดิ์
A Case Study Production and Perform Khim By Mr.Vinit Puksawat

บุณชริกา เจริญชินวุฒิ¹

บทคัดย่อ

ขิมมีต้นกำเนิดมาจากประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาจึงแพร่หลายเข้าสู่ทวีปยุโรปและเอเชีย โดยเข้ามาในประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาและมีบทบาทอยู่ในวงดนตรีไทยสมัยรัชกาลที่ 6 มีการปรับระบบเสียงและวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ ตั้งแต่รูปร่าง ขนาด และวัสดุที่ใช้ในการผลิต นายวินิจสามารถผลิตเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายได้ทุกชนิด รวมทั้งเครื่องดนตรีต่างชาติ โดยได้รับความรู้เรื่องดนตรีไทยและการสร้างเครื่องดนตรีไทยจากนายประจิดต์ ชัยเจริญ เช่น การหาไม้ที่มีคุณภาพ คุณลักษณะของไม้สำหรับนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในแต่ละส่วนของเครื่องดนตรีไทย แต่ก็เป็นไปตามหลักธรรมชาติคือ ไม่มีมาตรฐานคงที่คือ ไม้บางชนิดมีความหนาและความบางไม่เท่ากัน ถ้าใช้ไม้ราคาสูงมาทำขิมอาจมีเสียงที่ด้อยกว่าไม้ธรรมดาหรือเสียงที่ดีกว่า ต้องทำการทดลอง สำหรับการบรรเลงขิมของนายวินิจ พุกสวัสดิ์ นั้นเริ่มต่อเพลงด้วยการ “นอย” ไม่ได้ต่อเป็นตัวโน้ต ด ร ม ฟ อย่างในปัจจุบันนี้ เพลงที่สามารถบรรเลงได้ เช่น เพลงแป๊ะ เพลงนางครวญ เพลงเขมรไทรโยค เป็นต้น แนวคิดในการผลิตที่เป็นมาตรฐานของนายวินิจ พุกสวัสดิ์ คือ การมีเอกลักษณ์เสียงเครื่องดนตรีเป็นของตนเอง โดยขิมที่ผลิตออกมาในแต่ละครั้งใช้ไม้ไม่เหมือนกันและเสียงก็ย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าผู้ชื่นชอบแบบไหน เช่น เสียงขิมแบบสุวิทย์ บวรวัฒนา เสียงขิมแบบจ่านอง ส่งศรีวัฒน์ และเสียงขิมแบบชยดี วสวนานนท์ เป็นต้น ผู้ซื้อจะชอบเสียงขิมที่แตกต่างกัน ทำให้เสียงขิมเป็นต้นแบบตั้งแต่นั้นมา

คำสำคัญ : ขิม เครื่องดนตรี การผลิต

Abstract

Dulcimer originated from Asia, the Middle East. Later, it spread to Europe and Asia. By entering in the Ayutthaya period and was active in the band Thailand reign of the sixth with a fine sound system and evolved over time. The shape, size and materials used in production. Mr.Vinit Puksawat can produce all kinds of instruments. Instruments, including foreign with the knowledge of musical instruments and creating Thailand from Thailand of Mr.Prajit Chaicharoen such as finding quality wood. Features of wood for use as components in each of the instruments of Thailand. It is mainly based on nature. There is no fixed standard is some trees are thick and some are not equal. If using wooden dulcimer high prices do not sound worse than conventional wood or better sound. Be conducted "Noy" was a note Do Re Mi Fa in today. The music can be played as PhlengPae Phlengnangkruan PhlengKhmersaiyok etc. The concept of producing a standard of Mr.Vinit Puksawat is the unique sound of their own, the dulcimer is produced each time the timber is not the same and it would be different. Based on that interest me like the sound of the dulcimer Suwit Bawonwattana, the sound of the dulcimer Jumnong Songsriwat and the sound of the dulcimer Chaudi Wasavanon etc. Buyers like the dulcimer sound different. Since then, the original sound of the dulcimer.

Keywords : Khim, Instrument, Production

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชานาฏยสังคีต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาณาจักรเปอร์เซียเป็นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่มานานตั้งแต่สมัย 533 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งบริเวณแถบนั้นคือ ดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส ในปัจจุบันประกอบด้วยประเทศตุรกี อิหร่าน อิรัก และประเทศในกลุ่มศาสนาอิสลาม โดยมีชาวเปอร์เซียเป็นชนเผ่าอารยันเผ่าหนึ่งได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานจนเป็นกลุ่มชนที่สำคัญในแถบนี้ มีอาณาบริเวณซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของภูเขาซากรอส (Sagros) เหนืออ่าวเปอร์เซียขึ้นไปประมาณ 400 ไมล์ ชาวเปอร์เซียเป็นทั้งนักรบและสนใจในศิลปะวิทยาการต่างๆเป็นอย่างมากจนเจริญรุ่งเรืองอย่างสูงสุด ก่อนหน้าความเจริญของยุโรป โดยพบเห็นได้จากแหล่งอารยธรรมโบราณหลายแห่งจำพวกสถาปัตยกรรมที่ตกทอดมา² มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างมาก ต่อมาได้เผยแพร่จนเป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมในยุโรป เช่น ภาษา ดนตรีและอื่นๆ ตลอดจนเมื่อดินแดนแถบนี้หันมานับถือศาสนาอิสลามได้นำอารยธรรมของเปอร์เซียมาใช้เป็นต้นแบบและกลายเป็นอารยธรรมอาหรับ - เปอร์เซีย แผ่ขยายไปถึงดินแดนสามทวีป คือ เอเชียตะวันออก แอฟริกาตอนเหนือและยุโรปตะวันออก

เส้นทางสายไหม เป็นเส้นทางหนึ่งซึ่งเชื่อมอารยธรรมระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน เส้นทางนี้ชาวเปอร์เซียใช้ในการพาณิชย์เพื่อติดต่อกับอียิปต์ อินเดียทั้งทางบกและทางทะเลไปถึงเมืองจีนโดยผ่านมหาสมุทรอินเดีย และแวะพักตามเมืองท่าของประเทศต่างๆในเส้นทางผ่าน ดังนั้นจึงทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 10 ชาวเปอร์เซียมีความเจริญทางด้านดนตรี ได้ประดิษฐ์ซิมและเครื่องสายอีกหลายอย่างขึ้น โดยเฉพาะเครื่องสายนี้ทำมาจากเส้นลวด ชาวเปอร์เซียมีความชำนาญในด้านการรีดและดัดแปลงเส้นลวดให้เป็นสายได้อย่างดีเหตุผลที่สนับสนุนแนวคิดนี้คือ มีหลักฐานว่านักบวชชาวเปอร์เซียมีความรู้ในการนำเอาโลหะ เช่นทองแดงหรือทองเหลืองมารีดให้เป็นเส้นยาวๆ แล้วถักทอเป็นเส้นเคาะอ่อนสำหรับสวมใส่เพื่อป้องกันคมทอกคมธนู (สัมภาษณ์ : พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์) นอกจากนั้นซิมในยุคโบราณก็นิยมใช้สายทองแดงหรือทองเหลืองซึ่งดีเพราะให้เสียงก้องกังวานดีกว่าสายที่ทำด้วยวัสดุอย่างอื่น ในยุคแรกๆ นั้นเป็นการชิงสายโลหะบนกล่องไม้กลวงทำเป็นรูปทรงแตกต่างกันแล้วใช้นิ้วดีดให้เกิดเสียงจนเกิดเป็นเครื่องดนตรีตระกูลพิณที่เรียกว่า “คายนาคุม” (พิณเกาหลีรูปร่างคล้ายซิมแต่มีหย่องแฉกเดียว) ต่อมาภายหลังจึงมีผู้ปรับปรุงโดยเสริมหย่องเข้าไปอีกแฉกจนกลายเป็น 2 แฉกแล้วเปลี่ยนมาใช้ไม้คู่เล็กๆ ตีแทนการดีด จึงเรียกว่า

“แฮมเมอร์ ดัลซิเมอร์” ซึ่งหมายถึงพิณที่บรรเลงด้วยการตีแทนการดีด แล้วก็แพร่หลายไปทั้งทวีปยุโรปและเอเชียตามอิทธิพลของอาณาจักรเปอร์เซียประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 เครื่องดนตรีหลายชนิดรวมทั้งซิมได้เผยแพร่เข้าสู่ยุโรปตอนใต้และเผยแพร่เข้าสู่ยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ทางดินแดนแถบตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการเผยแพร่เข้าสู่ดินแดนทิศตะวันออกนั้นเป็นการเผยแพร่เข้ามาสู่จีนในสมัยราชวงศ์หมิง (คริสต์ศักราช 1368 - 1644) โดยพ่อค้าชาวเปอร์เซีย³ ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เผยแพร่โดยผ่านแคว้นแคชเมียร์ทางตอนเหนือของอินเดียและจีนตามลำดับ ยุโรปเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า ซิมบาลอม (Cimbalom) อินเดียเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า ซันตูร์ (Santoor) ในขณะที่จีนเรียกว่า หยางฉิน (Yang Qin)

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตทางการเกษตรมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทำให้ชาติอื่นๆ เช่น จีน อินเดีย และกลุ่มประเทศอาหรับ - เปอร์เซีย แวะเข้ามาติดต่อเพื่อการพาณิชย์และเผยแพร่ศาสนาอิสลาม ทำให้ดินแดนแถบนี้เป็นแหล่งผสมผสานทางวัฒนธรรม หลักฐานที่แสดงถึงบทบาทของชาวเปอร์เซียและการรับวัฒนธรรมเปอร์เซียปรากฏเด่นชัดในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199 - 2231) เป็นระยะเวลาที่ชาวเปอร์เซียได้เข้ามาทำการค้าและถวายตัวรับราชการใกล้ชิดพระมหากษัตริย์หลายพระองค์⁴ หลังจากแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ฯ แล้วราชอาณาจักรทั้งสองก็ยังมีติดต่อไปมาหาสู่กันโดยใช้เส้นทางทางเดินเรือทะเลอยู่ระหว่างเมืองเมดเจลีเซตัมซึ่งเป็นเมืองท่าของอินเดียใต้กับเมืองนัสเซอร์ิม (ตะนาวศรี) ซึ่งเป็นเมืองท่าของกรุงสยาม ชาวสยามเริ่มรับเครื่องดนตรีและบทเพลงของต่างชาติ โดยเฉพาะอินเดีย จีน และเปอร์เซีย เข้ามาปรับปรุงให้เหมาะกับแนวการบรรเลงจนกลายเป็นเครื่องดนตรีไทย เช่น ซอสามสาย ซอด้วง กระจับปี่ และปี่โฉม⁴ เป็นต้น

² โรน่าน อรุณรังษี, อิหร่านอู่แห่งอารยธรรม, กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน ประจำกรุงเทพฯ, 2544.

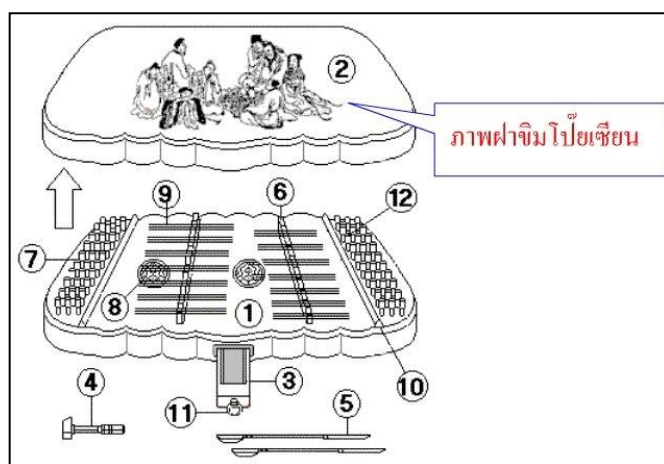
³ www.thaikids.com

⁴ www.thaigoodview.com

ครั้นถึงยุคต้นๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อมีพ่อค้าชาวจีนแล่นเรือเข้ามาค้าขายและตั้งหลักแหล่งในประเทศไทยมากขึ้น ประกอบกับนักดนตรีไทยเห็นชาวจีนนำหยางฉินเข้ามาบรรเลงเล่นกันในชุมชนของชาวจีนและโรงงิ้วจึงเกิดความสนใจคำว่า “ฉิม” ที่คนไทยรู้จักเป็นคำแต่จิวซึ่งออกเสียงว่า “คิม” ตรงกับคำว่า “ฉิน” (Qin) ในภาษาจีนกลาง มีความหมายว่า “เครื่องสาย” และได้นำเครื่องดนตรีชนิดนี้เข้ามาบรรเลงกับเครื่องดนตรีของไทย เช่น ซอด้วง ซออู้ และเห็นว่ามีความไพเราะน่าฟังเหมาะสมกลมกลืน จึงจัดให้ฉิมเป็นเครื่องดนตรีของไทยอีกชนิดหนึ่ง โดยประสมกับวงเครื่องสายจำพวกซอด้วง ซออู้ และขลุ่ยเพียงออ เรียกว่า “วงเครื่องสายประสมฉิม”

“ฉิม” เริ่มมีบทบาทในวงดนตรีไทยในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยอาจารย์มนตรี ตราโมท เป็นผู้ริเริ่มนำฉิมมาบรรเลงกับวงเครื่องสาย หลังจากนั้นก็มีผู้นิยมบรรเลงฉิมกันอย่างแพร่หลาย ฉิมจีนรุ่นแรกๆ นั้นนำเข้าจากประเทศจีน เนื่องจากนิมवाद ภาพเขียนแปดองค์ของจีนไว้บนฝาฉิมต่อมาเมื่อจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองและเกิดสงครามกลางเมืองหลายครั้งจนเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยม มีการปิดประเทศ จึงขาดความสัมพันธ์ด้านการค้ากับไทย

เมื่อจีนปิดประเทศ ความต้องการฉิมในประเทศไทยก็มีเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้ช่างดนตรีไทยผลิตและพัฒนาฉิมสำหรับจำหน่ายเอง ช่างดนตรีไทยได้ประดิษฐ์ฉิมขึ้นโดยเลียนแบบ มาจากฉิมไต้เปียน แต่ปรับขนาดใหญ่กว่า

ภาพที่ 1 รูปฉิมไต้เปียนเขียน

ที่มา : www.thaikids.com

ตลอดจนเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะและอุปกรณ์สำหรับตีฉิมให้แตกต่างออกไป เพื่อใช้ตีประกอบในวงเครื่องสายได้อย่างกลมกลืน นอกจากนี้ยังพัฒนาไม้ตีฉิมซึ่งแต่เดิมตรงส่วนปลายไม้เป็นเพียงสันไม้ไม่เปลวๆ ไม่มีวัสดุห่อหุ้ม ช่างชาวไทยก็หาวัสดุจำพวกแผ่นหนังมาติดไว้ เวลาตีสายฉิมจะมีเสียงไพเราะนุ่มนวลน่าฟังมากกว่า ลวดลายที่วาดบนฝาฉิมก็เปลี่ยนเป็นลายไทย เช่น ลายเทพพนม หรือถ้าวาดเป็นลายจีนก็เป็นลายจีนแบบไทยที่คิดประดิษฐ์ลายขึ้นเอง เช่น ลายมังกรคู่หรือลายจีนอื่นๆ แล้วแต่จินตนาการของช่าง เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละร้านขายเครื่องดนตรีไทย ในการผลิตฉิมนั้นมีทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนและโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งการผลิตฉิมเป็นงานฝีมืออย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความประณีต และความชำนาญ ตลอดจนการคัดเลือกวัสดุที่นำมาทำฉิม ในปัจจุบันจึงมีช่างผลิตเครื่องดนตรีไทยที่ผลิตฉิมได้ตามเอกลักษณ์ของตัวเอง

นายวินิจ พุกสวัสดิ์ เป็นผู้ผลิตฉิมคนหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาดนตรีมาจากนายประจิดต์ ชัยเจริญ และได้เรียนในวิชางานช่างมาบ้าง (สัมภาษณ์ : วินิจ พุกสวัสดิ์) กล่าวว่าในช่วง พ.ศ. 2514 เป็นช่วงที่ดนตรีไทยกำลังอยู่ในช่วงตกต่ำขีดสุด นักเล่นดนตรีก็มีอยู่เพียงกลุ่มเล็กๆ และมีอายุมาก จึงหาผู้ร่วมบรรเลงดนตรีได้น้อย ในวันหนึ่งได้ติดตามครูประจิดต์ไปเล่นดนตรีที่บ้านคุณพระช่วงเกษตรศิลปะการ ซึ่งนักดนตรีไทยที่มีฝีมือทั้งหมดมักจะไปพบกันช่วงว่างก็คุยกันว่าเครื่องดนตรีอะไรเล่นง่ายที่สุด สรุปก็คือฉิม หลังจากนั้น นายวินิจ พุกสวัสดิ์ เลยตั้งใจค้นคว้าเรื่องฉิมและก็เริ่มไปซื้อฉิมมาทำการทดลองต่างๆ ผลที่ออกมาคือเสียงดีขึ้น นักดนตรีที่บรรเลงฉิมอยู่ชอบใจ ครั้งหนึ่งไม้หน้าฉิมของจีนซึ่งมักจะเป็นหน้าต่อกัน 2 ชั้นแตก

ออกเป็น 4 - 5 ชิ้นและละเอียด จึงไปปรึกษานายประเสริฐ อยู่สำราญ ซึ่งท่านเป็นป่าไม้เขต 8 อยู่ ท่านต้องการค้นคว้าเรื่อง ชิมอยู่เหมือนกันจึงได้ท่านช่วยเรื่องไม้ ชิมตัวนั้นเลยได้ไม้ชิ้นเดียวกันทั้งแผ่นจนเป็นที่นิยมมาจนถึงทุกวันนี้

การศึกษาเครื่องดนตรี “ขิม” ที่เป็นลักษณะเฉพาะของช่างทำเครื่องดนตรีไทยถือเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะช่างที่ผลิตขิมคือ นายวินิจ ใช้จำพวกไม้สักทองที่แสดงลายวงปีของไม้อย่างชัดเจนที่เหมือนกันหรือต่อกันมาทำขิม และใช้ไม้ยาง ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง มีความคงทน มาผลิตขิม สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือขิมทุกตัวที่ผลิตออกมามีการวางแนวข้อซึ่งต่างจากช่างทำเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ขิมที่นายวินิจผลิตมีทั้งขิม 7 หย่อง 9 หย่อง 3 สายและ 4 สาย นอกจากนั้นนายวินิจได้คิดค้นประดิษฐ์ขิมสายที่ใช้เพื่อทดกำลังในการปรับแต่งเสียงขิม ฯลฯ ขณะที่จุดด้อยของผู้ผลิตคนอื่นๆ คือ จะใช้ไม้ที่ไม่มีลวดลายและเคลือบสีไม้ปกติมาทำขิม ขึ้นอยู่กับว่าผู้ซื้อจะสั่งทำและต้องการแบบไหน การตลาดในปัจจุบัน ขิมที่ผลิตโดยช่างวินิจ มียอดขายค่อนข้างสูง เนื่องจากผู้ซื้อนิยมขิมที่เป็นลายไม้และเสียงของขิม มีเสียงของขิมให้เลือกหลายแบบขึ้นอยู่กับไม้ที่ใช้ทำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยในหัวข้อการศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิม กรณีศึกษา นายวินิจ พุกสวัสดิ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของขิม
- 2) ศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิมของนายวินิจ พุกสวัสดิ์
- 3) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมาตรฐานของนายวินิจ พุกสวัสดิ์

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2553

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิม กรณีศึกษานายวินิจ พุกสวัสดิ์ ผู้วิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร สิ่งพิมพ์ ตำราที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมการปฏิบัติงานจริงทั้งหมด จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นขั้นตอน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) โดยกำหนดแนวทางการศึกษาออกเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) แหล่งข้อมูลที่ศึกษา
- 2) วิธีการที่ใช้ในการวิจัย
- 3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การตรวจสอบข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) การนำเสนอข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่างๆ ดังนี้

- สำนักหอสมุดกลาง หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
- ห้องสมุด สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในส่วนของวิธีการผลิต จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์นายวินิจ พุกสวัสดิ์ (เจ้าของโรงงาน) และนายรุ่ง เอี่ยมสะอาด (ช่างทำเครื่องดนตรี) ณ บ้านดนตรีไทย (โรงงาน) เลขที่ 478/1 หมู่ 10 ซอยเพชรเกษม 67 แยก 5 (ชุมชนเทพพิทักษ์) ถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตบางแค กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10160

2) วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

2.1) การสัมภาษณ์ (Interview)

นอกจากการศึกษาทางเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ชีวิตประวัติและผลงานของนายวินิจ พุกสวัสดิ์ และบุคคลในแวดล้อนั้น

2.2) การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) คือ สังเกตและร่วมทำในส่วนของขั้นตอนการผลิต เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่สามารถทำได้และจดบันทึกข้อมูลเพื่อสร้างความสนิทสนมกับผู้ถูกสังเกต

2.3) การบันทึกภาพนิ่ง

ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายรูปในการบันทึกข้อมูล โดยถ่ายภาพนิ่งของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตขิม

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ต่างๆ เช่น กล้องถ่ายรูป แบบสัมภาษณ์ สมุดจดบันทึก ฯลฯ เพื่อเก็บข้อมูลและทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ขิม และสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวิตประวัติและผลงานของนายวินิจ พุกสวัสดิ์

4) การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการตรวจสอบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามมาจัดกระทำให้เป็นระเบียบ ดังนี้

- 4.1) ตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลในส่วนของภาคสนาม บุคคลผู้ให้ข้อมูล เอกสารและงานวิจัย
- 4.2) จำแนกเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลในแต่ละด้าน
- 4.3) สรุปเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากเอกสาร บุคคลผู้ให้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก และทำการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน

6) การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา โดยจัดทำหัวข้อในการนำเสนอ ดังนี้

- 6.1) ศึกษาประวัติและความเป็นมาของขิม
- 6.2) ศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิมของนายวินิจ พุกสวัสดิ์
- 6.3) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตที่เป็นมาตรฐานของนายวินิจ พุกสวัสดิ์
- 6.4) สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปว่า 1) “ขิม” มีต้นกำเนิดมาจากประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียง หรือที่เรียกว่า “อาณาจักรเปอร์เซีย” โดยเริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพ่อค้าชาวจีนนำมาบรรเลงเล่นกันในยามว่างหรือหลังจากที่ทำการค้าขายเสร็จและเริ่มมีบทบาทในวงการดนตรีไทยสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเริ่มมีนักดนตรีไทยนำขิมมาบรรเลงเพลงไทย มีการปรับระบบเสียงและวิธีการบรรเลงให้เข้ากับเพลงไทย และขิมได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ ตั้งแต่รูปร่าง ขนาด วัสดุที่ใช้ในการผลิตตลอดจนวิธีการบรรเลงที่ต้องปรับปรุงให้เข้ากับขิมชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายหลายชนิด เช่น ขิม 7 หย่อง ขิม 9

ห้อยง ชิม 11 ห้อยง ชิมแผ่นและชิมเหล็ก 2) วิธีการผลิตชิมต้องใช้ความชำนาญอย่างสูง โดยการผลิตชิมมีการปรับเปลี่ยน ห้อยงชิม ซึ่งแต่เดิมเป็นชิมโป๊ยเซียนมี 8 ห้อยง แต่ในปัจจุบันทางโรงงานผลิตเป็น 7 ห้อยง ให้มีลักษณะเหมือนชิมโป๊ยเซียน จึงมีการเปลี่ยนหลักยึดสายชิมคือ เดิมเป็นหลักหัวสี่เหลี่ยม ใช้วิธีการหล่อ แต่ในปัจจุบันเครื่องกลึงไม่สามารถจับเหล็กสี่เหลี่ยมได้นัด การกลึงจึงไม่สะดวก นายวินิจ พุกสวัสดิ์ จึงคิดค้นหาวิธีผลิตหลักชิมได้รวดเร็วขึ้น ประหยัดทั้งวัสดุและแรงงาน จึงค้นพบว่าวัสดุที่เหมาะสมที่สุดคือเส้นทองเหลืองแบบหกเหลี่ยม โดยเริ่มจากนำเส้นทองเหลืองหกเหลี่ยมไปใส่ในเครื่องกลึงไฟฟ้าตั้งระยะและขนาดหลักตามที่ต้องการ กลึงไล่จากหัวให้เรียงเล็กลงแล้วใช้สว่านเจาะรูสำหรับร้อยสาย 1 รู คือนับจากปลายหลักลงมาประมาณ 1 เซนติเมตร นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา หลักชิมแบบหกเหลี่ยมก็ได้รับความนิยมเรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน การนำหลักชิมหกเหลี่ยมมาใช้ นิยมใช้หลักยึดสายชิมแบบเกลียว ไม่นิยมหลักดอกเพราะถ้าดอกหลักบ่อยๆ หลักจะหวาน กินเนื้อไม้ ทำให้ดอกไม่อยู่และเสียงเพี้ยนไม่ได้ระดับเสียงที่ต้องการ และไม่นิยมนวดลวดลายลงบนฝาชิมเหมือนชิมโป๊ยเซียน ฝาชิมและตัวชิมจะทำเป็นลายไม้เรียบๆ หรือลวดสีปกติเท่านั้น สำหรับการบรรเลงชิมของนายวินิจ พุกสวัสดิ์ ในสมัยก่อนต่อเพลงในสมัยก่อนครูจะไม่ต่อเพลงเป็นตัวโน้ต ต ร ม พ อย่างในปัจจุบัน แต่จะต่อเพลงโดยการใช้นิ้วว่า “นอย” โดยให้หาตัวโน้ตเอาเองในเพลงนั้นๆ นายวินิจ พุกสวัสดิ์ ก็ได้ต่อเพลงอื่นๆ เช่น เพลงแป๊ะ เพลงนางครวญ เพลงเขมรไพรโยค ฯลฯ 3) การวางชื่อภายในตัวชิมเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดรูปแบบของชิม ซึ่งมีทั้งชิมแบบ 3 ชื่อ 4 ชื่อ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเสียงชิมที่ได้แต่ละตัว โดยชิมแต่ละตัวที่ครูแต่ละท่านมาสั่งทำก็มีความชอบไม่เหมือนกัน ภายหลังเมื่อผลิตมากขึ้น ประกอบกับมีผู้ซื้อที่ชื่นชอบชิมหลายแบบ นายวินิจ พุกสวัสดิ์ จึงตั้งชื่อเสียงชิมเหล่านั้นขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการจำหน่าย เช่น เสียงชิมแบบสุวิทย์ บวรวัฒนา เสียงชิมแบบจำนง สงศรีวัฒน์ และเสียงชิมแบบชยุติ วสวนานท์ เป็นต้น

อภิปรายผล

1) ศึกษาประวัติเครื่องดนตรี “ชิม”

ชิม มีต้นกำเนิดมาจากประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เราเรียกว่า “อาณาจักรเปอร์เซีย” ซึ่งในประเทศแถบนี้เรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า “ซันตูร์” (Santoor) ต่อมาจึงแพร่หลายเข้าสู่ทวีปยุโรปและเอเชีย ซึ่งในทวีปยุโรปเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า “ดัลซิเมอร์” (Dulcimer) สำหรับในทวีปเอเชียได้แพร่เข้ามาตามเส้นทางสายไหมโดยพ่อค้าชาวเปอร์เซียโดยเข้ามาทางประเทศจีน ชาวจีนเรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า “หยางฉิน” (Yang Ch'in) ชิม เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพ่อค้าชาวจีนนำมาบรรเลงเล่นกันในยามว่างหรือหลังจากที่ทำการค้าขายเสร็จ แต่ชิมเริ่มมีบทบาทในวงการดนตรีไทยเมื่อสมัยรัชกาลที่ 6 โดยเริ่มมีนักดนตรีไทยนำชิมมาบรรเลงเพลงไทย โดยมีการปรับระบบเสียงและวิธีการบรรเลงให้เข้ากับเพลงไทย และชิมได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อยๆ ตั้งแต่รูปร่าง ขนาด วัสดุที่ใช้ในการผลิต ตลอดจนวิธีการบรรเลงที่ต้องปรับปรุงให้เข้ากับชิมชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายหลายชนิด เช่น ชิม 7 ห้อยง ชิม 9 ห้อยง ชิม 11 ห้อยง ชิมแผ่นและชิมเหล็ก เป็นต้น การผลิตเครื่องดนตรี “ชิม” ในอดีตมีความแตกต่างกับในสมัยปัจจุบัน คือ สมัยก่อนช่างส่วนมากที่ผลิตมักไม่มีความรู้ในเรื่องของเครื่องดนตรีหรือช่างบางคนไม่เป็นเครื่องดนตรีเลยก็มี ดังนั้นเครื่องดนตรีที่ผลิตออกมามักจะไม่มีคุณภาพ ประกอบกับการหาวัตถุดิบหรือไม้ ระยะเวลาในการผลิต ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องของเสียง และต้องอาศัยประสบการณ์ ความอดทนเป็นอย่างมาก ในอดีตนายวินิจ พุกสวัสดิ์ เป็นช่างทำเครื่องดนตรีคนหนึ่งที่สามารคิดค้นการผลิตเครื่องดนตรี “ชิม” ที่ทำการผลิตออกมาแล้วเครื่องดนตรีมีคุณภาพ เสียงไพเราะ ด้วยวิธีการวางระบบชื่อภายในตัวชิม ซึ่งจะทำให้เสียงชิมที่ออกมามีเสียงกังวาน เสียงไม่อับ และใช้ไม้ที่มีคุณภาพ เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ฯลฯ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นความคิดของนายวินิจ พุกสวัสดิ์ เป็นผู้ริเริ่มขึ้นคนแรกจนมาถึงปัจจุบันชิมที่ผลิตก็ยังมีคุณภาพเหมือนเดิม และต่อมาก็มีช่างทำเครื่องดนตรีหลายคนได้เห็นแนวทางการทำเครื่องดนตรีจึงนำมาทำบ้างและแพร่หลาย ในโรงงานผลิตเครื่องดนตรีแต่ละแห่งก็ขายในราคาที่ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับผู้ผลิตจะกำหนดราคาเอง ซึ่งในปัจจุบันก็มีโรงงานเกิดขึ้นมากมาย ทำให้มีคู่แข่งทางการค้าขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของผู้ขายว่าจะดึงดูดลูกค้าได้อย่างไร

ขิมให้ได้แต่ละเสียงจึงใช้เวลาร่วมปีกกว่าจะคิดค้นได้ อย่างเช่น เสียงขิมแบบสุวิทย์ บวรวัฒนา เสียงขิมแบบจำนง ส่งศรีวัฒน์ ซึ่งเสียงแบบขลุ่ยดี วสวนานท์ เป็นสูตรใหม่ที่ขยายให้หน้าของขิมกว้างขึ้นกว่าเดิม การวางชื่อภายในตัวขิมถ้าเป็นเสียงแบบสุวิทย์ บวรวัฒนา ชื่อภายในตัวขิมจะมี 5 อัน และถ้าเป็นเสียงขิมแบบจำนง ส่งศรีวัฒน์ ชื่อภายในตัวขิมจะมี 3 อัน จะเห็นได้ว่าขิมแต่ละตัวชื่อไม่เท่ากัน แล้วแต่จะชอบเสียงที่ท้อออกมา สูตรทำขิมเหล่านี้จึงเกิดขึ้นมาจากเสียงแต่ละแบบที่นายวินิจทดลองทำขิม ในปัจจุบันเวลาลูกค้าสั่งขิมกับนายวินิจจึงบอกด้วยว่าจะเอาเสียงของขิมแบบใด จากการทำมีประสบการณ์ในการทำขิมหลายแบบ จึงทำให้เกิดเสียงขิมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใครและขายได้ และสัญลักษณ์ที่ใช้บนตัวขิมจะใช้คำว่า “เสียงทิพย์” สำหรับส่วนประกอบถัดมาคือ สายที่ใช้ขึงบนตัวขิมต้องเป็นสายทองเหลืองเท่านั้นเพราะมีความยืดหยุ่นดี

ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงขิม กรณีศึกษานายวินิจ พุกสวัสดิ์ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรศึกษาวิธีการสร้างเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง ให้ดีขึ้น และเก็บบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
- 2) ควรให้สถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ เปิดวิชาสอนการซ่อมแซมเครื่องดนตรีพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ที่จะซ่อมแซมเครื่องดนตรีของตนเองทั้งก่อนและหลังบรรเลงในยามคับขัน จะได้ทราบถึงขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดความเสียหาย

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ศรีแมนม่วง. (2538). **กระบวนการผลิตและการจำหน่ายขิม กรณีศึกษา : คุณวินิจ พุกสวัสดิ์**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีไทย ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ครูสภา. (2506). **ไคเก็ก**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของครูสภา.
- จันทน์ พึ่งเดือนและจันทรา อนุสรณ์วัฒนกุล. (2544). “เสวนาประกอบการสาธิตเรื่องขิมกับดนตรีไทย.” **จุลสารไทยคดีศึกษา**.
- ชนก สาคกริก. (2548). “การประดิษฐ์ “ขิมหลอด”.” **วารสารราชบัณฑิตยสถาน** 30, 3 (กรกฎาคม – กันยายน)
- นกตล ทิพย์รัตน์. (2544). “บทบาทหน้าที่ของขิมในดนตรีไทย.” **ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 32 วันที่ 18 – 21 มกราคม 2544**. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เปี้ยทิพย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2543). **กรรมวิธีการประดิษฐ์ขิม 9 หย่อง**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์.(2552). รองศาสตราจารย์. **สัมภาษณ์**, 28 ตุลาคม 2552 และ 19 พฤศจิกายน 2552.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2524). **สยามสังคีต**. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม.
- ภัทร์ธีรา เทียนขาว. (2554). **กรรมวิธีการสร้างขิม 7 หย่อง: กรณีศึกษานายวินิจ พุกสวัสดิ์**. ดุริยนิพนธ์หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูมิภัทร แจ่มจรัส. (2535). **กระบวนการสร้างขิม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑา กิมทอง. (2549). **ขิม เอกสารการสอนรายวิชาปฏิบัติเครื่องสายไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มนตรี ตรีโมท. (2507). **ขิม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- _____ . (2520). **ประวัติหลวงไพเราะเสียงซอ (อุน ดุริยะชีวิน)**. พิมพ์แจกเป็นบรรณาการ เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงไพเราะเสียงซอ (อุน ดุริยะชีวิน) ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันเสาร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2520.
- วินิจ พุกสวัสดิ์.(2552). **สัมภาษณ์**, 18 ตุลาคม 2552 และ 1 พฤศจิกายน 2552.

เอกสารอ้างอิง

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่ง เอี่ยมสะอาด. (2552). **สัมภาษณ์**, 27 กุมภาพันธ์ 2552 และ 1 มีนาคม 2552 ไร่นาน
- สมชาย เอี่ยมบางยูง. (2545). **กระบวนการถ่ายทอดchimของชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)**.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัญชัย กลิ่นถ่อศิลป์. (2547). **chim : กระบวนการผลิตและการบรรเลง**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- อรุณรังษี. (2544). **อิหร่านอู่แห่งอารยธรรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วัฒนธรรมเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอิสลาม แห่งอิหร่าน
ประจำกรุงเทพฯ.
- ไอยดา อิมคุ้ม. (2544). **การผลิตchim กรณีศึกษาช่างจ้อน ไทรวิมาน**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีไทยภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Website.

www.thaikids.com

www.thaigoodview.com

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้ง เพื่อค้นหาแนวทาง
 สร้างความพึงพอใจในการใช้งานของธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

The Analysis of User' Feedback on Using Mobile Banking Application in Order to
 Search for Satisfaction of Using Kasikorn Bank and Siam Commercial Bank Services

ปัทสนา ถนอมทรัพย์¹

ภัทรภร สังขปริษา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยของผู้ใช้งานในการเลือกใช้แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และ แอปพลิเคชัน SCB Easy และศึกษาการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้งานทั้งสองแอปพลิเคชัน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันของทั้ง 2 ธนาคาร จำนวน 12 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus รู้จักและติดตั้งแอปพลิเคชันโดยพนักงานสาขาของธนาคาร เหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้ คือความสะดวก มีระยะเวลาการใช้งานแอปพลิเคชันเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี และระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันประมาณ 10 ครั้งต่อเดือน ส่วนผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน SCB Easy โดยรู้จักจากเว็บไซต์ของธนาคารและทำการติดตั้งแอปพลิเคชันด้วยตนเอง เหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้ คือความสะดวก มีระยะเวลาการใช้งานแอปพลิเคชันเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี มีความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน คือ ความปลอดภัย และมีระยะเวลาเฉลี่ยการเข้าใช้งานแอปพลิเคชันประมาณ 5 ครั้งต่อเดือน ด้านการเปรียบเทียบความพียงพอใจนั้นพบว่า ผู้ใช้งานพบว่าแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus มีจุดเด่น คือ ใช้งานสะดวก แต่มีจุดด้อย คือ ความปลอดภัย ส่วนแอปพลิเคชัน SCB Easy มีจุดเด่น คือ ความปลอดภัย แต่มีจุดด้อย คือ รูปแบบแอปพลิเคชันใช้งานยาก ซับซ้อน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ใช้งานชื่นชอบแอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus มากกว่า เพราะใช้ง่าย สะดวก และมีรูปแบบสวยงาม

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบ, ความพึงพอใจ, แอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้ง, ธนาคารกสิกรไทย, ธนาคารไทยพาณิชย์

Abstract

This study was qualitative research. The objectives of the research were to study factors affecting users' decision in choosing "K-Mobile Banking Plus" and "SCB Easy" and to compare the users' satisfaction towards such applications. The data was collected from In-Depth Interview with 12 application users (who use the applications of 2 banks) and data was analyzed in descriptive statistics. The results of study found that user knew the "K-Mobile Banking Plus" from bank officers. The reason to use the application is convenience. The average usage time is less than 5 years, and the frequency of application use is 10 times per month. Users know "SCB Easy" from Bank's website and installed the application by themselves. The reason to use the application is convenience. The average usage time is less than 5 years. Their satisfaction from the application is security, and the frequency of application use is 5 times per month. In terms of users' satisfaction, the features of the "K-Mobile Banking Plus" are easy to use, but the negative feature is security. The feature of "SCB Easy" is security, but the negative features are not easy to use, complicated. Mostly, users like the "K-Mobile Banking Plus" because it is easy to use, convenient, and beautiful appearances.

Keywords: Comparison, Satisfaction, Mobile banking application, Kasikorn Bank, Siam Commercial Bank

¹ คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารกลยุทธ์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทนำ

ในอดีตถ้าพูดถึงการทำธุรกรรมทางการเงินคนส่วนใหญ่ทั่วไปคงนึกถึงการเดินทางไปสาขาของธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นการฝาก ถอน โอน หรือ จ่ายเงิน แต่พอเข้าสู่ยุคถัดมาในช่วงปี พ.ศ. 2526 การทำธุรกรรมทางการเงินสามารถทำผ่านตู้เอทีเอ็ม (ATM) (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2553) ซึ่งหมายถึงบริการ การถอนเงินสด การโอนเงินระหว่างธนาคาร และการชำระใบเสร็จต่างๆ นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการเคาน์เตอร์เซอร์วิสต่างๆ ที่สามารถรับชำระค่าบริการ ทั้งค่าสาธารณูปโภค หรือการชำระ ค่าผ่อนรถ ค่าผ่อนบ้าน และค่าบริการเครดิตต่างๆ ที่เพิ่มความสะดวกมากขึ้นในการทำธุรกรรมทางการเงินต่างๆ โดยที่ไม่ต้องทำรายการผ่านทางสาขาของธนาคารอีกต่อไป

ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปเทคโนโลยีต่างๆ ก้าวล้ำทันสมัยมากขึ้น โทรศัพท์มือถือสามารถทำผ่านโปรแกรมที่ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับใช้งาน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าแอปพลิเคชัน (Application) ไม่ว่าจะเป็นการดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกมส์ หรือ บริการแชทคุยกันผ่านมือถือ จึงทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าโทรศัพท์มือถือเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนในปัจจุบัน ซึ่งเพราะเหตุนี้เองในช่วงปี พ.ศ. 2543 ธนาคารต่างๆ ได้เห็นช่องทางในการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ลูกค้า โดยการนำเทคโนโลยีบริการ การทำธุรกรรมผ่านโทรศัพท์มือถือภายใต้ระบบของการส่งข้อความสั้น (SMS) แต่เปิดให้บริการเฉพาะสอบถามยอดเงิน และการโอนเงินระหว่างบัญชีของผู้ใช้งานเท่านั้น เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องขึ้น จึงทำให้เกิดแนวคิดในการทำแอปพลิเคชันของธนาคารที่สามารถใช้งานผ่านสมาร์ตโฟน หรือที่เรียกว่าโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) (rockypoly.blogspot.com, 2554)

ในยุคเริ่มแรกของโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) เป็นยุคของการใช้การส่งข้อความสั้น (SMS) ยังไม่มีระบบความปลอดภัยที่ดีพอ ทางธนาคารจึงเปิดให้ใช้งานในส่วนของการตรวจสอบยอดเงิน การเติมเงิน และ การจ่ายใบเสร็จต่างๆ เท่านั้น เพราะทางธนาคารพิจารณาแล้วว่าบริการเหล่านี้มีความเสี่ยงไม่สูงมากนัก อย่างไรก็ตามบริการการส่งข้อความสั้น (SMS) นี้กลับไม่เป็นที่แพร่หลายและได้รับความนิยมมากนัก ทางธนาคารจึงมีการต่อยอดและพัฒนาการบริการ จนเข้าสู่ยุคของการใช้งานโทรศัพท์ซิมทูลคิท (SIM Toolkit) ซึ่งเป็นยุคถัดมาของโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) การใช้งานนี้มีความทันสมัยมากขึ้นโดยเป็นการร่วมมือกันระหว่างค่ายโทรศัพท์มือถือกับธนาคาร โดยมีการนำบริการต่างๆ บรรจุลงในซิมการ์ด (SIMCARD) ของเครือข่ายโทรศัพท์ที่มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง บริการนี้เรียกกันว่าเอทีเอ็มซิม (ATM SIM) โดยในช่วงนี้เองเริ่มมีจำนวนผู้ใช้งาน Internet Banking On Mobile เพิ่มขึ้น แต่โทรศัพท์มือถือที่ใช้งานกันอยู่ในยุคนั้นความเร็วอินเทอร์เน็ตก็ยังไม่มีความปลอดภัย จึงทำให้การใช้งาน Internet Banking มีข้อจำกัดมาก (“ความปลอดภัยในการใช้ Mobile Banking”, ม.ป.ป.)

จากการค้นคว้าข้อมูลจาก Zocial Inc. (2557) ซึ่งเป็นสถาบันผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลบนโลกออนไลน์ พบว่า ช่องทางการทำธุรกรรมทางออนไลน์หรือแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งในประเทศไทยที่มีผู้ใช้งานมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ธนาคารกรุงศรีไทยคิดเป็นร้อยละ 36 และ ธนาคารไทยพาณิชย์คิดเป็นร้อยละ 32 เนื่องจากผู้ใช้งานมีวัตถุประสงค์การใช้งานในแต่ละธนาคารแตกต่างกัน

แอปพลิเคชัน (Application) K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกรุงศรีไทย ได้ถูกพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เป็นการให้บริการทางการเงินที่มีการใช้งานได้ตามที่ต้องการ โดยทางธนาคารกรุงศรีไทยได้ทำการวิจัยและออกแบบพัฒนาแอปพลิเคชันให้มีรูปแบบการใช้งานที่ดูทันสมัย ใช้งานง่าย มีบริการการทำธุรกรรมทางการเงินบนโทรศัพท์มือถือ ที่สามารถทำธุรกรรมทั้งตรวจสอบยอด โอนเงิน เติมเงิน และจ่ายบิลได้ง่าย ปลอดภัย ด้วยเทคโนโลยีความปลอดภัยมาตรฐานระดับโลก นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการบริการแบบ One Stop Service เป็นการบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นการนำบริการที่เกี่ยวข้องกันทั้งหมดมาไว้ในจุดบริการเดียวกัน เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้บริการให้กับลูกค้า (ข้อมูลแอปพลิเคชันของธนาคารกรุงศรีไทย ,2556)

แอปพลิเคชัน (Application) SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ได้เปิดบริการการทำธุรกรรมผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Banking) ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 มีจุดเด่นในการให้บริการ คือ ไม่ต้องเปลี่ยนเบอร์ ไม่ต้องเปลี่ยนซิมการ์ด ใช้งานได้กับทุกเครือข่าย เพียงแต่โทรศัพท์มือถือต้องสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ เป็นรูปแบบบริการธนาคารออนไลน์สำหรับลูกค้าที่ใช้งานบนโทรศัพท์สมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตที่สะดวกและง่ายกับการตรวจสอบยอดเงิน

การเชื่อมโยงทุกบัญชีของลูกค้ากับธนาคารไทยพาณิชย์ไว้ในทีเดียว การโอนเงินหลากหลายประเภทตลอด 24 ชั่วโมง (ข้อมูลแอปพลิเคชันของธนาคารไทยพาณิชย์, 2555)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแอปพลิเคชัน (Application) ของทั้ง 2 ธนาคารมีความแตกต่างกัน โดยขอเปรียบเทียบจุดเด่นแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกสิกรไทย และ SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์ เช่น K-Mobile Banking Plus สามารถตกแต่งแอปพลิเคชันให้สวยงามได้ดั่งใจ, จ่ายบิลทันใจด้วยการสแกนบาร์โค้ด และ SCB Easy มีความสามารถในการทำธุรกรรมเสมือนใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์, มีความปลอดภัยสูงเทียบเท่ากับ SCB Easy Net

ซึ่งจากข้อมูลของจำนวนผู้ใช้บริการโมบายแบงกิ้ง ที่เลือกใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) ของธนาคารกสิกรไทย และ ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็น 2 อันดับแรก มีความต้องการและความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องการทำการศึกษาดูถึงการเปรียบเทียบความพึงพอใจของแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งของทั้ง 2 ธนาคาร เพื่อให้ทราบปัจจัยในการเลือกใช้จากผู้ใช้งาน อันจะเป็นประโยชน์ในการเลือกใช้ได้ตรงกับความต้องการ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลที่ดีที่สุดต่อธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

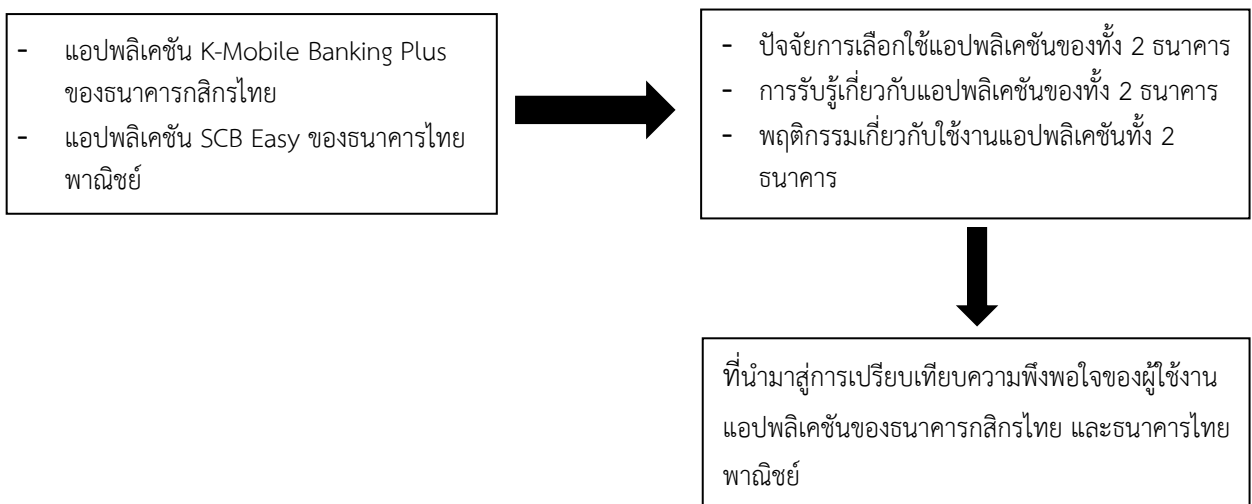
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกใช้แอปพลิเคชันของผู้ใช้งาน K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกสิกรไทย
2. เพื่อค้นหาค่าปัจจัยในการเลือกใช้แอปพลิเคชันของผู้ใช้งาน SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกสิกรไทย และแอปพลิเคชัน SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์

ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจใช้งานโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) ได้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และ แอปพลิเคชัน SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์ อันจะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกใช้งานได้ตรงกับความต้องการ
2. เพื่อได้ทราบถึงการเปรียบเทียบทั้งข้อดี และ ข้อเสีย ของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และ แอปพลิเคชัน SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์ และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตแอปพลิเคชัน นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาาระบบให้ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานและ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดีที่สุดต่อธนาคารกสิกรไทย และ ธนาคารไทยพาณิชย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยในการเลือกใช้งาน, การรับรู้, พฤติกรรมของผู้ใช้งาน และความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกสิกรไทย และ แอปพลิเคชัน SCB Easy ของธนาคารไทยพาณิชย์ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน โดยมีเหตุผล คือ เป็นจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนไม่มากหรือน้อยเกินไป สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีการใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งของทั้ง 2 ธนาคารนี้เท่านั้น ซึ่งมีระยะเวลาการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 ถึง เดือนธันวาคม 2558

กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และ กลุ่มผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน SCB Easy ที่อยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มแบบการเลือกแบบบอกต่อ โดยเหตุผลที่เลือกการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีนี้ เพราะผู้ทำวิจัยรู้จักผู้ใช้งานทั้ง 2 แอปพลิเคชันนี้ เป็นวิธีการที่สัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งและผู้วิจัยรู้จัก และผู้ให้สัมภาษณ์ได้ทำการแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์คนต่อไปที่ใช้บริการแอปพลิเคชันของทั้ง 2 ธนาคาร และนำเสนอข้อมูลการวิจัยแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1: ผลการวิจัย การเลือกใช้แอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งของธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

K-Mobile Banking	SCB Easy
1. ปัจจัยที่ทำให้ผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน - เพราะ ความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา สามารถทำได้หลายบริการในแอปพลิเคชันเดียว และมีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในชื่อเสียงของธนาคาร	1. ปัจจัยที่ทำให้ผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน - เพราะ ความสะดวกในการทำธุรกรรมทางการเงิน และเชื่อมั่นในชื่อเสียงของธนาคารที่มีความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐานและความปลอดภัย
2. การรับรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชัน - โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้งานรู้จักแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus โดยได้รับคำแนะนำจากพนักงานสาขาของธนาคารกสิกรไทย ส่วนผู้ที่เป็นลูกค้าเดิมมานาน จะทำการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองผ่านทางเว็บไซต์ของธนาคาร และบางคนได้รับคำแนะนำจากผู้ที่เคยดาวน์โหลดมาใช้แล้ว โดยขั้นตอนการดาวน์โหลดนั้นสามารถทำได้ง่าย แต่ขั้นตอนการติดตั้งค่อนข้างมีความยุ่งยาก แต่มีบางคน que เลือกจะดาวน์โหลดเอง แล้วให้พนักงานสาขาของธนาคารทำการติดตั้งให้	2. การรับรู้เกี่ยวกับแอปพลิเคชัน - โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน SCB Easy รู้จักโดยการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ของธนาคาร เพราะมีบัญชีของธนาคาร สามารถดาวน์โหลด และติดตั้งได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้มีผู้สัมภาษณ์บางคนได้รับคำแนะนำจากคนรู้จักให้ลองใช้ จึงไปธนาคารเพื่อให้พนักงานสาขาของธนาคารเป็นผู้ดาวน์โหลด และติดตั้งให้ รวมถึงแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แอปพลิเคชันด้วย
3. พฤติกรรมของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน - โดยส่วนใหญ่เลือกใช้บริการ ด้านการโอนเงินมากที่สุด เพราะมีรูปแบบใช้งานง่าย รวดเร็ว และมีสลิปหลักฐานการทำธุรกรรมบนที่อัตโนมัติ นอกจากนั้นบริการที่ผู้ใช้งานเลือกใช้น้อยที่สุด คือ บริการการเติมเงิน เพราะ ส่วนมากใช้โทรศัพท์ระบบรายเดือน	3. พฤติกรรมของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน - โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้งานมีการเลือกใช้บริการการสอบถามยอดเงินมากที่สุด เพราะ ความสะดวก และมีข้อมูลรายละเอียดแสดงชัดเจน นอกจากนั้นบริการที่ผู้ใช้งานไม่เคยเลือกใช้ คือ บริการการจ่ายบิล

ตารางที่ 2: ผลการวิจัย การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งของ
ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

K-Mobile Banking Plus	SCB Easy
1. ความแตกต่างของแอปพลิเคชัน - ใช้งานได้ง่าย มีรูปแบบแอปพลิเคชันที่สวยงาม ทันสมัย	1. ความแตกต่างของแอปพลิเคชัน - มีความปลอดภัยที่ดี
2. จุดเด่นหรือข้อดีของแอปพลิเคชัน - ความสะดวก ใช้งานได้ง่าย มีรูปแบบแอปพลิเคชันที่สวยงาม	2. จุดเด่นหรือข้อดีของแอปพลิเคชัน - มีความปลอดภัยสูง และสามารถใช้บริการโอนเงินทั้งสัญญาณของโทรศัพท์ และสัญญาณ Wifi
3. จุดด้อยหรือข้อเสียของแอปพลิเคชัน - มีความปลอดภัยน้อย เพราะ มีข่าวการโดน Hack ข้อมูลบ่อยครั้ง และไม่สามารถใช้บริการโอนเงินผ่านสัญญาณ Wifi ได้	3. จุดด้อยหรือข้อเสียของแอปพลิเคชัน - ระบบการทำงานช้า บางครั้งระบบค้าง และมีรูปแบบการใช้งานที่ซับซ้อน
4. การเปรียบเทียบความชื่นชอบในการใช้บริการ - โดยส่วนใหญ่ผู้ใช้งาน มีความชื่นชอบแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus มากกว่า เพราะ ใช้งานสะดวก ประหยัดเวลา ใช้งานได้ง่าย และมีรูปแบบแอปพลิเคชันที่สวยงาม ทันสมัย	
5. ข้อปรับปรุงหลังการใช้งานแอปพลิเคชัน - ควรปรับปรุงให้สามารถทำธุรกรรมการโอนเงิน ผ่านสัญญาณ Wifi ได้ และปรับปรุงระบบบริการการจ่ายบิลให้ครอบคลุม และมีความเสถียรมากกว่านี้	5. ข้อปรับปรุงหลังการใช้งาน - ควรปรับปรุงระบบให้มีความเสถียร และลดความยุ่งยากในการใช้งาน
6. ความต้องการเพิ่มเติมด้านการบริการ และการใช้งานแอปพลิเคชัน - มีความต้องการเพิ่มเติมด้านการบริการสิทธิพิเศษต่างๆ ให้มากขึ้น และต้องการให้มีการงดค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมการโอนต่างธนาคาร สามารถทำรายการสั่ง จอง ช้อ และชำระบัตรโดยสารเครื่องบิน และมีช่องทางการบริจาคเงินให้กับมูลนิธิต่างๆ ผ่านแอปพลิเคชัน	

สรุปและอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาวิจัยที่ทำให้ผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ของธนาคารกสิกรไทย

จากการศึกษา ผู้ใช้งานมีการรับรู้ข้อมูลและรู้จักแอปพลิเคชันจากพนักงานสาขาธนาคาร อาจเป็นเพราะธนาคารกสิกรไทยเน้นการเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับลูกค้าจากพนักงานสาขาของธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล มณีเหล็ก (2554) ที่ว่าพนักงานเป็นผู้แนะนำให้รู้จักกับแอปพลิเคชัน

เหตุผลในการตัดสินใจเลือกใช้แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus เพราะความสะดวก ทำให้ประหยัดเวลา ไม่ต้องเดินทางไปธนาคาร และยังทำรายการได้หลายบริการในแอปพลิเคชันเดียว ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Kreyer Pousttchi and Turowski (2002 อ้างโดย วิไลธรรม์ เจริญพงษ์พร, 2554) กล่าวว่าโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) เป็นบริการการทำธุรกรรมทางการเงินบนโทรศัพท์มือถือ ที่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคารได้อย่างสะดวกสบาย ไม่ต้องเดินทางมาทำธุรกรรมทางการเงินที่สาขาของธนาคาร

ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของธนาคารกสิกรไทย โดยส่วนรวมบอกว่าธนาคารมีความน่าเชื่อถือ เป็นธนาคารชั้นนำของไทย, มีความปลอดภัย, เชื่อมั่นในชื่อเสียงของธนาคาร และไว้วางใจเลือกใช้บริการกับธนาคารกสิกรไทยมายาวนาน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้ใช้งานเลือกใช้แอปพลิเคชัน SCB Easy ของ ธนาคารไทยพาณิชย์

จากการศึกษา ผู้ใช้งานรู้จักแอปพลิเคชันจากเว็บไซต์ของธนาคาร อาจเป็นเพราะธนาคารไทยพาณิชย์ใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารทางออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ มากกว่าการใช้การสื่อสารแบบออฟไลน์

เหตุผลในการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน SCB Easy ส่วนใหญ่ผู้ใช้งานเลือกใช้ เพราะ ความสะดวกในการทำธุรกรรมทางการเงิน และพึงพอใจด้านความปลอดภัยของทางธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ แสนภักดี (2553) ที่ว่า เหตุผลและประโยชน์ คือ ความสะดวก ใช้งานง่าย ใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา มั่นใจด้านความปลอดภัย

ความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของธนาคารไทยพาณิชย์ โดยส่วนรวมบอกว่าธนาคารดูมีความน่าเชื่อถือ, มีมาตรฐาน, มีความปลอดภัย, มีความมั่นใจในการบริการที่รวดเร็วของธนาคาร และเชื่อมั่นในชื่อเสียงที่เป็นธนาคารแห่งแรกของประเทศไทย

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันของธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

จากการศึกษา ผู้ใช้งานโดยส่วนใหญ่บอกว่า แอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus ใช้งานได้ง่ายกว่า ส่วนแอปพลิเคชันของ SCB Easy จากการศึกษพบว่า แอปพลิเคชันมีความปลอดภัยมากกว่า นอกจากนั้นบางคนได้บอกความแตกต่างของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ว่ามีรูปแบบแอปพลิเคชันที่น่าใช้งาน สวยงาม ดูทันสมัย และสามารถตกแต่งภาพพื้นหลังได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ ธนาคารกสิกรไทย (2556) ที่ว่า จุดเด่นของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus เป็นบริการธุรกรรมทางการเงินที่ใช้งานได้ง่าย ในสไตล์ที่เป็นคุณ สามารถตกแต่งแอปพลิเคชันภาพพื้นหลังได้ด้วยตนเอง จากผลการวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งทั้ง 2 ธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2000 อ้างโดย ธมมวรรณ กัญญาหัตถ์, 2554) ที่ว่า เจ้าของบริการควรทำการประเมินคุณค่าทั้งหมดที่ลูกค้าได้รับ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่ง และนำมาพัฒนาเพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้าต่อไป

ส่วนจุดเด่นหรือข้อดีของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และแอปพลิเคชัน SCB Easy จากการศึกษพบว่า แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus มีจุดเด่นหรือข้อดี คือ ความสะดวก ใช้งานง่าย และมีรูปแบบแอปพลิเคชันที่สวยงาม ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ ธนาคารกสิกรไทย ที่ว่า จุดเด่นของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus เป็นบริการการทำธุรกรรมทางการเงินที่ทำได้ง่าย สามารถตกแต่งแอปพลิเคชันด้วยการตกแต่งภาพพื้นหลังได้ด้วยตนเอง โอนเงินสะดวก ไม่ต้องจำเลขที่บัญชีด้วยการโอนผ่านเบอร์โทรศัพท์มือถือ ปลอดภัยและมั่นใจกับความปลอดภัยมาตรฐาน และมีบริการ e-slip เป็นหลักฐานในการทำธุรกรรม ส่วนจุดเด่นหรือข้อดีของแอปพลิเคชัน SCB Easy คือ ความปลอดภัย เช่น มีระบบความปลอดภัยหลายขั้นตอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลของ ธนาคารไทยพาณิชย์ (2555) ที่ว่า จุดเด่นของแอปพลิเคชัน SCB Easy คือ ความสะดวก และง่าย ด้วยความสามารถในการทำธุรกรรมเสมือนเข้าใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ เพราะผู้ใช้งานบอกว่าแอปพลิเคชันของ SCB Easy ใช้งานยาก มีความซับซ้อนเกินไป

ส่วนจุดด้อยหรือข้อเสียของแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และแอปพลิเคชัน SCB Easy จากการศึกษพบว่า แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus คือ ความกังวลด้านความปลอดภัย เพราะมีข่าวการโดน Hack บ่อย ซึ่งส่งผลทำให้ผู้ใช้งานไม่มีความมั่นใจในการใช้บริการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลของ ธนาคารกสิกรไทย (2556) ที่ว่า ธนาคารกสิกรไทยได้สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับลูกค้า คือ ระบบป้องกันในขณะการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ มีการป้องกันการถูกเจาะข้อมูลด้วยการเข้ารหัสทันสมัย และระบบป้องกันการเข้าถึง และปกป้องข้อมูลทางการเงินของลูกค้า ส่วนจุดด้อยหรือข้อเสียของแอปพลิเคชัน SCB Easy คือ ระบบทำงานช้า และมีรูปแบบแอปพลิเคชันที่ใช้งานได้ยากซับซ้อนมากเกินไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลของ ธนาคารไทยพาณิชย์ (2555) ที่ว่า จุดเด่นของแอปพลิเคชัน SCB Easy คือ ความสะดวก และง่ายกว่าด้วยความสามารถในการทำธุรกรรมเสมือนเข้าใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมมีบริการเสริมอีกมากมาย

ด้านการเปรียบเทียบความชื่นชอบในการใช้บริการในการใช้บริการแอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus และ SCB Easy ผู้ใช้งานมีความชื่นชอบแอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus มากกว่า ด้วยเหตุผลเพราะมีความสะดวกในการใช้งาน รูปแบบของแอปพลิเคชันสวยงาม ดูทันสมัย และมีบริการบันทึกสลิปอัตโนมัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lotler (2000 อ้างโดย พัชรี สกุศลรัตนศักดิ์ และชงมู วิวัฒน์วิทย์, 2554) ที่ว่า ความพึงพอใจของลูกค้าเกิดจากการทำงานของข้อเสนอ หรือผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการของลูกค้า ลูกค้าก็ย่อมเกิดความพึงพอใจ

ข้อปรับปรุงหลังการใช้งานแอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus และ SCB Easy จากการศึกษาพบว่า แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus ควรทำการปรับปรุงบริการการโอนเงินให้สามารถใช้งานได้ผ่านสัญญาณ Wifi และ ปรับปรุงระบบการจ่ายบิลด้วยบาร์โค้ดให้มีความเสถียร นอกจากนี้มีผู้ใช้งานบางคนได้บอกว่าควรปรับปรุงระบบความปลอดภัยให้มากขึ้น เพราะมีข่าวการโดน Hack ระบบบ่อยครั้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลการสื่อสารของธนาคารกสิกรไทย (2556) ที่ว่า ธนาคารกสิกรไทยได้สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยให้กับลูกค้าด้วยระบบความปลอดภัยในขณะการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์ มีการป้องกันการเจาะข้อมูลด้วยการเข้ารหัสที่ทันสมัย ส่วนข้อปรับปรุงของแอปพลิเคชัน SCB Easy ผู้ใช้งานบอกว่าต้องการให้แอปพลิเคชัน SCB Easy ออกแบบรูปแบบของแอปพลิเคชันให้ใช้งานได้ง่ายขึ้น และ ควรปรับปรุงระบบให้ทำงานได้เสถียรมากกว่านี้ เพราะบางครั้งระบบค้างในระหว่างการใช้งาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลการสื่อสารของธนาคารไทยพาณิชย์ (2555) ที่ว่า แอปพลิเคชัน SCB Easy คือความสะดวก และง่ายกว่าด้วยความสามารถในการทำธุรกรรมเสมือนเข้าใช้งานผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์

ด้านความต้องการเพิ่มเติมด้านการบริการ และการใช้งานแอปพลิเคชันของ K-Mobile Banking Plus และ SCB Easy จากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานต้องการให้แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus มีบริการสิทธิพิเศษต่างๆ เพิ่มเติมสำหรับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกลยุทธ์การตลาดของ ธนาคารกสิกรไทย (2558) ที่ว่าการสร้างกลยุทธ์การตลาดรูปแบบใหม่ของ โมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) คือ การพัฒนานวัตกรรม และยกระดับการให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิต และการสร้างมูลค่าเพิ่มของการใช้บริการ เพื่อสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้าที่ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ส่วนความต้องการเพิ่มเติมด้านการบริการ และการใช้งานแอปพลิเคชันของ SCB Easy คือ ต้องการให้เพิ่มเติมบริการการจองบัตรโดยสาร เครื่องบิน และสามารถชำระเงินผ่านแอปพลิเคชัน และเพิ่มเติมช่องทางการบริการจากเงินให้กับมูลนิธิต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีรนนท์ ศรีหงส์ (2557) ที่ว่า การสร้างคุณค่าและความหมายให้กับ Digital Banking ด้าน Banking/Payment Channel เป็นการพัฒนาการบริการธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ ให้สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ให้สามารถทำธุรกรรมได้ครบวงจรแบบง่าย ใช้ได้จริง และช่วยแก้ปัญหาในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำมาใช้ประโยชน์

ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ควรปรับปรุงส่วนของการบริการแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งให้ผู้ใช้มีแรงจูงใจในการใช้งาน นอกจากนี้ผู้ใช้งานมีความคิดเห็นด้านความปลอดภัยว่าธนาคารควรทำการสร้างความมั่นใจ และหาวิธีป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ ให้กับผู้ใช้ และพัฒนาออกแบบรูปแบบแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่าย สะดวก และมีความสวยงาม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus และ SCB Easy ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น ทำการวิจัยศึกษาการเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่พบจากการใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้งของทั้ง 2 ธนาคาร เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่แตกต่าง และมีประโยชน์มากขึ้นต่อผู้ใช้งานและธนาคาร

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเฉพาะบุคคลในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรภร สังขปรีชา อาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งได้ให้ความรู้ และชี้แนะแนวทางการศึกษาดูงานตรวจสอบข้อบกพร่อง ตลอดจนให้คำปรึกษาขอขอบคุณผู้ใช้งานแอปพลิเคชันโมบายแบงกิ้ง (Mobile Banking) ของธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ ทั้ง 12 คน ที่อนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มาไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- ความปลอดภัยในการใช้ Mobile Banking.** (2558). เข้าถึงเมื่อ 24 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.buddybe.com/index.php?lay=show&ac=article&id=128>.
- ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์. (2554). **ความพึงพอใจของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ตโฟน.** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธีรนนท์ ศรีหงส์. (2557). **Digital Banking อนาคตของโลกการเงินในวันนี้.** เข้าถึงได้จาก www.Forbesthailand.com/article_detail.php?article_id
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทย. (2553). **ยุคของ ATM เริ่มในปี 2526 ATM (Automatic Teller Machine).** เข้าถึงเมื่อ 8 มกราคม 2559.
- พัชรี สกุศลรัตนศักดิ์ และชมภู วัฒนวิทย์. (2554). **ความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าในตลาดสดพระราม 5 จังหวัดนนทบุรี.** วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วิไลรัตน์ เจียรพงษ์พร. (2554). **การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเทคโนโลยีโมบายแบงกิ้ง.** มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ศศิวิมล มณีเหล็ก. (2554). **ทัศนคติและความพึงพอใจในการใช้บริการ K-Mobile Banking Plus ของบุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สามารถ แสนภิบาล. (2553). **ปัจจัยการใช้ธนาคารบนมือถือผ่านเทคโนโลยีโครงข่ายสื่อสาร 3G กรณีศึกษานานาชาติไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน).** การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจาะลึกสถิติธนาคารไทยที่ได้รับ Engagement บนโลกออนไลน์ Social Media มากที่สุด.** (2557). เข้าถึงได้จาก www.it24hrs.com/2014/banking-social-media-engagement/
- แอปพลิเคชัน K-Mobile Banking Plus.** (2556). เข้าถึงได้จาก www.Kasikornbank.com
- แอปพลิเคชัน SCB Easy.** (2555). เข้าถึงได้จาก www.scbeasy.com
- Mobile Banking.** (2554) เข้าถึงเมื่อ 8 มกราคม 2559. เข้าถึงได้จาก rockypoly.blogspot.com

**การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทักษะคิด และการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร**

**Thai Historical Based Media Exposure, Attitudes, and Utilization among
University Students in Bangkok**

จันทิมา ศิริ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาการเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาทั้งด้านทัศนคติ เกี่ยวกับสื่อและเนื้อหาแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และด้านการนำไปใช้ประโยชน์จากสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการใช้ประโยชน์นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับทัศนคติของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิจัยเชิงสำรวจผู้ชมที่ได้รับชมสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ผลด้วยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย $t - test$ และการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน **ผลการวิจัยพบว่า** สื่อที่นักศึกษามีการเลือกเปิดรับมากที่สุด คือ สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ โรงภาพยนตร์ ซีดี / วีซีดี และสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์ (2531) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย พบว่าอิทธิพลการสื่อสารทางการตลาดที่สำคัญของภาพยนตร์ คือ อิทธิพลของสื่อโฆษณา โดยสื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชมภาพยนตร์ของเยาวชนมากที่สุด คือ ภาพยนตร์ตัวอย่างในโรงภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบของภาพยนตร์ด้านเนื้อหาสาระในภาพยนตร์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชมภาพยนตร์มากที่สุด ยังพบว่า ในด้านทัศนคติของเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่สื่อนำเสนอสามารถโน้มน้าวให้รู้สึกรักชาติมากขึ้น รองลงมาคือ ทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่สื่อนำเสนอช่วยสร้างให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และคิดว่าเนื้อหากระตุ้นปลูกจิตสำนึกให้รู้สึกในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยนำเสนอมีความสมจริง ส่วนในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา คิดว่าเป็นแนวทางใช้ในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์รองลงมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกรักและภูมิใจในสถาบันหลักของชาติ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทักษะคิด การนำไปใช้ประโยชน์ นักศึกษา

Abstract

This research study aimed to explore Thai historical based media exposure among university students in Bangkok. Besides, their attitudes towards the media and contents, as well as the utilization were also investigated. Moreover, the correlation of media exposure with their attitudes and utilization, as well as the association of their attitudes to media contents and utilization was identified.

A survey research was conducted in 400 university students who were the viewers of Thai historical based media. Survey questionnaires were used for data collection. Data were analyzed by $t - test$ and multivariate Pearson's coefficient correlation. It was found that the most common type of

media exposure among university students was internet, followed by movie theatre, CD/VCD, and TV, respectively. Our research study was in compliance with the report by Paiboon Kachanetarapan (1988) on Factors affecting decision to see movies among Thai youth, stating that marketing communication, especially the advertising media is the most influential factor for decision of Thai Youth to see movies which included movie preview in movie theatres, followed by TV, newspapers, magazines, radios, posters, billboards, respectively. Importantly, movie contents was the most factor affecting decision to see movies, followed by movies directing techniques, actors/actresses, movie scenes, and movie directors, respectively.

Keywords: Thai historical based media exposure, attitudes, utilization, University students

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยต้องตกอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุอันเกี่ยวเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดของผู้คนแต่ละฝ่ายในสังคม ความไม่ลงรอยกันในด้านทัศนคติในด้านการเมืองหรือแม้แต่ในวิกฤตมหาอุทกภัยครั้งใหญ่ที่มีข่าวสะท้อนให้เห็นว่า สังคมแห่งความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันดังเช่นในอดีตที่เคยเป็นมา นั้นได้สูญหายไปกับกาลเวลา ดังตัวอย่างหนึ่งซึ่งพิสูจน์ประเด็นปัญหาเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี คือ ความเคลื่อนไหวในกระบวนการปกครองของไทยปัจจุบันซึ่งกำลังมุ่งความสนใจไปที่ ‘แผนปรองดองแห่งชาติ’ ที่เชื่อกันว่า จะนำไปสู่การสร้างความสมานฉันท์ ลดความขัดแย้งซึ่งถือเป็นความหวังทางหนึ่งของคนในสังคม อันนับเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดีว่าหลายฝ่ายต่างยอมรับกับการสูญหายไปของความสมานสามัคคีของคนในชาติ

ในฝั่งของแวดวงสื่อสารมวลชน ภายหลังจากที่ปล่อยให้ประวัติศาสตร์เป็นเพียงตำราที่น่าเบื่อ และเทความสนใจไปกับการสร้างสรรค์และผลิตสื่ออะไรที่ตบใจทยตลาคได้ตีมากกว่า ด้วยเหตุผลทางธุรกิจ ก็เริ่มมีสัญญาณเกิดขึ้นบ้าง ทั้งในโลกภาพยนตร์และละครเวที (อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาก็มีการผลิตภาพยนตร์หรือละครที่มุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกรักชาติหรือส่งเสริมความสามัคคีของคนในชาติ เช่น ในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เคยผลักดันให้มีภาพยนตร์ที่มีแนวคิดในการ อย่างเช่น ‘เลือดทหารไทย’ ‘บ้านไร่ของเรา’ ‘สงครามเขตหลัง’ และ ‘บึงกลางคืน’ ปลูกอุดมการณ์นิยมทหารและชาตินิยม เช่น ‘ดูโขงดูหนึ่ง’ : จดหมายข่าวมูลนิธิเล็ก ประไพ วิริยะพันธุ์ ฉ.93 ม.ค.-มี.ค. 2555) ที่มีการผลิตภาพยนตร์และละครแนวอิงประวัติศาสตร์ ด้วยแนวคิดที่ต้องการให้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยหรือเรื่องราวของบรรพชนผู้กล้า ได้เข้าไปมีส่วนในการขัดเกลาหล่อหลอม หรือสร้างแรงจูงใจให้คนไทยกลับมารักสมานสามัคคีกันดังเช่นที่เคยเป็นมา อันจะนำไปสู่สังคมสงบ สันติสุขเหมือนเมื่อกครั้งนั้น

สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่กลุ่มชาวไร่หมู่บ้านตัวอย่างโครงการไทย-อิสราเอล จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 ความตอนหนึ่งว่า

“...ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นปรากฏตลอดว่า ชาติใดเสื่อมสูญย่อยยับอับปางไป ก็เพราะประชาชนชาติขาดสามัคคีธรรม แยกแยกเป็นหมู่คณะ เป็นพรรคเป็นพวก คอยเอาไรต์เอาเปรี๊ยะ ประดูประหารซึ่งกันและกัน บางพรรคบางพวกถึงกับเป็นไส้ศึกให้ศัตรูมาจู่โจม ทำลายชาติของตน ดังนี้ ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนพี่น้องชาวไทยทั้งหลายให้ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษซึ่งได้กอบกู้รักษาบ้านเกิดเมืองนอนของเรามาขึ้นให้จงหนัก แล้วถือเอาความสามัคคี ความยินยอมเสียสละส่วนตัวเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ของประเทศชาติ เป็นคุณธรรมประจำใจอยู่เนืองนิตย์ จึงขอให้ชาวไทยทั้งหลาย จงบำเพ็ญกรณียกิจของตนแต่ละคนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทนและกล้าหาญ แล้วอุทิศความเสียสละส่วนตัว ความเห็นดีเห็นชอบลำบากยากแค้นเป็นพลีบูชาบรรพบุรุษผู้ซึ่งได้ก่อสร้างชาติเป็นมรดกตกทอดมาถึงพวกเราชาวไทยจนบัดนี้...” ทางด้านสื่อสารมวลชน จากเดิมที่มองว่า “ประวัติศาสตร์” เป็นเพียงทำงานที่น่าเบื่อ และให้

นอกจากนี้ ครั้งหนึ่ง สมเด็จพระบรมราชินีนาถฯ ก็ทรงมีพระราชดำริให้สร้าง ภาพยนตร์เรื่อง ‘สุริโยไท’ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้ร่วมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชและพระคุณของบรรพบุรุษ ด้านความกล้าหาญ ความอดทน ความเสียสละ ความสามัคคี และความกตัญญูต่อแผ่นดินที่ทำให้ประเทศไทยดำรงเอกราชถึงปัจจุบัน ซึ่งในครั้งนั้นก็ได้รับการสนับสนุนทุนส่วนหนึ่งจากรัฐบาลในโครงการไทยเข้มแข็งด้วย

ถัดจากนั้น หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ก็ได้ส่งภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ออกมาอีกหลายภาคใน ‘ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช’ เพื่อต่อยอดย้ำเจตนารมณ์เดียวกัน ปลุกกระแสการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และกระแสรักชาติให้กลับมามีชีวิตชีวา ดังเช่น คุณเกรซ มหาดำรงคกุล ผู้รับบท พระสุพรรณกัลยา ในเรื่อง กล่าวไว้ว่า

“บทพระสุพรรณกัลยามีแต่ความกดดันคับแค้นใจสิ่งสมตลอดเวลา ต้องมาอยู่พม่าเป็นองค์ประกันทั้งที่ไม่ได้อยากมา จำเป็นต้องเอาตัวเข้าแลกเป็นบาทบริจาริกาของพระเจ้าบุเรงนองเพื่อบ้านเมือง แล้วยังถูกบังคับให้ตกทอดมารับใช้ลูก คือพระเจ้านันทบุเรงอีก ต้องรับรู้ว่าเขาเตรียมยกทัพใหญ่ไปตีบ้านเมืองของเราแล้วจะตัดหัวพระนเรศวรของเราให้ เป็นผู้หญิงที่ถูกกระทำร้ายให้เข้าใจตลอด โดยไม่มีสิทธิ์เลือกและไม่สามารถทำอะไรได้เลย ชีวิตแขวนอยู่กับโชคชะตา มีแต่ความกังวล ซอกซี้ด คับแค้น ห่วงแผ่นดิน สารพัดอารมณ์ทุกข์ รู้สึกว่าท่านน่าสงสารจริงๆ

คำพูดในบทยิ่งลึกซึ้งกินใจ เพราะท่านจะพูดถึงการรอคอยวันที่จะได้กลับอยุธยาอย่างมีความหวัง โดยที่เราเป็นคนรุ่นหลัง ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ว่าพระสุพรรณกัลยาต้องเสียสละชีวิตของท่านที่พม่า ไม่ได้กลับบ้านเกิดเมืองนอน เราก็ยิ่งสงสารเห็นใจท่าน ”

ทั้งนี้ ภาพยนตร์ในตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาค 3 กับ 4 สงครามยุทธหัตถี จนมาถึงปัจจุบัน ภาค 5 ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการถ่ายทำ โดยรัฐบาลมอบหมายให้ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินการเพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาและสนองพระราชดำริในการปลุกจิตสำนึกประชาชนชาวไทยให้เกิดความรักชาติ สมครสมานสามัคคี ตลอดจนสร้างกระแสให้คนไทยมีความกตัญญู รู้คุณ ทำความดีตอบแทนบุญคุณแผ่นดินไทย อีกทั้งเชื่อว่าจะทำให้ ประชาชนแสดงออกถึงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนเรศวรที่ทำให้ประเทศไทยดำรงเอกราชมาได้จนถึงทุกวันนี้

สำหรับวงการทีวี ค่ายทีวีซีน ก็ส่งละครอิงประวัติศาสตร์ฟอร์มยักษ์แห่งปีเรื่อง ‘ขุนศึก’ ออกมาเรียกกระแสความนิยม พร้อมปลุกจิตสำนึกคนไทยรักชาติ โดยใช้ดาราระดับแม่เหล็กของช่อง 3 และผู้กำกับฝีมือดีอย่าง อุดลย์ บุญบุตร มาถ่ายทอดเรื่องราว ดึงดูดความสนใจในหมู่คนดู ขณะที่ช่อง 7 เองก็มีละครเรื่อง ‘ขุนเดช’ ออกมาในเวลาไล่เลี่ยกัน

จะเห็นได้ว่า สื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนไทยไม่น้อย นับตั้งแต่กระแสความแตกแยกของคนภายในชาติทวีความรุนแรงที่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยในประเด็น “การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทศคนคิด และการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วมทางใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผสมผสานกับวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ให้มีความสอดคล้องโดยใช้การสำรวจแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ผู้ที่เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพศชายและเพศหญิง ที่เป็นนักศึกษาระดับสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

สถาบันรัฐบาล มีจำนวน 782,748 คน

สถาบันเอกชน มีจำนวน 1,790,960 คน

ระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

อาชีวศึกษารัฐบาล มีจำนวน 3,656 คน

อาชีวศึกษาเอกชน มีจำนวน 39,622 คน

ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,016,147 คน

(อ้างอิงใน กระทรวงศึกษาธิการ : 2558)

2.กลุ่มตัวอย่าง

ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane เป็นเกณฑ์โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 % และจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,016,147 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ (อ้างอิงใน ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ : 2541)

$$N = \frac{N}{1 + N(E)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 400 คน

N = จำนวนประชากร มีจำนวน 1,016,147 คน

E = 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

แทนค่าตามสูตร ได้ผลดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{1,016,147}{1 + 1,016,147 (0.05)^2} \\ &= 400 \end{aligned}$$

3.วิธีการสุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้แบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จึงออกเก็บข้อมูลตามสถานศึกษา อาทิเช่น

สถาบันอุดมศึกษาภาครัฐบาล	แบ่งออกเป็นโดยรวม	100	จำนวน
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
สถาบันภาคเอกชน	แบ่งออกเป็นโดยรวม	100	จำนวน
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
- มหาวิทยาลัยรังสิต	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
สถาบันอาชีวศึกษาภาครัฐบาล	แบ่งออกเป็นโดยรวม	100	จำนวน
- วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
- วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
สถาบันอาชีวศึกษาภาคเอกชน	แบ่งออกเป็นโดยรวม	100	จำนวน
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน
- วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ	แบ่งออกเป็น	50	จำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยเป็นคำถามปลายปิด (Close – Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Open – Ended Questionnaire) จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งเนื้อหาคำถามออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ โดยมีส่วนย่อยๆ ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี สาขาวิชา สถาบัน ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทศนคติ และการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพฯ

ส่วนที่ 2.1 การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2.2 ทศนคติต่อเนื้อหาแนวสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย

ส่วนที่ 2.3 การนำไปใช้ประโยชน์ในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) เพื่อแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ของนักศึกษาในการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย โดยนักศึกษามีทศนคติ เกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย และได้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์จากการรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา (อ้างถึงใน ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ : 2541) สถิติอ้างอิง (inferential statistics) โดยทำการทดสอบสมมติฐาน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร โดยเห็นความแตกต่างของลักษณะประชากร โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติ Pearson Correlation ซึ่งมีลำดับขั้นการวิเคราะห์ ดังนี้

ในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน ผู้วิจัยต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกันโดยมี 2 ตัวแปรที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ ซึ่งอยู่ในมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) ขึ้นไปสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 ค่าลบแสดงความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม ค่าบวกแสดงความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

$r = .50$ ถึง 1.00 หรือ $r = -.50$ ถึง -1.00 ถือว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

$r = .30$ ถึง $.49$ หรือ $r = -.30$ ถึง $-.49$ ถือว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

$r = .10$ ถึง $.29$ หรือ $r = -.10$ ถึง $-.29$ ถือว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

$r = .00$ ถือว่าข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์กัน

-การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทศนคติ และการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพฯ

-ทศนคติในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย

-การนำไปใช้ประโยชน์ที่ได้รับชมสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15- 20 ปี รองลงมา อายุ 21-25 ปี ตามลำดับศึกษาในระดับชั้นปีที่มากที่สุดคือชั้นปีที่ 1 รองลงมา ชั้นปีที่ 3 มีสาขาที่ไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และรองลงมาเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สถาบันการศึกษาสำรวจข้อมูลทีมากที่สุด ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษา รองลงมามหาวิทยาลัยรัฐบาล และมหาวิทยาลัยเอกชนตามลำดับ ส่วนใหญ่มีกลุ่มตัวอย่างการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี รองลงมาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

การเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ทศนคติ และการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขต

กรุงเทพมหานคร

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสื่อที่นักศึกษามีการเปิดรับในระดับมากที่สุด สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมา

สื่อจากโรงภาพยนตร์ สื่อที่นักศึกษามีการเปิดรับในระดับปานกลาง คือ สื่อหนังสือประวัติศาสตร์ รองลงมา สื่อสมาชิกในครอบครัว/เพื่อน และสื่อที่นักศึกษามีการเปิดรับอยู่ในระดับน้อย คือ สื่อหนังสือนอกเวลาตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก และมีทัศนคติต่อเนื้อหาแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยอยู่ในระดับมาก คือ คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอสามารถโน้มน้าวให้รู้สึกรักชาติมากขึ้น รองลงมาคือ คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอช่วยสร้างให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และคิดว่าเนื้อหากระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้รู้สึกในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทย ส่วนทัศนคติต่อเนื้อหาแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอเกินจริงมุ่งแต่ความบันเทิง รองลงมาคือ คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอทำให้รู้สึกต่อต้านหรือเกลียดชังฝ่ายตรงข้าม

3 ผลการวิเคราะห์การนำไปใช้ประโยชน์ในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนใหญ่ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์จากการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก และการนำไปใช้ประโยชน์ของการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย อยู่ในระดับมากที่สุด คือ แนวทางใช้ในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกรักและภูมิใจในสถาบันหลักของชาติ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด/บันเทิง และเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยได้พัฒนาผลงานในอนาคต

สรุปและวิจารณ์ผล

สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา พบว่า ประเภทสื่อที่นักศึกษา มีการเลือกเปิดรับมากที่สุด คือ สื่ออินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ โรงภาพยนตร์ ซีดี/วีซีดี และสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2531) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย พบว่า อิทธิพลการสื่อสารทางการตลาดที่สำคัญของภาพยนตร์คืออิทธิพลของสื่อโฆษณา โดยสื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชมภาพยนตร์ของเยาวชนมากที่สุด คือ ภาพยนตร์ตัวอย่างในโรงภาพยนตร์ รองลงมา คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร วิทยุ โปสเตอร์ หรือบิลบอร์ด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบของภาพยนตร์ในด้าน เนื้อหาสาระในภาพยนตร์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจชมภาพยนตร์มากที่สุด รองลงมา คือ เทคนิคการถ่ายทำ ดารานำแสดง ฉาก หรือสถานที่ถ่ายทำ ส่วนผู้กำกับการแสดงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด

ทัศนคติของเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอสามารถโน้มน้าวให้รู้สึกรักชาติมากขึ้น รองลงมาคือ ทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่นำเสนอช่วยสร้างให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหากระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้รู้สึกในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทย และทัศนคติที่คิดว่าเนื้อหาที่เสนอนั้นมีความสมจริง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณกิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์ (2529) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดในกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์ไทย พบว่า การโฆษณาภาพยนตร์ตัวอย่างที่เผยแพร่หรือโฆษณาทางโทรทัศน์ และโรงภาพยนตร์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ อิทธิพลจากการบอกกล่าวต่าง ๆ กันมาจากเพื่อน บทวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร ตามลำดับ สื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลน้อยมาก ได้แก่ ใปกิต หรือโปสเตอร์กับการที่ดารานำไปปรากฏตัวทางโทรทัศน์นอกจากนี้ยังพบว่าการทำโฆษณาภาพยนตร์โดยการออกข่าวนั้น ข่าวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ไทยมากที่สุดคือ ข่าวที่มีการถ่ายทำจากสถานที่สวยงามและข่าวการประกาศดารานำแสดงที่มีชื่อเสียง หรือข่าวที่มีดารานำต่างประเทศมาร่วมแสดงด้วย องค์ประกอบของภาพยนตร์ พบว่า ดารานำแสดง เป็นปัจจัยองค์ประกอบในภาพยนตร์ที่สำคัญที่สุดที่เป็นเหตุผลให้นักศึกษาดัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ ปัจจัยรองลงมา คือ ฉาก หรือสถานที่การถ่ายทำโดยดารานำแสดงจะต้องมีบุคลิกรูปร่างหน้าตาดีเป็นสำคัญ ผู้กำกับการแสดงมีลักษณะที่น่าประทับใจ กล่าวคือ นักศึกษานิยมเลือกชมภาพยนตร์ที่กำกับการแสดงโดยผู้กำกับการแสดงที่ตนพอใจ หรือมีชื่อเสียง

การนำไปใช้ประโยชน์ในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่คิดว่าเป็นแนวทางใช้ในการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ เพื่อกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกรักและภูมิใจในสถาบันหลักของชาติ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด / บั่นทึง และเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยได้พัฒนาผลงานในอนาคตตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณ Palmgreen and Rayburn (1979) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ และความพึงพอใจในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ โดยศึกษาความคาดหวัง และความพึงพอใจในการชมโทรทัศน์ด้านการศึกษาในรัฐเคนตักกี ด้วยการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์จากกลุ่มตัวอย่างชายหญิงรวม 526 คน โดยวัดค่าความคาดหวังจากการชมโทรทัศน์ว่า รายการโทรทัศน์จะให้การผ่อนคลายความเครียด การเรียนรู้สิ่งต่างๆ การใช้ประโยชน์ในการใช้สื่อสัมพันธ์ การช่วยให้ลืมปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นการฆ่าเวลา เพื่อเป็นเพื่อนแก้เหงา และเพื่อความบันเทิง การวิจัย พบว่า ความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้ชมแตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กันเชิงลบ คือ ความคาดหวังสูง ความพึงพอใจต่ำ หรือ ความคาดหวังต่ำ ความพึงพอใจสูง

การศึกษาผลการวิจัยร่วมกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของ Schramm (1973) ที่มีความสอดคล้องกัน การที่ผู้รับสารนั้นมีความแตกต่างกัน ได้พยายามอธิบายถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารเป็นวงจรในการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งกระบวนการสื่อสารจะเริ่มตั้งแต่การแปลความหมาย การถ่ายทอดข่าวสารและเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าทั้งสองฝ่ายสื่อสารเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารมีทุกรูปแบบ จึงทำให้ความหมายของการสื่อสารกว้างและนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ การพิจารณาถึงความหมายของการสื่อสารจึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมสื่อสารเป็นเรื่องๆ ไป ดังนั้น รูปแบบการสื่อสารของแมครอสกีและริชมอน (McCroskey & Richmon, 1997) ได้กล่าวว่า การสื่อสารนี้เกิดจาก แนวความคิดที่ว่า การสื่อสารเปลี่ยนกระบวนการ หรือการแลกเปลี่ยนโดยมีสาระสำคัญที่ว่า ผู้สื่อสารทำหน้าที่ทั้งผู้ส่งและผู้รับข่าว ในขณะที่เดียวอาจจะพบว่า การสื่อสารเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของข้อความที่ได้รับข้อมูล เพราะถือว่า การสื่อสารมีลักษณะเป็นวงกลม และไม่มีที่สิ้นสุดผู้รับข่าว และผู้ส่งข่าว นอกจากจะทำหน้าที่ทั้งการเข้ารหัสและถอดรหัสแล้วยังเป็นผู้ก่อให้เกิดข่าวสารและกำหนด พฤติกรรม กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้รูปแบบของการสื่อสารหลาย ๆ รูปแบบจะก่อให้เกิดความคิด ความเข้าใจในกระบวนการสื่อสาร สามารถเลือกแบบการสื่อสารไปใช้ได้จริง ทำให้รู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละรูปแบบเป็นอย่างไร จะช่วยในการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการสื่อสารซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ในส่วนทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อของ McQuail (1983) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย คือ ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ เพศ อายุ กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 โดยมีการศึกษาในสาขาที่ไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา จึงทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยไม่แตกต่างกัน

สำหรับผลการวิเคราะห์การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้มีการเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยในอันดับที่ 1 สื่ออินเทอร์เน็ต อันดับที่ 2 หนังสือประวัติศาสตร์ อันดับที่ 3 สมาชิกในครอบครัว / เพื่อน อันดับที่ 4 สื่อนิตยสาร อันดับที่ 5 หนังสือนอกเวลา และอันดับที่ 6 สื่ออื่นๆ ซึ่งไม่มีกรนำไปใช้ประโยชน์จากการเปิดรับสื่อต่างๆ ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการนำไปใช้ประโยชน์ เน้นที่ความสำคัญของผู้รับสารเป็นปัจจัยหลักในการที่จะตัดสินใจเลือกใช้ประเภทของสื่อ และเนื้อหาของสารที่สามารถสนองต่อความต้องการ ของบุคคล จนนำไปสู่ความพึงพอใจแก่ผู้รับสาร จากการใช้สื่อ และการเปิดรับต่อสารนั้นๆ และอาจกลายเป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ในการหล่อหลอมพฤติกรรมต่อการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยประเภทเดียวกันในครั้งต่อไป (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542, หน้า 59)

การวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ดังนี้ในอันดับที่ 1 มีทัศนคติทางด้านเนื้อหาที่สื่อนำเสนอสามารถโน้มน้าวให้คุณรู้สึกรักชาติมากขึ้น อันดับที่ 2 เนื้อหาที่สื่อนำเสนอกระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้คุณรู้สึกในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทย อันดับที่ 3 เนื้อหาที่สื่อนำเสนอช่วยสร้างให้คุณมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย อันดับที่ 4 เนื้อหาที่สื่อเสนอนั้นมีความสมจริง อันดับที่ 5 เนื้อหาที่สื่อนำเสนอมีส่วนช่วยสร้างให้คุณรู้สึกหวงแหนในความเป็นไทย อันดับที่ 6 เนื้อหาที่สื่อเสนอนั้นสร้างความสะเทือนใจหรือหดหู่ อันดับที่ 7

เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอนั้นยังคงรักษาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ไว้ อันดับที่ 8 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอเหมาะสมกับเยาวชนไทย อันดับที่ 9 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอเกินจริงมุ่งแต่ความบันเทิง ซึ่งไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์จากการมีทัศนคติต่างๆ ของนักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะใช้วิธีที่ทำให้บุคคลได้รับข่าวสารต่างๆ ซึ่งมาจากบุคคลหรือสื่อมวลชนต่างๆ ข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของทัศนคติด้านการเรียนรู้ เป็นที่เชื่อกันว่าถ้าองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าองค์ประกอบด้านการรับข่าวสารเปลี่ยนแปลง ก็มีแนวโน้มจะทำให้องค์ประกอบด้านทัศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกเปลี่ยนแปลงได้ด้วย

การวิเคราะห์การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับทัศนคติของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยในอันดับที่ 1 สื่อโรงภาพยนตร์ อันดับที่ 2 สื่อซีดี / วีซีดี อันดับที่ 3 สื่ออินเทอร์เน็ต อันดับที่ 4 สื่อโทรทัศน์ อันดับที่ 5 สมาชิกในครอบครัว/เพื่อน อันดับที่ 6 สื่อนิตยสาร และอันดับที่ 7 หนังสือนอกเวลา โดยมีทัศนคติจากการเปิดรับสื่อต่างๆ ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเปิดรับสื่อ โดยองค์ประกอบด้านผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพื่อที่จะทำให้ทราบว่าการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ และผู้รับจะมีการตอบสนอง (feed back) อย่างไรหลังจากที่ได้รับข่าวสารไปแล้ว ซึ่งผู้รับสารแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันออกไป การที่ผู้รับสารนั้นมีความแตกต่างกันจึงมีความสนใจที่จะเลือกเปิดรับสารแตกต่างกันไปด้วย โดยบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพและสถานภาพทางจิตวิทยา ความแตกต่างกันดังกล่าวนี้เป็นเพราะบุคคลมีการเรียนรู้ทางสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน บุคคลที่อยู่ต่างสภาพแวดล้อม ก็จะได้รับ การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และบุคลิกภาพแตกต่างกัน (DeFleur & Ball – Rokeach, 1989, p.83)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ในอันดับที่ 1 สื่ออินเทอร์เน็ต อันดับที่ 2 หนังสือประวัติศาสตร์ อันดับที่ 3 สมาชิกในครอบครัว / เพื่อน อันดับที่ 4 สื่อนิตยสาร อันดับที่ 5 หนังสือนอกเวลา โดยจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนที่ใช้ในการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบันมีอยู่หลายประเภท และสื่อที่อยู่ในอันดับที่ 1 คือสื่ออินเทอร์เน็ตยังคงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและยังมีแนวโน้มเพื่อที่จะทำให้ผู้ชมได้มีการตัดสินใจเลือกการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยได้มากที่สุด เนื่องจากผู้ชมสามารถเปิดรับข้อมูลได้ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้ผลิตสื่อประเภทต่างๆ จึงควรปรับปรุง และมีการพัฒนาสื่อต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนของเนื้อหาของสารไม่ว่าจะเป็นความรู้เชิงประวัติศาสตร์หรือการแสดงเนื้อหาให้มีประเด็นเรื่องความรักชาติมากขึ้น โดยส่งผ่านสื่อทั้งในทางตรงและในเชิงสัญลักษณ์ให้มีความเข้มข้นและสาระมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ให้ผู้รับสารเกิดความสนใจ และสามารถนำสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับการนำไปใช้ประโยชน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย อันดับที่ 1 โดยมีทัศนคติทางด้านเนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอสามารถโน้มน้าวให้คุณรู้สึกรักชาติมากขึ้น อันดับที่ 2 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอกระตุ้นปลูกจิตสำนึกให้คุณรู้สึกในเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทย อันดับที่ 3 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอช่วยสร้างให้คุณมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย อันดับที่ 4 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอนั้นมีความสมจริง อันดับที่ 5 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอมีส่วนช่วยสร้างให้คุณรู้สึกหวงแหนในความเป็นไทย อันดับที่ 6 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอนั้นสร้างความสะเทือนใจหรือหุดหู่ อันดับที่ 7 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอนั้นยังคงรักษาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ไว้ อันดับที่ 8 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอเหมาะสมกับเยาวชนไทย และอันดับที่ 9 เนื้อหาที่สื่อแนะนำเสนอเกินจริงมุ่งแต่ความบันเทิงซึ่งการมีทัศนคติทั้งดีและไม่ดีนั้น สื่อควรร่วมมือกันในการนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังและตอกย้ำค่านิยมและทัศนคติเรื่องของความภูมิใจในความเป็นไทย เพื่อทัศนคติในเชิงบวก

3. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยกับทัศนคติของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย อันดับที่ 1 สื่อโรงภาพยนตร์ อันดับที่ 2 สื่อซีดี / วีซีดี อันดับที่ 3 สื่ออินเทอร์เน็ต อันดับที่ 4 สื่อโทรทัศน์ อันดับที่ 5 สมาชิกในครอบครัว / เพื่อน อันดับที่ 6 สื่อนิตยสาร และอันดับที่ 7 หนังสือนอกเวลา โดยในการเปิดรับสื่อแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกันในแต่ละทั้งด้านบุคลิกภาพและด้านสถานภาพทางจิตวิทยา จึงทำให้เกิดความแตกต่างกันดังกล่าวนี้ เป็นเพราะบุคคลมีการเรียนรู้ทางสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน บุคคลที่อยู่ต่างสภาพแวดล้อม ก็จะได้รับ การเรียนรู้สภาพแวดล้อมที่แตกต่าง การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง ทำให้บุคคลมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และบุคลิกภาพแตกต่างกัน ดังนั้นการที่จะทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงทัศนคติและนำไปใช้ประโยชน์ได้นั้นควรส่งต่อผ่านทางผู้นำทางความคิด เช่น ผ่านพ่อแม่ หรือครู โดยใช้สื่อการสอบผ่านบทเรียน เช่น สื่อใหม่ที่เผยแพร่ได้รวดเร็วและเข้าถึงในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเชิงลึกมากยิ่งขึ้นในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ตลอดจนเนื้อหา และรูปแบบวิธีการนำเสนอของสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทย ที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อแนวอิงประวัติศาสตร์ไทยของนักศึกษาในสถาบันอื่นๆ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับสื่อมวลชนแต่ละประเภทในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเรียนรู้ถึงกระบวนการและวิถีทางความคิดเป็นไปในทิศทางใด หรือวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลายของรูปแบบสื่อมวลชนเพื่อที่จะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่องลักษณะประชากรว่ามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร และทัศนคติว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). **สื่อมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กิตติกานต์ ภูมิสวัสดิ์. (2529). **การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยปิดในกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพยนตร์ไทย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. (2527). **รายงานวิจัยเสริมหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชวนะ ภวากานันท์. (2530). **บทบาทของสารโฆษณาที่มีต่อภาพยนตร์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ภาควิชาสื่อสารมวลชน.
- นงนุช ศิริโรจน์. (2543). **การวิเคราะห์วิวัฒนาการทางบุคลิกภาพของผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวีณมัย ป้ายคล้าย. (2545). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชมภาพยนตร์นอกกระแส**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญาด จิตติรัตนกร. (2539). **ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์อเมริกันของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พีระ จิระโสภณ. (2540). “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน.” ในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร (พิมพ์ครั้งที่ 13, หน่วยที่ 11). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไพบุรณ์ คะเชนทรพรรค์. (2531). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ของเยาวชนไทย**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

- วลีพร ทิมา. (2547). **พฤติกรรม และทัศนคติการรับชมภาพยนตร์ไทยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร**.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิธินี วรรณสกล. (2542). **การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะ
วิกฤตเศรษฐกิจ**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาวัดย์ เรื่องปฏิกรณ์. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเปิดรับสื่อเพื่อการสื่อสารการตลาดกับความรู้
ทัศนคติ และพฤติกรรมท่องเที่ยวไทยในโครงการไทยเที่ยวไทย**. วิทยานิพนธ์วารศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Blumler, J. G., & Katz, E. (1974). **The uses of mass communications: Current Perspective on
gratifications research**. Beverly Hills, CA: Sage.
- Colin, C. (1978). **On human communication: A review, a survey, and criticism**. New York: Holt,
Rhinehart and Winston.
- DeFleur, M. L., & Ball – Rokeach, S. J. (1989). **Theories of mass communication**. (5th ed.). New York: Longman.
- Lull, J. (1982). “A rules approach to the study of television and society.” **Human communication
research** 9, 1: 3-16.
- Hovland, C. I., Janis, L L., & Kelly, H. H. (1953). **Communication and persuasion**. New Haven, CT: Yale
University Press.
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personality**. (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- McCombs, M., & Becker, L. U. (1979). **Communication theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice – Hall.
- McQuail, D. (1983). **Mass communication theory: An introduction**. London: Sage.
- Palmgreen, P., & Rayburn, J. D. (1979). “Uses and gratifications and exposure to public television.”
Communication research 6, 2 : 155 – 180.
- Rubin, A. M. (1979). “Television use by children and adolescents.” **Human Communication Research**
5, 2: 109 – 120.
- Schramm, W. (1973). **Men, message, and media: A look at human communication**. New York: Hyper &
Row.